

2023

СТРАТЕШКА ПЛАТФОРМА
(за израду Стратегије развоја општине Мркоњић
Град 2024-2030)

Садржај

Увод.....	5
1. Стратешка платформа.....	10
1.1. Кључне историјске чињенице важне за идентитет подручја	10
1.2. Географске, просторне, природне и климатске особине подручја	11
1.2.1. Основне карактеристике подручја	11
1.2.2. Административно уређење	11
1.2.3. Удаљеност од других центара и саобраћајна повезаност.....	12
1.2.4. Карактеристике рељефа и надморска висина.....	13
1.2.5. Основне климатске одреднице	14
1.2.6. Преглед најзначајнијих природних ресурса на посматраном подручју са степеном	16
њихове истражености или експлоатације.....	16
Шумски ресурси.....	17
Рудно-минерална налазишта	18
Туристички потенцијали	19
Хидрографске карактеристике	22
Флора и фауна	23
2.3. Демографске карактеристике и кретања.....	26
2.3.1. Укупан број становника	26
2.3.2. Просторни распоред становништва	26
2.3.5. Процјена броја становника који живе у дијаспори	28
2.4. Стање и кретање на тржишту рада	29
2.4.1. Укупан број запослених.....	29
2.4.2. Укупан број незапослених.....	30
Табела: Најбројније квалификације међу регистрованим незапосленим лицим.....	31
2.4.3. Просјечна нето и бруто плата	31
2.4.4. Укупан број пензионера	32
2.5. Стање привреде и економска кретања	32
2.5.1. Број и структура предузећа	32
2.5.2. Кретање укупних прихода пословних субјеката	34
2.5.3. Спољнотрговинска размјена и најзначајнији извозни производи и предузећа.....	35
2.5.4. Инвестиционе могућности	36
Сточни фонд.....	36
Пољопривредна механизација	37
Стање у области ратарства, воћарства и повртларства.....	37
2.5.6. Најзначајнији туристички потенцијали и туристичка инфраструктура	39

2.5.7. Најзначајнији капацитети прерађивачке индустрије	41
2.5.8. Најзначајнији капацитети у области пружања услуга	41
2.6. Стање и кретања у области друштвеног развоја	42
2.6.1 Стање у сектору образовања	42
2.6.2. Стање у области културе и спорта	48
Културне манифестације	49
Финансијска издвајања за културу	50
Спортске манифестације	52
Резултати спорстких клубова	53
Стање у здравству	54
Организација здравствене заштите	54
Систем организације породичне медицине	55
Људски ресурси у области здравства	55
Просторно-технички капацитети у области здравства	56
Стање у социјалној заштити	57
Стање цивилног друштва	60
Стање капацитета управе	61
Стање безбједности грађана	63
Стање заштите и спашавања од природних непогода и других несрећа	64
2.7. Стање просторно-планске документације, инфраструктуре и јавних услуга	65
Стање просторно-планске документације	65
7.3. Стање саобраћајне инфраструктуре	67
2.8. Стање техничке инфраструктуре	69
2.9. Стање комуналне инфраструктуре и услуга	72
2.10. Управљање отпадом	74
2.11. Стање животне средине	75
Земљиште	75
Квалитет ваздуха	76
Квалитет воде у водотоковима	77
Стање шумских екосистема	77
Енергетска ефикасност	79
2.12. Заштита природног и културно-историјског наслеђа	82
2.13. Финансијска основа стратегије за наредни седмогодишњи период	86
Преглед учешћа пореских и непореских прихода у укупном буџету (за посљедњих пет година)	86
Кретање намјенских прихода буџета општине	87
Структура расхода буџета општине (КМ)	88

Кредитна задуженост и кредитни потенцијал буџета	91
--	----

Увод

Стратегија развоја општине Мркоњић Град за период 2024.-2030. године (у даљем тексту: Стратегија) је кључни стратешко - плански документ општине Мркоњић Град, који треба да подстиче будући раст и развој заједнице. Стратегија обухвата економску, друштвену и сферу заштите животне средине, а израђена је као оквир за дефинисање заједничких циљева, подстицање локалних снага, али и као одговор на изазове будућег развоја локалне заједнице.

Стратегија је припремљена у складу са Законом о стратешком планирању и управљању развојем у Републици Српској (Службени гласник Републике Српске, број 63/21). Носилац израде Стратегије је Општински развојни тим, а учесници у процесу израде су социо-економски партнери у локалној заједници. Стратегија је усклађена са релевантним стратегијама других нивоа власти у Републици Српској и БиХ, обавезама произашлим из процеса европских интеграција, те циљевима одрживог развоја Уједињених нација (SDGs).

Процес израде Стратегије започео је у марту 2023. године доношењем Одлуке о изради Стратегије развоја општине Мркоњић Град за период 2024-2030 (Службени гласник општине Мркоњић Град, број: 2/23), као и Рјешења о именовању Општинског развојног тима за израду Стратегије развоја општине Мркоњић Град за период 2024-2030, као оперативног и координационог тијела задуженог за процес партиципативне израде Стратегије.

Сам поступак израде овог стратешког документа проведен је у складу са Уредбом о стратешким документима у Републици Српској (Службени гласник Републике Српске, број 94/21).

Усклађеност са стратегијама виших нивоа

Секторски циљеви у области економског развоја усклађени су са важећим стратешким документима, правцима развоја и плановима виших нивоа, и то:

Стратешки документ вишег нивоа	Релевантни стратешки циљ, приоритет и/или мјера из стратегије развоја
Стратегија развоја туризма Републике Српске за период 2021-2027. година	
Стратешки циљ 1. Унапријеђен туристички производ Приоритет 2. Проширити понуду смјештајних капацитета Приоритет 3. Искористити главне ресурсе (аутентична култура и наслеђе, специфична природа и могућности спортско-рекреативних активности) Приоритет 4. Диверзификовати туристичка искуства и активности засноване на природи, спортско-рекреативним садржајима, култури и наслеђу Приоритет 5. Унаприједити услуге посјетиоцима Приоритет 6. Аутентичне гастро понуде, укључујући вина и рукотворине уврстити у ланац вриједности туризма Приоритет 7. Унаприједити понуду забавно-рекреативних садржаја, манифестација и фестивала за привлачење туриста, повећање њиховог боравка и потрошње	Стратешки циљ 1. Подстицати привредни развој у правцу креирања квалитетних радних мјеста кроз подршку пројектима у туризму, пољопривреди и предузетништву, заснован на одрживом управљању расположивим потенцијалима
Стратешки циљ 2. Унапријеђен дестинацијски маркетинг Приоритет 1. Развити брендове појединих мјеста у функцији представљања посебности и	Стратешки циљ 1. Подстицати привредни развој у правцу креирања квалитетних радних мјеста кроз подршку пројектима у туризму, пољопривреди

<p>предности суштине, вриједности и својстава различитих локалних дестинација (кластера)</p> <p>Приоритет 2. Повећати привлачност дестинација на главним тржиштима помоћу циљаног дестинацијског маркетинга, професионалних ДМО-ова, кориштења већег броја различитих дистрибуцијских канала и интензивирања дигиталне комуникације путем друштвених мрежа</p> <p>Приоритет 5. Користити модерне тактике продаје и дистрибуције у свим односима између пословних субјеката и између пословних субјеката и клијената</p>	<p>и предузетништву, заснован на одрживом управљању расположивим потенцијалима</p>
---	--

Стратегија развоја пољопривреде и руралних подручја Републике Српске 2021–2027. година

<p>Стратешки циљ 1.</p> <p>Повећање обима и продуктивности пољопривредне производње</p> <p>Приоритет: 1.3.</p> <p>Повећање продуктивности у пољопривредној производњи</p>	<p>Стратешки циљ 1.</p> <p>Подстицати привредни развој у правцу креирања квалитетних радних мјеста кроз подршку пројектима у туризму, пољопривреди и предузетништву, заснован на одрживом управљању расположивим потенцијалима</p>
<p>Стратешки циљ 2. Повећање конкурентности и развој ланаца вриједности у пољопривредно-прехранбеном сектору</p> <p>Приоритет 2.1. Подршка инвестиционим улагањима у модернизацију пољопривредне Производње</p>	<p>Стратешки циљ 1.</p> <p>Подстицати привредни развој у правцу креирања квалитетних радних мјеста кроз подршку пројектима у туризму, пољопривреди и предузетништву, заснован на одрживом управљању расположивим потенцијалима</p>

Стратегија развоја индустрије Републике Српске за период 2021–2027. година

<p>Стратешки циљ 1.</p> <p>Повећати производњу више фазе прераде</p> <p>Приоритет 1.2. Развој и дигитализација индустрије</p>	<p>Стратешки циљ 1.</p> <p>Подстицати привредни развој у правцу креирања квалитетних радних мјеста кроз подршку пројектима у туризму, пољопривреди и предузетништву, заснован на одрживом управљању расположивим потенцијалима</p>
<p>Стратешки циљ 4.</p> <p>Повећати инвестиције у индустрију</p> <p>Приоритет 4.2. Привлачење инвестиција у индустрију</p>	<p>Стратешки циљ 4.</p> <p>Одрживо управљање простором и животном средином</p> <p>Стратешки циљ 1.</p> <p>Подстицати привредни развој у правцу креирања квалитетних радних мјеста кроз подршку пројектима у туризму, пољопривреди и предузетништву, заснован на одрживом управљању расположивим потенцијалима</p>

Стратегија развоја малих и средњих предузећа Републике Српске за период 2021 – 2027. година

<p>Стратешки циљ 2.</p> <p>Обнављање и јачање конкурентности МСП-а у глобалним ланцима вриједности</p>	<p>Стратешки циљ 1.</p> <p>Подстицати привредни развој у правцу креирања квалитетних радних мјеста кроз подршку пројектима у туризму, пољопривреди и предузетништву, заснован на одрживом управљању расположивим потенцијалима</p>
<p>Стратешки циљ 3.</p>	<p>Стратешки циљ 1.</p>

Раст учешћа производа, услуга и сектора заснованих на знању и иновацијама у структури МСП	Подстицати привредни развој у правцу креирања квалитетних радних мјеста кроз подршку пројектима у туризму, пољопривреди и предузетништву, заснован на одрживом управљању расположивим потенцијалима
Стратегија запошљавања Републике Српске 2021–2027. година	
Стратешки циљев 1. Повећање запослености продуктивније радне снаге кроз усклађивање понуде и потражње на тржишту рада Приоритет 1.1. Системска подршка стварању веће додане вриједности у привреди Приоритет 1.2. Развој инструмената подршке за запошљавање продуктивније радне снаге Приоритет 1.3. Јачање запошљивости младих Стратешки циљ 3. Унапређење функционисања тржишта рада и социјалног дијалога Приоритет 3.3. Унапређење социјалног дијалога на свим нивоима	Стратешки циљ 1. Подстицати привредни развој у правцу креирања квалитетних радних мјеста кроз подршку пројектима у туризму, пољопривреди и предузетништву, заснован на одрживом управљању расположивим потенцијалима Стратешки циљ 2. Друштвено и институционално уређена локална заједница која нуди разноликост и разноврсност уз оптимално кориштење постојећих ресурса

Секторски циљеви у области друштвеног развоја усклађени су са важећим стратешким документима, правцима развоја и плановима виших нивоа, и то:

Стратешки документ вишег нивоа	Релевантни стратешки циљ, приоритет и/или мјера из стратегије развоја
Стратегија развоја предшколског, основног и средњег васпитања и образовања Републике Српске за период 2022–2030. године	
Стратешки циљ 5. Јачање повезаности образовања са тржиштем рада Приоритет: 5.1. Континуирана сарадња са пословном заједницом Приоритет: 5.2. Усклађивање наставних програма/модула са потребама тржишта рада Приоритет: 5.3. Унапређење практичне наставе	Стратешки циљ 2. Друштвено и институционално уређена локална заједница која нуди разноликост и разноврсност уз оптимално кориштење постојећих ресурса
Стратегија унапређења друштвеног положаја лица са инвалидитетом у Републици Српској 2017–2026	

Стратешки циљ:

- **Побољшати услове и квалитет смјештаја лица са инвалидитетом у установама социјалне заштите**
- **Развити раличите социјалне услуге које задовољавају потребе лица са инвалидитетом**
- **Промовисати све облике активног учешћа у рехабилитацији и опоравку лица са инвалидитетом**

Стратешки циљ 2.
Друштвено и институционално уређена локална заједница која нуди разноликост и разноврсност уз оптимално кориштење постојећих ресурса

Секторски циљеви у области заштите жиботне средине усклађени су са важећим стратешким документима, правцима развоја и плановима виших нивоа, и то:

Стратешки документ вишег нивоа	Релевантни стратешки циљ, приоритет и/или мјера из стратегије развоја
---------------------------------------	--

Стратегија интегралног управљања водама Републике Српске 2015–2024.

Општи циљеви:

- Уређење и рационално коришћење водних ресурса Републике Српске
- Заштита вода у оквиру интегралне заштите и унапређења животне средине

Стратешки циљ 3. Инфраструктурно уређене све урбане цјелине, као и центри руралних подручја општине

Стратегија развоја јавних путева у Републици Српској за период 2016-2025.

Општи циљ:

- Ефикасно управљање путном мрежом, које је усклађено према реалним потребама, са стручним и технички опремљеним кадром, те развој путне мреже у Републици Српској до 2025.

Стратешки циљ 3. Инфраструктурно уређене све урбане цјелине, као и центри руралних подручја општине

Стратегија развоја енергетике Републике Српске до 2035. године

Приоритети/фокуси:

- Ефикасно коришћење енергије,
- Даљи развој и имплементација мјера енергетске ефикасности у финалној потрошњи;
- Енергетска транзиција и одговорност према животној средини,
- Редукција емисије CO₂

Стратешки циљ 4. Одрживо управљање простором и животном средином

Стратегија управљања отпадом за период 2017–2026. године

Циљеви/приоритети:

- Повећање покривености услугом сакупљања отпада
- Организација разврставања отпада на мјесту настанка и одвојено сакупљање отпада

Стратешки циљ 4. Одрживо управљање простором и животном средином

Стратегија интегралног управљања водама Републике Српске 2015–2024.

Општи циљеви:

- Уређење и рационално коришћење водних ресурса Републике Српске
- Заштита вода у оквиру интегралне заштите и унапређења животне средине

Стратешки циљ 3. Инфраструктурно уређене све урбане цјелине, као и центри руралних подручја општине;
Стратешки циљ 4. Одрживо управљање простором и животном средином

Усклађеност са стратешким документима произашлим из процеса европских интеграција
Имплементација Стратегије развоја општине Мркоњић Град може да буде подржана кроз активности ЕУ у БиХ у многим областима, а неки од расположивих програма и пројеката су: транснационални (Adriop, Дунавски и Медитерански), прекогранични - трилатерални (БиХ-ЦГ-ХР), прекогранични - билатерални (БиХ-ХР), Horizon 2020, COSME, Креативна Европа, Erasmus+, Европа за грађане.

Усклађеност са глобалним циљевима одрживог развоја

Поштовање принципа вертикалне координације, подразумијева и усклађеност са међународно прихваћеним глобалним циљевима одрживог развоја¹. То значи да сви нивои власти у БиХ

¹ Генерална скупштина Уједињених нација 2015. године усвојила Агенду одрживог развоја до 2030. године и том су приликом све земље чланице, укључујући и БиХ, преузеле обавезу провођења документа Агенде 2030 и

треба да дефинишу своје приоритете, мјере и активности на начин да истовремено осигурају допринос остваривању циљева одрживог развоја, као и да извјештавају о оствареном напретку. У БиХ утврђена су три правца одрживог развоја (добра управа и управљање јавним сектором, паметан раст и друштво једнаких могућности) и двије хоризонталне теме (улагање у људски капитал и принцип “нико не смије бити искључен”). Наведени правци одрживог развоја, као и хоризонталне теме, на одговарајући начин су рефлектоване кроз процес израде Стратегије, као и у самој Стратегији и Стратегија доприноси остварењу сва три одабрана правца одрживог развоја.

SDG оквир за БиХ

<p>Развојни правац: <ul style="list-style-type: none"> • Паметни раст Акцелератор: <ul style="list-style-type: none"> • Повољно окружење за предузетништво и иновације; • Унапређење приступа и квалитета образовања и обуке Покретач: <ul style="list-style-type: none"> • Дигитализација економије; • Стварање и укључивање у глобалне ланце вриједности; • Курикуларна реформа на свим нивоима образовања </p>	<p>Стратешки циљ 1. Подстицати привредни развој у правцу креирања квалитетних радних мјеста кроз подршку пројектима у туризму, пољопривреди и предузетништву, заснован на одрживом управљању расположивим потенцијалима</p>
<p>Развојни правац: Добра управа и управљање јавним сектором Акцелератор: Ефикасан, отворен, инклузиван и одговоран јавни сектор Покретач: Одговорна управа фокусирана на грађане и пословни сектор</p>	<p>Стратешки циљ 2. Друштвено и институционално уређена локална заједница која нуди разноликост и разноврсност уз оптимално кориштење постојећих ресурса</p>
<p>Развојни правац: <ul style="list-style-type: none"> • Друштво једнаких могућности Акцелератор: <ul style="list-style-type: none"> • Побољшање политика социјалне заштите; • Побољшање политика социјалне заштите Покретач: <ul style="list-style-type: none"> • Јачање инфраструктуре и компетенција пружалаца услуга увођењем нових модела пружања услуга; • Јачање инфраструктуре и компетенција пружалаца услуга увођењем нових модела пружања услуга </p>	<p>Стратешки циљ 2. Друштвено и институционално уређена локална заједница која нуди разноликост и разноврсност уз оптимално кориштење постојећих ресурса</p>
<p>Развојни правац: <ul style="list-style-type: none"> • Добра управа и управљање јавним сектором Акцелератор:</p>	<p>Стратешки циљ 2. Друштвено и институционално уређена локална заједница која нуди разноликост и разноврсност уз оптимално кориштење постојећих ресурса</p>

глобалних Циљева одрживог развоја (енг. Sustainable Development Goals – SDG). Агенда 2030 се састоји од 17 глобалних циљева и 169 подциљева одрживог развоја који представљају трансформативни план за стварање боље и одрживе будућности.

- **Отпорност на катастрофе**

Покретач:

- **Социјална заштита за све**

Развојни правац:

- **Паметни раст**

Акцелератор:

- **Зелени раст и чиста енергија**

Покретач:

- **Развој „зелених“ вјештина и радних мјеста**

- **Декарбонизација енергетског сектора**

Стратешки циљ 3. Одрживо управљање простором и животном средином

1. Стратешка платформа

1.1. Кључне историјске чињенице важне за идентитет подручја

Археолошки налази потврђују да је подручје Мркоњић Града било насељено још у току првог миленијума старе ере. О животу Илира у бронзаном и жељезном добу на подручју данашње општине Мркоњић Град има сигурних свједочанстава, као што су остаци илирске троске и керамике пронађени код врела Суљиновац, као и бројне градине, настале крајем бронзаног доба и кориштене све до почетка нове ере (у Мајдану, у Пецкој – Велика и Мала градина, у Грацима - Велика и Мала, у Магаљдолу, у Подбрду – Рудићи и Штрбина, у Тријебову, у Бјелајцу – Чурум Вулића и Чурум Ловрића).

Постоји много физичких остатака и из периода средњег вијека, нарочито значајних за историју културе и умјетности овог краја. Првенствено се ради о средњовјековним надгробним споменицима – стећцима, којих је до данас сачувано 500–600. Разасути су свуда; по селима, засеоцима, шумарцима, крај путева, на пропланцима, на данашњим гробљима. Има их осамљених и у скупинама – некрополама. Посебно много их има у Баљвинама, Шеховцима, Лисковици, Густовари, Подрашници, Грацима, Чађавици, Бјелајцу, итд. Нарочито лијепо су архитектонски и ликовно обрађени они у Баљвинама, Шеховцима, Густовари и Лисковици. Према Просторном плану Републике Српске на подручју општине Мркоњић Град је одређено 13 локалитета са некрополама стећака, који треба да се ставе под заштиту као културна добра. На три супротне тачке мркоњићког краја, држе се и данас три средњовјековна града – тврђаве:

- Град Сокол, над кањоном Сокочнице;
- Призренац (или Призрен), тврђава осматрачница на десној страни врлетног кањона Сане, са огромним видиком према Млиништима и Кључу;
- Бочац, над кањоном Врбаса, једна од најважнијих фортификација врбашког одбрамбеног система.

Данашњи Мркоњић Град настаје 1593. године, када је Крзлар-ага, родом Ђукановић, овдје подигао свој вакуф (задужбину), изградио џамију, 24 дућана, мусафирхану, водовод, хамам и пекару. Досељавањем из Јелеча (данашњи Мајдан и Оћуне), добија назив Јенце касаба (у преводу Нови Град). Назив се касније мијења у Варцарев Вакуф, па Варцар Вакуф. Свој данашњи назив Мркоњић Град је добио 1925. године, у част српског краља Петра I Карађорђева, који је као Петар Мркоњић учествовао у босанско-херцеговачком устанку 1875. године.

У току Другог свјетског рата, у ноћи између 25. и 26. новембра 1943. године, у Мркоњић Граду је одржано засједање ЗАВНОБИХ-а, на којем је створена бивша СР БиХ, тако да град по својој улози у савременој историји БиХ заузима важно мјесто.

Током одбрамбено-отаџбинског рата 1992-1995. године у самом граду и околини, осим на самом почетку ратних дешавања, нису се одвијале борбе све до операције Јужни потез, када су 10. октобра 1995. године Хрватска војска и Хрватско вијеће одбране окупирали Мркоњић Град. Том приликом нанијели су огромне њудске и материјалне жртве. Из највеће појединачне масовне гробнице у Републици Српској ексхумирано је 181 тијело, од чега су 42 цивила, а на подручју читаве општине су евидентиране укупно 364 жртве.

Према подацима Општинске комисије за процјену ратне штете, потпуно су уништене 3.644 куће и 700 станова, а оштећено је још 6.017 стамбених објеката.

После потписивања Дејтонског мировног споразума Мркоњић Град је враћен у територијални састав Републике Српске, 4. фебруара 1996. године се десио повратак првих становника.

Од тада се овај датум прославља као *Дан општине*.

Од тренутка постанка, кроз даљи историјски развој, општина Мркоњић Град је прошла кроз веома бурна и турбулентна времена, што је у најзначајнијој мјери одредило њен данашњи статус.

Подручје данашње општине Мркоњић Град је припадало различитим административним јединицама и државним цјелинама током историје, при чему је дошле до постепене концентрације привредних капацитета и инфраструктуре у насељеном мјесту Мркоњић Град, као општинском центру и једином градском насељу. Све ово је условило богато културно-историјске наслијеђе, које даје добру основу и развојну прилику у области туризма.

1.2. Географске, просторне, природне и климатске особине подручја

1.2.1. Основне карактеристике подручја

Општина Мркоњић Град смјештена је у западном дијелу Босне и Херцеговине, односно југозападном дијелу Републике Српске. Граничи се са Градом Бања Лука на сјеверу, општином Кнежево на сјевероистоку, на истоку граничи са општинама Језеро и Јајце (ФБиХ), са југоисточне стране општином Шипово, на југу општином Гламоч (ФБиХ) и општином Рибник на западу. Подручје Општине обухвата површину од 669,73km² (Просторни план општине Мркоњић Град од 2016-2036. године), чија је просјечна надморска висина 591 метар.

1.2.2. Административно уређење

Општина Мркоњић Град је територијална јединица локалне самоуправе у којој грађани задовољавају своје потребе и учествују у остваривању заједничких и општих интереса, непосредно и посредством демократски изабраних представника.

Према Уредби о насељеним мјестима која чине подручје јединице локалне самоуправе (Сл. Гл. 04/10) општина Мркоњић Град има 38 насељених мјеста организованих у 22 мјесне заједнице: МЗ Центар Мркоњић Град, МЗ Густовара, МЗ Збориште, МЗ Мркоњић Град – Бркић Башта, МЗ Подгорја, МЗ Медна, МЗ Мркоњић Град – Каменица, МЗ Ступари, МЗ Мајдан, МЗ Мркоњић Град – Ново Насеље, МЗ Шеховци, МЗ Бараћи, МЗ Мркоњић Град – Подоругла, МЗ Подбрдо, МЗ Магаљдол, МЗ Бјелајце, МЗ Горњи Граци, МЗ Горња Пецка, МЗ Баљвине, МЗ Подрашница, МЗ Герзово и МЗ Ораховљани.

Свака од мјесних заједница обухвата више насељених мјеста. Насељена мјеста на територији општине Мркоњић Град су: Баљвине, Бјелајце, Брдо, Дабрац, Доња Пецка, Доња Подгорја, Доњи Бараћи, Доњи Граци, Дубица, Герзово, Горња Пецка, Горња Подгорја, Горњи Бараћи, Горњи Граци, Густовара, Јасенови Потоци, Копљевићи, Котор, Лисковица, Магаљдол, Мајдан, Медна, Млиниште, Мркоњић Град, Оћуне, Оканџије, Ораховљани, Подбрдо, Подоругла, Подрашница, Ступари, Сурјан, Шеховци, Шибови, Тријебово, Трново и Убовића Брдо.

Органи општине Мркоњић Град су:

- Скупштина општине Мркоњић Град – представнички орган, орган одлучивања и креирања политике општине Мркоњић Град,
- Начелник општине Мркоњић Град – извршни орган, заступа и представља општину, руководи Општинском управом општине Мркоњић Град и одговоран је за њен рад.

Према подацима Републичког завода за статистику Републике Српске (попис из 2013. године) на подручју општине мркоњић Град пописано је 15.926 становника.

Процјена броја становника Републичког завода за статистику (РЗС) за 2021. годину је 14.357 становника.

Према степену развијености, општина Мркоњић Град спада у развијене општине.

1.2.3. Удаљеност од других центара и саобраћајна повезаност

Општина Мркоњић Град се налази на јужном дијелу бањалучке регије, на правцу исток – запад (Блиски исток – Балкан – Европска унија), те на правцу сјевер – југ (Скандинавско полуострво – Централна Европа – Јадранско море). Општина Мркоњић Град је удаљена 123 km од међународног ауто-пута Београд (Република Србија) – Загреб (Република Хрватска). Важне саобраћајнице за општину Мркоњић Град су: магистрални пут М15 (Мркоњић Град – Гламоч - Сплит), магистрални пут М5 (Јајце - Мркоњић Град - Бихаћ), магистрални пут М16 (Бања Лука – Црна Ријека – Јајце - Сплит), те регионални путни правци Р412 Мркоњић Град - Црна Ријека и Р415 Доњи Бараћи-Шипово

Најзначајнији међународни гранични прелаз:

- Градишка – међународни гранични прелаз I категорије у друмском саобраћају са Републиком Хрватском (промет лица свих врста робе и превозних средстава), удаљеност 117 km.
- Изачић – међународни гранични прелаз I категорије у друмском саобраћају са Републиком Хрватском (промет лица свих врста робе и превозних средстава), удаљеност 142 km.
- Рача – међународни гранични прелаз I категорије у друмском саобраћају са Републиком Србијом (промет лица, свих врста робе и превозних средстава), удаљеност 263 km.

Бродски транспорт:

- Лука Брчко – удаљеност 235 km,
- Лука Плоче – удаљеност 214 km,
- Лука Сплит – удаљеност 205 km.

Жељезнички саобраћај:

- Жељезничка станица Бања Лука – удаљеност 61 km.

Аеродроми у окружењу:

- Бања Лука - Маховљани – удаљеност 81 km
- Тузла – удаљеност 214 km
- Сарајево – удаљеност 179 km
- Загреб – удаљеност 239 km
- Београд – удаљеност 369 km

Значајнији путни правци који пролазе подручјем општине су:

- магистрални пут М-5: Јајце – Мркоњић Град – Бихаћ, који спаја централну Босну са њеним западним дијеловима (представља везу са граничним прелазом Изачић), и даље, Хрватском и западноевропским земљама,
- магистрални пут М-15: Мркоњић Град (Рогољи) – Гламоч – Сплит, некада јако прометан и битан пут за ово подручје, јер га директно повезује са приморјем тј. јадранском регијом,
- магистрални пут М-16: Бањалука – Мркоњић Град (Црна Ријека) – Јајце – Бугојно – Сплит, који врши повезивање планинске, панонске и јадранске регије (за Мркоњић Град представља везу са приморјем, као и граничним прелазом у Градишци, односно везу са Хрватском и западноевропским земљама; а такође преко Бањалуке Мркоњић спаја са једним од два главна друмска саобраћајна правца на подручју Републике Српске, правцем исток-запад: граница са Србијом и Црном Гором – Бијељина – Брчко – Модрича – Дервента – Бања Лука – Приједор – Нови Град, дакле представља везу са Србијом и Црном Гором, и даље са другим земљама),
- регионални пут Р-412: Мркоњић Град – Црна Ријека, који подручје града спаја са магистралним путем М-16,
- регионални пут Р-411: Мркоњић Град – Хан Кола – Бања Лука, који чини везу између Мркоњић Града и Бањалуке, преко Мањаче; а град је даље преко Бањалуке повезан са другим дијеловима Републике Српске и другим државама.
- Регионални пут Р415: Доњи Бараћи-Шипово, који подручје општине спаја са општином Шипово.

1.2.4. Карактеристике рељефа и надморска висина

Географски положај општине Мркоњић Град обухвата подручје између 44°11' и 44°34' сјеверне географске ширине и од 16°47' до 17°15' источне географске дужине по Гриничу. Конфигурација терена општине Мркоњић Град карактеристична је по наглашеној рељефности. Највећи дио простора припада брдско-планинском подручју, које карактеришу планине: Лисина, Мањача, Димитор, Чемерница и Овчара (Млиниште). Између ових планина су висоравни које се налазе на надморским висинама између 750 m (Подрашко поље) и 950 m (Подови). Долинска подручја су релативно скромна и налазе се уз водотоке Врбаса - дио Бочачког поља, Црна ријека - Бјелајце, долина Медљанске ријеке у Медној, Коране у Пецкој итд. Висинска разлика терена општине креће се у распону од равница уз водотоке до високих планина, тј. од 300-1500 m, уз просјечну надморску висину од 591 m.

Повољност саобраћајно-географског положаја општине Мркоњић Град, одређује и историјски податак да је овуда пролазила једна од најважнијих римских магистрала Салона-Сервитиум, која је преко западне Босне повезивала Јадранско море (Солин, Сплит) са Савом и провинцијом Панонијом. Та магистрала пролазила је правцем Млиништа – Пецка – Штрбина – Подрашница – Рогољи – Бусија – Јована вода – Тријебово – Ханови – Бочац и даље према Бањалуци. Општина Мркоњић Град се и данас налази на раскршћу важних путева од Далмације према Панонији, као и од западне према централној Босни.

1.2.5. Основне климатске одреднице

Климатске карактеристике општине Мркоњић Град описане су на основу климатских елемената: температуре, релативне влажности ваздуха, падавина, облачности, инсолације и вјетрова. Подаци кориштени за обраду климатских карактеристика добијени су из хидрометеоролошког завода Републике Српске у Бањалуци и метеоролошке станице Мркоњић Град, и односе се на период 1999-2002.

Детаљан приказ свих климатских елемената је у наставку.

- **Температура** - Средња годишња температура за подручје општине мркоњић Град износи 10,8°C. Најхладнији мјесец је јануар, са средњом мјесечном температуром од -2,6°C, а најтоплији мјесец август, са средњом мјесечном температуром од 27,5°C.

Табела...Преглед кретања просјечних мјесечних максималних температура

Просјечне мјесечне максималне температуре (°C)												Просјечна годишња максимална
I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
3,8	5,3	10,8	16,4	19,8	24,3	27	27,5	21,5	16,6	11,8	5,5	15,8

Табела...Преглед кретања просјечних мјесечних минималних температура

Просјечне мјесечне минималне температуре (°C)												Просјечна годишња минимална
I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
-2,6	-1,6	2,1	5,5	8,2	11,8	13,5	13,6	9,8	6,8	4	-0,7	5,8

- **Релативна влажност ваздуха** - Подручје општине Мркоњић Град има повећану релативну влажност ваздуха, јер средња годишња релативна влажност ваздуха износи 77%. Највећа влажност је у јануару и износи 87%, а најмања у августу и износи 67%. Зима и јесен имају нешто већу влажност у односу на прољеће и љето.

Табела...Преглед кретања просјечне релативне влажности по мјесецима

Мјесец	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Средња годишња
Влажност ваздуха у %	87	85	77	73	77	76	70	67	73	77	81	84	

- **Облачност** – За подручје општине Мркоњић Град се може рећи да спада у предјеле са нешто већом облачношћу. Средња годишња облачност износи 5,6/10. Најоблачније годишње доба је зима, највећа облачност је у децембру и износи 7,5/10. Најведрије годишње доба је љето, а најмања облачност је у августу и износи 3,7/10.

- **Падавине** – Подручје општине Мркоњић Град прима релативно велику количину падавина. Просјечна годишња количина падавина износи 1084 mm, а највећа је у новембру, и износи 135 mm. То је посљедица обилних јесењих киша. Просјечна количина падавина и број кишних дана приказан је у наставку.

Табела..Преглед кретања просјечне количине падавина по мјесецима

Мјесец	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Укупно годишња

Падавине (mm)	79	65	75	98	104	115	88	67	75	64	135	119	1100
----------------------	----	----	----	----	-----	-----	----	----	----	----	-----	-----	------

Табела...Преглед кретања просјечног броја кишних дана по мјесецима

Мјесец	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Број кишних дана	9,8	11,5	14,6	16,2	20,5	18	14,3	10,5	13,2	11,2	10,5	10,2

Снијег се на подручју општине Мркоњић Град јавља веома рано, већ у октобру, а отапа јако касно. Задржава се до средине априла, с тим што су најобилније падавине у децембру, јануару и фебруару. Број снијезних дана у просјеку износи 70 дана годишње. Висине снијега по мјесецима приказане у сљедећој табели.

Табела...Преглед кретања просјечних висина снијега по мјесецима

Мјесец	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Количина снијега (cm)	213	170	274	27	-	-	-	-	-	5	49	136

Табела...Просјечан број дана са снијезним падавинама по мјесецима

Мјесец	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Број снијезних дана	10,2	8,3	4	0,9	-	-	-	-	-	0,1	2,3	6,5

Подручје општине Мркоњић Град карактерише и појава касних прољетних (мај, јун чак и јул) и раних јесењих мразева, што нарочито треба имати у виду приликом одабира врста и сорти пољопривредних култура које се намјеравају узгајати.

- **Инсолација** – Инсолација у Мркоњић Граду се креће 1600 – 1800 часова годишње, што је око 170 сунчаних дана у току године, што је релативно повољно за пољопривредну производњу.

Табела...Просјек сунчаних сати по мјесецима

Мјесец	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Просјек сунчаних сати дневно	4h 48"	4h 24"	6h 42"	9h 18"	9h 30"	10h 18"	11h 6"	11h	9h 12"	6h 42"	5h 42"	5h 24"

У наредним табелама приказани су просјечна стања дневних свјетлости и просјечан UV индекс.

Табела...Преглед просјечне инсолације по мјесецима

Мјесец	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Просјечна дневна свјетлост (сати)	9,3	10,5	12	13,5	14,8	15,5	15,1	14	12,5	11	9,6	8,9

Табела...Просјечан индекс UV зрачења по мјесецима

Мјесец	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Просјечан UV индекс	2	2	3	4	4	5	6	5	4	3	2	2

- **Вјетрови** – За подручје општине Мркоњић Град се може рећи да није изложено јаким и дуготрајним вјетровима. У просјеку, 56% дана у години град није изложен вјетровима. Најчешћи су вјетрови сјеверног и јужног правца. Са сјеверо-запада долазе влажна и хладна ваздушна струјања, доносећи кишу и снијег. Повремено дува и вјетар фенског карактера, који је топао и ствара осјећај дискомфора. Јако је неповољан, ако се јави у зимском периоду, јер за врло кратко вријеме може да отопи већу количину снијега. Максимална брзина вјетра забиљежена на овом подручју је 25 m/s.

У закључку може се рећи да Мркоњић Град има повољне климатске прилике које омогућавају угодан живот становника и услове за пољопривредну производњу.

1.2.6. Преглед најзначајнијих природних ресурса на посматраном подручју са степеном њихове истражености или експлоатације

Земљишни ресурси

Најзначајнији земљишни ресурси општине Мркоњић Град су шуме и пољопривредно земљиште. Пољопривредно земљиште заузима површину од 13.804,60 ha, односно 20,61 % општине. Шумско земљиште представља подручје које заузима 50.648,55 ha, односно 75,62% општине. Туристичко-рекреативне површине заузимају 148,85 ha, односно 0,22 %.

Водене површине су веће површине (преко 2 ha) под водом или намјењене акумулације. На подручју обухвата веће водене површине су: акумулационо језеро Бочац (143,04 ha), језеро Балкана (6,01 ha) и планирана акумулација (232,84 ha).

Табела бр. 1. Структура коришћења земљишта на подручју општине Мркоњић Град

Приказ просторних показатеља за намјену површина	Површина (ha)	Структура (%)
Пољопривредне површине	13.804,60	20.61
Шуме и шумско земљиште	50.648.55	75.62
Грађевинско земљиште-претежно становање	1.223.58	1.83
Пословно-производне зоне-стање	51.55	0.07
Пословно-производне зоне-план	40.12	0.06
Туристичко-рекреативне површине-стање	53.42	0.08
Туристичко-рекреативне површине-план	95.43	0.14
Водена површина - стање	149.05	0.22
Водена површина - план	232.84	0.35
Гробља	41.36	0.06
Деградирано-површине предвиђене за рекултивацију	29.14	0.04
Депонија-стање	10.36	0.01
Ауто пут - план	593.01	0.89
Укупно:	66.973.02	100

(Извор: Просотрони план Општине Мркоњић Град 2016.-2036.године)

Табела 2. Употребна вриједност земљишта на подручју општине Мркоњић Град (y ha)

УКУПНА ПОВРШИНА	УПОТРЕБНА ВРИЈЕДНОСТ
-----------------	----------------------

	ПОЉОПРИВРЕДНО ЗЕМЉИШТЕ	ШУМЕ И ШУМСКО ЗЕМЉИШТЕ	НЕПЛОДНЕ ПОВРШИНЕ
66.973	13.804,60 (20.61%)	50.648.55 (75.62%)	2.519,85 (3,76%)

(Извор: Извор: Пространи план Општине Мркоњић Град 2016.-2036.године)

Више од двије трећине пољопривредног земљишта представља земљиште средње класе (категорије 5-6), што представља солидну основу за развој пољопривреде.

Према расположивој документацији, односно доказу о посједовању земљишта, укупна површина пољопривредног земљишта у власништву општине Мркоњић Град износи 2.900 ha или 8,1% укупног пољопривредног земљишта.

Шумски ресурси

Укупна површина шума на подручју општине Мркоњић Град износи 28.432ha, од чега је 21.940 ha (80,53%) у државном власништву, а 7.221,39 ha (19,47%) у приватној својини. Високе шуме заузимају површину од 12.604ha или 45% од укупне површине шума и шумског земљишта; шумске културе 1.430 ha или 6,61%, изданачке шуме 7.608ha или 35,15%; површине подесне за пошумљавање и газдовање 6.185 или 21%, те површине неподесне за пошумљавање и газдовање 605ha или 2%.

Укупно вегетацијом обрасла површина у државном власништву, којом газдује Ш.Г. „Лисина“ (табела 3) износи 21.642 ha (76%), док је 6.790 ha (24%) необрасло земљиште. Када је у питању обрасла површина, доминирају високе природне шуме (58%), уз високо учешће изданачких шума (35%). Учешће шумских култура је 7%.

Укупна дрвна залиха неминираних површина државних шума износи 5.982.083 m³ свеукупне дрвне масе, што износи просјечно 274 m³/ha. Међутим, ако се изузму површине шума неподесних за газдовање, онда просјечан хектар обрасле површине има запремину од 280 m³/ha. Укупна годишња продукција дрвне масе обраслих површина је 149.259 m³, што износи просјечно 6,84 m³/ha.

Табела 3. Преглед површина (неминираних) по категоријама шума

Категорија шума	Површина	
	ha	%
Високе природне шуме	12.604	58,24
Шумске културе	1.430	6,61
Изданачке шуме	7.608	35,15
А. Укупно обрасла површина	21.642	76,12
Шибљаци подесни за пошумљавање	3.017	44,43
Голети подесне за пошумљавање	3.168	46,66
Шуме неподесне за газдовање	422	6,22
Крш и голети неподесне за газдовање	44	0,65
Сталне шумске чистине	9	0,13
Далеководи и остале непродуктивне површине	100	1,47
Узурпације	30	0,44
Б. Укупно необрасла површина	6.790	23,88
УКУПНО А+Б ШПП	28.432	100

(Извор: Шумско-привредна основа – ШГ „Лисина“)

У укупној дрвној запремини високе шуме са природном обновом учествују са 83%, а у укупном прирасту са 68%. Просјечна дрвна запремина високих шума са природном обновом износи $394 \text{ m}^3/\text{ha}$, а прираст $8,07 \text{ m}^3/\text{ha}$. Просјечне вриједности запремине и запреминског прираста су задовољавајуће и у оквирима су просјека на нивоу Јавног предузећа шумарства ($V=327,60 \text{ m}^3/\text{ha}$; $lv=8,52 \text{ m}^3/\text{ha}$).

У наредној табели дат је приказа стања производње, продаје и сјече шумских дрвних сортимената на подручју којим газдује ШГ „Лисина“.

Табела: Шумски сортименти – државно власништво

	2018	2019	2020	2021	2022
Површина општине под шумама (ha)	9.788,84	9.788,84	9.788,84	9.788,84	9.788,84
Производња (m³)					
Трупци	7.898,00	8.711,00	8.620,00	8.651,00	8.768,00
Рудно дрво	150,00	0,00	1.758,00	757,00	1.100,00
Целулозно дрво	1.277,00	5,00	723,00	888,00	1.200,00
Дестилационо дрво	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Огревно дрво у облицама	16.721,00	16.445,00	14.991,00	17.606,00	17.340,00
Огревно дрво цијепано	5.419,00	7.251,00	5.136,00	4.401,00	4.335,00
Укупно	31.465,00	32.412,00	31.228,00	32.303,00	32.743,00
Продаја m³					
Трупци	6.263,00	6.772,00	7.975,00	6.111,00	6.135,00
Рудно дрво	577,00	48,00	1.185,00	794,00	174,00
Целулозно дрво	850,00	233,00	1.239,00	1.046,00	1.769,00
Дестилационо дрво	6.683,00	5.210,00	4.346,00	0,00	0,00
Огревно дрво у облицама	7.992,00	10.253,00	10.657,00	13.542,00	16.401,00
Огревно дрво цијепано	8.169,00	11.541,00	8.270,00	7.801,00	9.783,00
Укупно	30.534,00	34.057,00	33.672,00	29.294,00	34.262,00
Сјеча					
Трупци	11.766,00	13.604,00	16.673,00	13.006,00	9.859,00
Рудно дрво	577,00	48,00	1.185,00	944,00	24,00
Целулозно дрво	850,00	223,00	1.239,00	2.314,00	501,00
Дестилационо дрво	22,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Огревно дрво у облицама	10.318,00	12.162,00	13.866,00	14.130,00	16.929,00
Огревно дрво цијепано	15.436,00	18.711,00	15.248,00	12.915,00	12.710,00
Укупно	38.969,00	44.748,00	48.211,00	43.309,00	40.023,00

Извор: ЈПШ Шуме РС, Шумско газдинство „Лисина“

Рудно-минерална налазишта

На подручју општине Мркњић Град постоји неколико налазишта различитих рудно-минералних компоненти, а најзначајнији су боксит, мермер, доломит и угаљ. Рудно-минерална налазишта на подручју општине Мркоњић Град нису довољно истражена, тако да не постоје прецизни подаци о свим њиховим расположивим локалитетима и количинама. Испод се налази табеларни преглед рудно-минералних налазишта за које постоје одређени ниво истражености.

Табела...Преглед рудно-минералних налазишта

Локација	Резерве (тона)	Годишњи ниво експлоатације (тона)
----------	----------------	-----------------------------------

Минерал/ руда		Потенц. резерве	Експлоа. резерве	Проц. укуп. кол. налаз.	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Боксит	Лисковица	103.996	94.637		7.282	1.523	10.406	11.555	8.000	-	3.061
Боксит	Пецка	1.564.263	1.486.049	2.320.842	7.911	8.933	14.244	3.088	2.830	-	13.910
Боксит	Љ. долина	82.816	82.816	630.045	127					-	3.880
Бијели Мермер*	Мајдан	357.840	322.056	277.509	550	447	260	383	265	-	158
Доломит*	Чираковац	4.800.000	4.800.000	13.000.000	35.921	19.770	5.000	32.911	22.405	-	17.223,44
Угаљ	Медна										

*- Изражено у м³

(Извор: Душан Зељковић, стручњак и дугогодишњи радник из области рударства, осим за Угаљ, Медна)

Табела.....

Минерал/ руда	Локација	Резерве
Боксит	Лисковица	104.000 т
Боксит	Пецка	1.565.000 т
Боксит	Љ. долина	754.000 т
Мермер	Мајдан	960.000 т
Доломит	Чираковац	1.993.000 м ³
Угаљ	Медна	П=35 км ² h=4м+5м
Бентонит	Герзово	1.000.000 т
Кварц	Подрашница	953.000 т
Кречњак	Подбрдо	н.н.
Бакар, жељезо, олово	Сењаково	200.000 т (1.000.000 т)

Извор: Просторни план општине Мркоњић Град 2016-2036. година

Из претходне табеле се види да општина Мркоњић Град располаже са значајним рудно-минералним ресурсима, прије свега рудом боксита са значајним залихама. Такође, веома су значајна налазишта доломита, који представља важну сировинску основу за грађевинску индустрију (нискоградња). На подручју општине постоје и значајна налазишта руде бентонита, као и руда жељеза, кварца и др. Рудно-минерални ресурси представљају основу за инвестиционе пројекте који могу значајно унаприједити развој општине, уз придржавање принципа одрживог развоја.

Туристички потенцијали

Општина Мркоњић Град располаже значајним природним и културно-историјским наслеђем које може бити солидна основа за развој туризма. Најзначајнији су: шири локалитет Балкане, Зеленковац, планина Лисина, подручја ријека Сане и Понора, шире подручје хидро-акумулационог језера Бочац, Млиништа и др. Поред наведеног значајни су и музеј ЗАВНОБиХ-а, те бројни вјерски објекти који могу бити добра основа за развој вјерског туризма.

Језеро **Балкана** смјештено је 4 km западно од Мркоњић Града, уз магистрални пут М-5 (бивши пут АВНОЈ-а) и представља један од значајнијих туристичких локалитета овог подручја. Овај туристички потенцијал лежи у подножју планине Лисине, на надморској висини од око 750 m. Његову основу представљају два језера, Велико и Мало. Укупна површина језера износи око 56.000m² (Великог око 45.000m² у Малог око 11.000m²). Просјечна дубина Великог језера износи око 10 m, а Малог око 3 m. Температура воде у току љета у Малом језеру прелази 20 °C, док је вода у Великом језеру нешто хладнија. Језера су окружена листопадним и четинарским шумама (јела, смрча, бор, буква, врба), ливадама и пропланцима и толико се добро уклапају у амбијент да дјелују као да су природна. Поред лимитираности смјештајних капацитета, основни проблем за квалитетнију валоризацију овог туристичког комплекса представља чињеница да за подручје Балкане не постоји просторно-планска документација.

Зеленковац је планинско излетиште које се налази поред села Подрашница. Удаљено је око 70 km југозападно од Бања Луке и лежи на надморској висини од 880 m. Од Мркоњић Града је удаљено 15 km, а налази се поред магистралног пута М-15. Зеленковац пружа одличне услове за излетнички, спортско-рекреативни, здравствени, ловни, зимски, манифестациони, транзитни и етно туризам. Важно је поменути и то да излетиште Зелениковац, превој Штрбина и извор ријеке Сане од априла 2002. године имају статус Еколошке зоне, подржан од Министарства за просторно уређење, грађевинарство и екологију у Влади Републике Српске.

Лисина је планина вулканског поријекла. Њен највиши врх сеже до висине од 1.467 метара. Карактерише је велики биодиверзитет биљних и животињских врста, као и бројни извори питке воде који представљају значајан водни ресурс у локалним оквирима. Јединствен је природни резерват у Српској и неопходно је тај локалитет прогласити заштићеним подручјем, за што је већ покренута иницијатива од стране „Удружења гљивара и љубитеља природе“. За то постоји више разлога, јер је Лисина драгуљ природе и значајан туристички потенцијал. На Лисини постоји 360 извора воде, више од 1.200 врста гљива, 1.000 цвјетова и биљака и 105 врста птица.

Млиништа су од Мркоњић Града удаљена 45 km, а налазе се поред магистралног пута М-15. Ово мало планинско насеље, смјештено на надморској висини од 1130 m представља праву ваздушну бању. Погодно је за одмор, рекреацију, здравствени туризам, лов, шетњу, планинарење, брање љековитог биља и друге активности. Клима овог мјеста је изузетно оштра, а током зиме снијег напада и до 2 m висине.

Извор Сане, као и сам ток ријеке, захваљујући својом природним љепотама представљају изузетан потенцијал општине Мркоњић Град. Према класификацији ријека на простору бивше Југославије, горњи ток ријеке Сане спада у прву класу. Има просјечан протицај од 36 m³/s. Вода прве класе је квалитетна за пиће, може да се употреби и у прехранбеној индустрији, за јавне водоводе и сл. Такође, Сана располаже и са значајним хидро-потенцијалом.

Рјечица **Понор**, извире на сјеверном ободу Подрашког поља испод Димитора, скупља воде осталих мањих рјечица и потока и увире на јужном ободу поља, у подножју планине Мањача и поново се појављује у Крупи на Врбасу, гдје се као рјечица Крупа улијева у Врбас, као његова лијева притока. Одликује се еколошком очуваности и богатством живог свијета, па има огроман потенцијал за развој различитих видова туризма. Такође, има и значајан хидро-енергетски потенцијал.

Језеро «Бочац» се налази на удаљености од 14 km од Мркоњић Града, у правцу Бањалуке, поред мјеста гдје се регионални пут Р-412 спаја са магистралним путем М-16, односно гдје се

Црна ријека улива у Врбас. Оно је вјештачко језеро, изграђено на ријеци Врбас за потребе ХЕ «Бочац». Дужина језера је 16,45 km, а површина 26,79 km². Захваљујући својој дужини, ширини и дубини, идеално је за спорт и рекреацију на води. Изузетно је богато племенитом слатководном рибом, као што је поточна пастрмка, младица, клен, шкобаљ, мрена и др, тако да представља прави рај за риболовце.

Тврђава Бочац (односно њени остаци) се налази уз само језеро Бочац (код бране). Она представља један од средњовјековних градова - тврђава, који је изграђен над кањоном Врбаса и био је једна од најважнијих фортификација врбашког одбрамбеног система. Ова тврђава се први пут помиње 1446. године.

Музеј ЗАВНОБиХ-а је споменик из новије историје Мркоњић Града. Овај потенцијал, и поред знатних могућности, није искориштен на одговарајући начин.

Село Пецка се налази 25 км од Мркоњић Града у којој се налази Визитор Центар „Пецка који се издваја као центар за активности на отвореном и покретач је различитих иницијатива и организовања манифестација. Једно од најзначајнијих је покретање иницијативе за заштиту извора ријеке Сане, који су проглашени Спомеником природе „Врела Сане“. У оквиру Споменика природе су три главна извора ријеке Сане, затим Кањон Коране (притоку ријеке Сане), – маркирана стаза уз ријеку Корану дужине 3 км, погодна је за пјешачење и кањонинг, те еставела Мрачај, хидролошки феномен у близини извора.

У Пецкој се организује „**Pecka Outdoor Festival**“ – који се одржава сваке године у јулу мјесецу. Фестивал је осмишљен као својеврсна прослава активног живота, здравих навика и породичних окупљања у природи, с додатним циљем популаризације изузетно примамљивог и неоткривеног простора Пецке. Траје два дана, а основне активности за учеснике су пјешачење, спортско пењање на вјештачким и природним стијенама, кањонинг, бицикличке вожње, посматрање птица и одличан спортско-креативни програм за дјецу. Од додатних садржаја ту су представе, едукативне радионице, музички програм и сл. али посебно је занимљив „шарени маркет“ на којем локално становништво представља и нуди своје производе од сувенира до укусне хране.

У селу Пецка на атрактивном пењалишту које обилује бројним високим стијенама које су опремљене са преко 120 смјерова и једно је од највећих пењалишта у БиХ се одржава „International Pecka Rock Climbing Festival“ – ове године се одржава се у јуну (претходни, 11. фестивал по реду, одржан је у периоду од 20. до 22.05.2022. године). Овај спортско-пењачки фестивал окупља пењаче из цијелог свијета и уз богат програм попут Форест Парту, Оутдоор биоскопа и гуштања уз локалне специјалитете, представља незаборавно искуство. Несвакидашња је конфигурација стијене, сачињена од мноштва рупица и различитих хватова који пружају разнолико и интересантно пењање (поцкет цлимбинг). Приступ стијенама је идеалан као и околни амбијент, те југоисточна оријентација која даје посебан угођај пењачима. Пењалиште је удаљено само 2 км од Центра за посјетиоце Пецка који пружа сву потребну инфраструктуру за угодан боравак пењача, излетника и планинара.

У септембру сваке година у Пецкој се организује „Школа гљиварства–Пецка“ за све који желе самостално препознавати, сакупљати и користити у кухињи самоникле јестиве гљиве. Школа гљиварства окупља љубитеље природе и кулинарства који желе самостално сакупљати и користити гљиве у исхрани, особе које желе упознати своје окружење, сакупљати плодове и уживати у шетњи кроз природу.

Пецка је 2022. година проглашена као једно од 14 најљепших села У БиХ у организацији Алтерурал и УСАИД-а у БиХ. Када су у питању семјештајни капацитети у селу Пецкој, има укупно 90 кревета (Ourtdoor Resort, Visitor Centar и 2 домаћинства).

Вјерски објекти односно **православни храмови** су битно обиљежје овог простора.

- У центру града се налази православни храм посвећен **Рођењу Пресвете Богородице**. Изграђен је 1892. године, на мјесту дрвене цркве која је изгорјела у пожару, који је 1883. године захватио град.
- 2018. године православним вјерницима и туристичким посјетиоцима дат је на употребу и храм Св. Саве тзв. **Мркоњичка Грачаница**, изграђена у насељу Подоругла, а која својом архитектуром и љепотом привлачи све пролазнике.
- Један од најстаријих православних храмова на овом подручју је храм Светог пророка Илије у Доњој Пецкој и налази се на евиденцији Републичког Завода за заштиту културно-историјског и природног наслеђа. Изграђен је 1856. године на мјесту на којем је према предању, постојао манастир из 1530.
- Храм Светог Богојављења у Герзову подигнут је 1858. године на мјесту цркве брвнаре. Исти је обновљен 1906. године, када му је дограђен звоник.
- Храм Рођења Пресвете Богородице у Медној подигнут је 1883. године, а 1926. године обновљен му је звоник. Стари храм (изузев звоника) је порушен 1974. године и почела је градња данашњег храма који је завршен и освјештан 1988. године.
- Храм Светих апостола Петра и Павла у Густовари изграђен је 1905. године, на мјесту дрвене цркве. У Другом свјетском рату је претрпио мања оштећења.
- Храм Покрова Пресвете Богородице у Подрашници је подигнут од дрвета 1883. године, а 1972. године је почела изградња новог храма око старог, који је касније срушен.
- Храм Светих апостола Павла и Петра у Бараћима грађен је 1912. – 1918. године. Запаљен је 1942. године, а обновљен 1967. године, када је дограђен и звоник.
- Храм Светог Саве у Горњим Грацима је подигнут 1972. године.
- Храм Светог великомученика Панталејмона у Баљвинама је изграђен 1991. године. Велику пажњу значајног броја знатижељника и вјерника је овај храм привукао 1995. године, несвакидашњом појавом када се лик Пресвете Богородице наводно указао на бакарној куполи цркве.
- Храм апостола и јеванђелисте Марка у Ораховљанима изграђен је 1991. године, а освјештан 2001. године.

Најважнији вјерски објекти **исламске вјероисповјести** су:

- Крзлар-Агина Џамија у центру града, која представља културно-историјски споменик,
- Џамија Хамидија у насељу Ријека,
- Џамија у Баљвинама.

Најважнији вјерски објекти **католичке вјероисповјести** су:

- Католичка црква Филипа и Јакова,
- Католичка црква у Лисковици,
- Католичка црква у Мајдану.

Поред поменутих туристичких локалитета, значај за развој туризма на подручју општине Мркоњић Град нарочито представља саобраћајни положај, односно путна комуникација Бихаћ-Мркоњић Град-Сарајево, која представља добру основу за развој туризма.

Хидрографске карактеристике

Подручје општине Мркоњић Град испресјецано је бројним мањим и већим воденим токовима. У општини се разликују генерално двије хидрографске цјелине: прва, чије воде гравитирају

водотоку Врбаса (око 85%) и друга, чије воде гравитирају водотоку Сане (око 15%). Водени токови који гравитирају према ријеци Врбас су: Црна ријека, Зеленковац, Понор и неколико других мањих рјечица и потока, док према ријеци Сани гравитирају рјеке Медљанка са још неколико мањих рјечица и потока.

На подручју општине Мркоњић Град најзначајнији водени ток је Црна ријека, лијева притока Врбаса. Дужина тока је 17 km, и тече правцем југ-сјевер. Ова ријека је некада била позната по бројним врстама рибе и развијеном спортском риболову. Нажалост, данас је због људског немара претворена у депонију и отворени колектор за отпадне воде из града и из тог разлога нема никакав туристички значај. У смислу употребних потенцијала, Црна ријека има одређени хидро-енергетски потенцијал уз напомену да је на њој додјељено неколико концесија за градњу МХЕ.

У енергетском смислу, најзначајнији је средњи ток Врбаса који се користи преко хидроелектране «Бочац». Такођер, на овом подручју 2018. године пуштена је у рад и МХЕ „Бочац 2“, која је у значајној мјери унаприједила искористивост капацитета ријеке Врбас.

Извјестан енергетски потенцијал имају и воде Подрашког поља које се путем подземног понора одводе у правцу Бочца и Крупе на Врбасу. Многобројни извори и мањи водотоци, нарочито на падинама планина Димитор и Лисина, представљају значајне водне ресурсе у локалном смислу. Такође, и ријеке Сана и Медљанка располажу са значајним хидро-енергетским потенцијалима и на овом подручју дато је више концесија за изградњу МХЕ, од којих је изграђена и пуштена у рад МХЕ „Медна“ на ријеци Сани (машинско постројење исте МХЕ је изграђено на подручју општине Рибник).

Од хидрографских објеката за туризам су значајни: језеро Балкана, ријека Сана, рјечице Зелениковац и Понор и хидроакумулационо језеро Бочац.

Хидро-акумулационо језеро Бочац, поред наведеног, има и значајан комерцијални риболовни потенцијал који није довољно искориштен.

Флора и фауна

Општина Мркоњић Град се одликује богатством и разноврсношћу биљног и животињског свијета. Велико богатство представљају шумска пространства, која захватају подручје од око 30.000 ha. Највише су заступљени: храст (*Quercus robur*), буква (*Fagus moesiaca*), јела (*Abies alba*), граб (*Carpinus betulus*), смрча (*Picea excelsa*); а мање површине заузимају: бор (*Pinus*), јасен (*Fraxinus heldreichii*), јавор (*Acer pseudoplatanus*), клен (*Acer campestre*) и друге врсте. Унутар листопадних шума се јављају грмолике биљке, као што су: лијеска (*Corylus avellana*), шипак (*Rosa canina*), глог (*Crataegus monogyna*), дријен (*Cornus mas*), зова (*Sambucus ebulus*), купина (*Rubus discolor*), боровница (*Vaccinium myrtillus*), малина (*Rubus idaeus*), и друге врсте. Што се приземне флоре тиче, њу чине: папрат (*Pteridium scolopenseum*), бујад (*Pteridium sp.*), репух (*Petasitis sp.*), мљечика (*Euforbium sp.*), коприва (*Urtica dioica*), мртва коприва (*Lamium maculatum*), чичак (*Lappa major*), кукурјек (*Heleborus odoratus*), јагорчевина (*Primula vulgaris*), шумске јагоде (*Fragaria vesca*) и друге врсте.

Ово подручје такођер је богато и различитим љековитим биљем: хајдучка трава (*Achillea millefolium*), мајчина душица (*Thymus sp.*), кантарион (*Hypericum perforatum*), маслчак (*Taraxacum officinale*), подбјел (*Tussilago farfara*), лазаркиња (*Asperula odorata*) и друге врсте.

Треба споменути и гљиве, које се такођер јављају у великим количинама, а нарочито у рејону планине Лисине. Најзаступљеније врсте су: вргањ (*Boletus sp.*), смрчак (*Morchella esculenta*), буковача (*Pleurotus ostreatus*), лисичарка (*Cantharellus cibarius*), рујница (*Laktarius deterrimus*), ђурђеваца (*Calocybe gombosa*) и друге врсте.

Овакво богатство биљне вегетације у еколошки чистој средини представља реалну основу за развој здравствено-рекреативног туризма.

Животињски свијет је, као и биљни, богат и разноврстан. Пространи шумски комплекс је станиште разних врста високе, ниске и пернате дивљачи. Заступљене су врсте као што су: срна (*Caprolus capreolus*), зец (*Lepus europaesus*), дивља свиња (*Sus scrofa*), мрки медвјед (*Ursus arctos*), лисица (*Canis vulpes*), јазавац (*Meles meles*), велики тетријед (*Tetrao urogallus*), орао (*Aguila chisaetos*), јастреб (*Aceipiter gentilis*), јајебица (*Peridix peridix*) и друге. Да би се ове врсте дивљачи одржале и да би опстале у овом подручју, за што имају одличне услове, неопходно је и одржавање мира на њиховим стаништима, нарочито у периоду репродукције, односно када се паре, леже на јајима, коте и одгајају младе. Чиниоци који имају утицаја на погоршавање услова у погледу мира на стаништима су насеља, криволовци, шумски радови итд.

У контексту напријед наведеног, а према подацима доступним у Елаборату о успостављању ловишта у Републици Српској (2015.година), ловиштем на подручју општине Мркоњић Град управља Ловачко удружење „Лисина“ које има карактер спортско-рекреативног ловишта. Укупна површина ловишта је 70.248 km², од чега на пољопривредно земљиште отпада око 56%, а на шумско земљиште око 44%.

Табела...Стање фонда дивљачи на подручју ловишта ЛУ „Лисина“

Врста дивљачи	Оптималан број	Процијењено бројно стање	%
Срна	496	496	100
Свиње	125	125	100
Медвјед	8	10	125
Зец	1494	1494	100
Вук	0	20	0
Велики тетријед	34	54	159
Љештарка	60	80	133
Дивља патка	90	240	267

Поред разноврсне дивљачи, ово подручје карактерише и богат рибљи фонд. Ријеке Сана и Понор су богате врстама као што су: пастрмка, младица, липљан, клен и друго. У језеру Балкана настањени су: амур, липљан, шаран, поточна и калифорнијска пастрмка. Свим наведеним врстама рибе је најбогатије хидро-акумулационо језеро „Бочац“, које представља највећи потенцијал рибљег фонда.

Закључак

Општина Мркоњић Град располаже природним богатствима, која могу бити солидна развојна основа. Посматрајући укупно стање ресурса општине нешто више се издвајају шума, пољопривредно земљиште, руде (доломит, бентонит, боксит, угаљ и сл.), водни ресурси, као и богата флора и фауна. Сви они заједно, уз ефикаснији начин њиховог управљања и експлоатације, могу бити добра основа за успјешан привредни развој. У циљу њиховог што ефикаснијег стављања у функцију, неопходно је извршити детаљније сагледавање и истраживање њиховог квалитативног и квантитативног стања, те утврдити конкретне програме за њихову експлоатацију.

Шумски ресурси, имајући у виду тренутне потребе примарне дрвопрерађивачке индустрије на подручју општине, нису довољни да задовоље инсталисане капацитете, тако да стратешко одређење пословне и локалне заједнице треба да иде у правцу вишег степена финализације производње у овој области.

Општина Мркоњић Град располаже значајним капацитетима пољопривредног земљишта. Међутим, овдје треба имати у виду непостојање адекватне евиденције о пољопривредном земљишту у државној својини, те уситњеност расположивих парцела, што је тренутно лимитирајући фактор његовог ефикаснијег кориштења. Стратешка рјешења по питању пољопривредног земљишта треба да иду у правцу идентификације земљишњих површина, креирања базе података о расположивим површинама и укрупњавања пољопривредних парцела. Такође, у складу са законском регулативом, потребно је приступити доношењу стратешких докумената који третирају управљање земљишним ресурсима, као што су основа управљања и кориштења пољопривредног земљишта и др.

Рудно минерална налазишта, такође захтијевају детаљније анализе и истраживања, како би се креирала квалитетна база података о њиховом стању и инвестиционим могућностима. Оно што је јасно, када је у питању овај ресурс, јесте могућности које пружа потенцијал боксита, бентонита, доломита, а у задње вријеме и угља.

Хидро потенцијал општине Мркоњић Град представља добру основу за кориштење хидроенергије, производњу питке воде и узгој разних рибљих врста, како комерцијалних, тако и спортско-риболовних. У области туризма, општина Мркоњић Град има богату и интересантну историју, која може бити важан сегмент свеукупне туристичке понуде овога краја. Повољан географски и саобраћајни положај, на раскршћу многих путева, омогућује размјену људи и роба и основ су добре комуникације са околним крајевима. Овдје се могу посебно истаћи туристички потенцијали подручја Балкане, планине Лисине, ријеке Сане, Понора, Зеленковца, села Пецка и бројни културно-историјски споменици.

Детаљнијим сагледавањем свих идентификованих потенцијала и њиховим стављањем у контекст креирања развојних пројеката могуће је остварити значајан економски раст и развој општине Мркоњић Град на основама одрживог развоја.

2.3. Демографске карактеристике и кретања

2.3.1. Укупан број становника

Табела – Кретање броја становника

	Година								
	1971	1981	1991	2013	2015	2017	2019	2021	2022
Број становника	30.159	29.684	27.395	15.926	15.614	15.228	14.853	14.357	14.074
Тренд ²		98,43%	92,29%	58,13%	98,04%	97,53%	97,54%	96,66%	98,00%

Извор: Пописи становништва (1971, 1981, 1991, 2013) и Пројена Републичког завода за статистику Бања Лука (2015, 2017, 2019, 2021 и 2022)

Када је у питању кретање броја становника, општина Мркоњић Град дијели судбину већине осталих локалних заједница, не само Републике Српске, односно Босне и Херцеговине, него и у ширем регионалном смислу. Из претходне табеле, од 1971. године па на овамо видљив је константан тренд пада броја становника, који је углавном проузрокован природним и друштвеним миграцијама, а највише ратним дешавањима и привременом окупацијом општине 1995. године (услед чега је готово преполовљен).

2.3.2. Просторни распоред становништва

По попису становништва који је спроведен 2013. године, општина Мркоњић Град има укупно 15.926 становника, што чини око 1,36% становништва Републике Српске. У односу на Попис из 1991. године, општина Мркоњић Град има 11.469 становника мање, односно становништво је смањено за око 41%. Смањење броја становника се наставља и у постпописном периоду на шта указују званичне процјене броја становника Завода за статистику Републике Српске.

У последњих тридесетак година дошло је до многих промјена везаних за становништво општине Мркоњић Град, на што су нарочито утицала посљедња ратна дешавања. Ту се прије свега мисли на промјену у укупном броју становника, промјенама у структурама становништва (нарочито старосној и структури према активности), израженим миграционим кретањима, као и промјенама везаним за величину и укупан број домаћинства.

Табела – Број становника у урбаним и руралним насељима

Р.бр.	Локалитет	Број становника	%
1.	Урбано ³	8.486	53,3
2.	Рурално	7.440	46,7
	Укупно	15.926	100

Извор: Резултати Пописа становништва 2013. године

Општину Мркоњић Град карактерише већи проценат становника који живи у урбаном дијелу општине, како је уочљиво и из претходне табеле. Наведено је посљедица константног тренда демографског пражњења, нарочито насеља удаљенијих од општинског центра. Као посљедица миграција село-град и процеса урбанизације у односу на 1991. годину порастао је број становника у приградским насељима и самом општинском сједишту.

² Подразумијева тренд текуће у односу на претходну годину

³ Урбани дио општине обухвата градски дио са Подоруглом и Брдом

Табела – Упоредни преглед броја становника по насељеним мјестима (1971.-2013. година)

	Насељено мјесто	Године			
		1971	1981	1991	2013
1	Баљвине	1200	1226	1140	350
2	Бјелајце	1025	1059	980	705
3	Брдо	578	591	587	554
4	Дабрац	229	223	175	69
5	Доња Пецка	375	171	108	22
6	Доња Подгорја	182	125	64	12
7	Доњи Бараћи	752	633	524	295
8	Доњи Граци	494	446	358	218
9	Дубица	250	188	132	49
10	Герзово	1104	914	679	268
11	Горња Пецка	832	655	369	125
12	Горња Подгорја	307	197	106	46
13	Горњи Бараћи	643	489	316	89
14	Горњи Граци	957	984	926	599
15	Густовара	909	726	428	213
16	Јасенови Потоци	618	475	284	98
17	Копљевићи	539	506	489	305
18	Котор	422	465	443	331
19	Лисковица	1093	1144	1067	25
20	Магаљдол	602	531	381	99
21	Мајдан	994	1047	946	429
22	Медна	1529	1249	791	226
23	Млиништа	93	27	19	6
24	Мркоњић Град	4089	6602	8422	7371
25	Ођуне	550	525	447	221
26	Оканџије	301	254	143	48
27	Ораховљани	587	550	463	315
28	Подбрдо	1089	1115	991	744
29	Подоругла	317	333	849	1001
30	Подрашница	1347	1275	1096	752
31	Ступари	579	469	435	294
32	Сурјан	1130	901	524	207
33	Шеховци	1185	939	642	254
34	Шибови	139	41	27	8
35	Тријебово	1243	884	509	214
36	Трново	644	388	189	28
37	Убавића Брдо	452	349	213	81
38	Власиње	780	988	1133	0
	УКУПНО	30.159	29.684	27.395	16.671

Извор: Резултати Пописа становништва 1971,1981,1991 и 2013. године – прилагођено Агенција за статистику БиХ.

Евидентне промјене у кретању становништва које су се десиле у последњих тридесетак година резултат су раслојавања домаћинства, односно, смањења просјечног броја чланова домаћинства, повећања броја самачких домаћинства и насељавања становништва у ужу градску зону.

Табела – Преглед броја домаћинства према броју чланова

Укупан број	Величина домаћинства					Просјек
	1 члан	2 члана	3 члана	4 члана	5 и више чланова	
6.104	1.538	1.806	1.218	939	603	2,60

Извор: Резултати Пописа становништва 2013. године – прилагођено

На подручју општине Мркоњић Град у једном домаћинству живи просјечно 2,6 чланова, а највећи број домаћинства има 1 и 2 члана.

Све ово указује на дугорочно неодрживу демографску ситуацију те је неопходно стратешки приступити рјешавању евидентираних демографских изазова са којима се сусрећу већина локалних заједница, не само у Републици Српској, него и ширем региону.

2.3.5. Процјена броја становника који живе у дијаспори

Иако не располажемо званичним подацима о осталим врстама миграционих кретања евидентно је да су миграције присутне и да тиме значајно утичу на кретање броја становника, као и на структуре становништва општине. Углавном су то миграције економског карактера (становништво млађе животне доби одлази у потрази за послом) или миграције узроковане потребом спајања породица. Процјењује се да преко 5.000 становника са подручја општине Мркоњић Град живи и ради у земљама Западне Европе (Аустрија, Њемачка, Словенија и др.).

У периоду 1971-2022. година је присутан тренд смањења броја становника, при чему је, током цијелог наведеног периода, евидентан тренд смањења популације у старосној групи до 14 година, док је популација 65 и више година у сталном порасту.

Становништво српске националности чини већински дио становништва.

Општину Мркоњић Град карактерише већи проценат становника који живи у урбаном дијелу општине.

У посљедње вријеме присутан је тренд раста броја малих насеља (насеља до 100 становника), а у 2013. години их је било преко 43%.

Просјечно домаћинство броји 2,6 чланова, а преовлађују домаћинства са 1 и 2 члана, и то око 55% од укупног броја домаћинства.

Значајан број становника са подручја општине Мркоњић Град живи и ради у земљама Западне Европе, што је са једне стране демографски изазов, а са друге стране добра економска могућност за нове привредне инвестиције.

Природни прираштај, као и миграциони салдо у периоду 2013-2022. је негативан, што представља кључни изазов са којим се суочава општина Мркоњић Град.

2.4. Стање и кретање на тржишту рада

2.4.1. Укупан број запослених

Табела: Укупан број запослених лица

2017			2018			2019			2020			2021			2022		
М	Ж	Σ	М	Ж	Σ	М	Ж	Σ	М	Ж	Σ	М	Ж	Σ	М	Ж	Σ
2.167	1.578	3.745	2.223	1.665	3.888	2.174	1.640	3.814	2.195	1.605	3.800	2.163	1.598	3.761	2.179	1.516	3.695

Извор: РЗС, „Градови и општине Републике Српске“, 2022.година

Табела: Број запослених у привредним друштвима - класификовани по дјелатностима

ВРСТА ПРИВРЕДНЕ ДЈЕЛАТНОСТИ	2017	2018	2019	2020	2021	2022
A. Пољопривреда, лов и рибарство	158	143	134	141	137	134
B. Вађење руда и камена	24	21	20	22	23	264
C. Перађивачка индустрија	960	1022	992	990	943	1049
D. Производња и снабдјевање електричном енергијом, плинотом	239	251	258	233	214	274
E. Водоснабдијевање, отпадне воде и управљање отпадом	52	52	53	50	52	53
F. Грађевинарство	514	539	550	563	572	401
G. Трговина на велико и мало и одржавање	526	520	513	506	540	632
H. Превоз и складиштење	172	165	137	172	146	79
I. Пружање услуга смјештаја, припрема и услуживање хране	147	152	160	149	157	24
J. Информације и комуникације	23	22	21	26	27	27
K. Финансијско посредовање	35	38	38	29	32	37
L. Некретнине, изнајмљивање и пословне услуге	1	2	1	1	-	1
M. Стручне научне и техничке дјелатности	88	100	105	107	100	83
N. Административне и помоћне услужне дјелатности	10	15	17	18	19	22
O. Јавна управа и одбрана	272	268	280	270	275	268
P. Образовање	317	318	323	316	315	302
Q. Здравство и социјални рад	136	144	141	144	145	116
R. Умјетност, забава и рекреација	19	61	18	12	17	17
S. Остале услужне активности	52	55	53	51	47	48

Укупно 3.745 3.888 3.814 3.800 3.761 3.831

Извор: РЗС, „Градови и општине Републике Српске“ - прилагођено

2.4.2. Укупан број незапослених

Табела: Број регистрованих незапослених лица према полној структури

2017			2018			2019			2020			2021			2022		
М	Ж	Σ	М	Ж	Σ	М	Ж	Σ	М	Ж	Σ	М	Ж	Σ	М	Ж	Σ
733	877	1.609	528	631	1.159	421	511	932	483	468	951	444	422	866	373	396	769

Извор: РЗС, „Градови и општине Републике Српске“ – прилагођено

Табела: Број регистрованих незапослених лица према образовној структури

Образовна структура	2018			2019			2020			2021			2022		
	М	Ж	Σ	М	Ж	Σ	М	Ж	Σ	М	Ж	Σ	М	Ж	Σ
НКВ	116	116	232	271	368	639	96	61	157	102	57	159	70	64	134
ПКВ	15	5	20	23	8	31	9	4	13	8	4	12	4	4	8
КВ	239	195	434	354	400	754	211	132	343	202	122	324	170	113	283
ВКВ	3	1	4	7	2	9	5	1	6	4	1	5	4	0	4
ССС	131	218	349	190	346	536	106	168	274	92	153	245	88	145	233
ВШС	6	6	12	8	10	18	9	4	13	7	3	10	9	3	12
ВСС	38	88	126	65	118	183	49	97	146	30	79	109	27	63	90
Магистри, доктори наука	1	2	3	2	3	5	1	3	4	1	5	6	1	4	5
Укупно	549	631	1.180	920	1.255	2.175	486	470	956	446	424	870	373	396	769

Табела: Број регистрованих незапослених лица према старосној структури

Старосна структура	2018			2019			2020			2021			2022		
	М	Ж	Σ	М	Ж	Σ	М	Ж	Σ	М	Ж	Σ	М	Ж	Σ
15-18	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
18-24	69	51	120	101	90	191	61	45	106	49	42	91	37	28	65
24-30	64	118	182	116	183	299	69	85	154	50	72	122	41	53	94
30-35	74	90	164	66	139	205	35	68	103	29	61	90	30	51	81
35-40	49	88	137	83	153	236	31	52	83	27	57	84	29	50	79
40-45	61	65	126	95	129	224	49	61	110	45	43	88	34	49	83
45-50	59	70	129	107	152	259	45	42	87	46	38	84	36	51	87
50-60	131	126	257	236	308	544	145	83	228	160	75	235	126	80	206
60+	42	23	65	116	100	216	51	34	85	40	36	76	40	34	74
Укупно	549	631	1180	920	1255	2175	486	470	956	446	424	870	373	396	769

Табела: Број регистрованих незапослених лица према дужини чекања (мјесеци)

Дужина чекања (мјесеци)	2018			2019			2020			2021			2022		
	М	Ж	Σ	М	Ж	Σ	М	Ж	Σ	М	Ж	Σ	М	Ж	Σ
до 6 мјесеци	125	99	224	195	162	357	162	120	282	94	94	188	100	110	210
7-24 мјесеца	94	104	198	185	209	394	129	146	275	76	47	123	30	27	57
25-48 мјесеци	139	83	222	160	247	407	61	93	154	23	47	70	28	27	55
Више од 48 мјесеци	191	345	536	380	637	1.017	134	111	245	253	236	489	215	232	447
Укупно	549	631	1.180	920	1.255	2.175	486	470	956	446	424	870	373	396	769

Табела: Најбројније квалификације међу регистрованим незапосленим лицима

Р.бр.	Квалификације	2021	2022
1	Бравари	42	36
2	Металостругари	30	31
3	Аутомеханичари	13	11
4	Конфекционари	35	39
5	Продавачи	54	48
6	Угоститељски радници	24	23
7	Матуранти гимназије	47	46
8	Економски техничари	44	35
9	Машински техничари	40	33
10	Дипломирани економисти (различитих смјерова)	23	13
11	Дипломирани правници (различитих смјерова)	12	9
12	Професори разредне наставе	9	5
13	Васпитачи у предшколској установи	7	5
14	Дипл. инж. пољопривреде (различитих смјерова)	12	11
15	Дипломирани политиколог	5	5
16	Дипломирани физиотерапеут	6	6

2.4.3. Просјечна нето и бруто плата

Табела: Просјечна мјесечна нето плата

Година	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Просјечна мјесечна плата (КМ)	719	756	817	851	905	1036

Извор: Републички завод за статистику РС

Табела: Просјечна мјесечна бруто плата

Година	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Просјечна мјесечна плата (КМ)	1.135	1.180	1.244	1.295	1.365	1532

Извор: Републички завод за статистику РС

2.4.4. Укупан број пензионера

Табела: Полна структура и структура по врстама пензије

	2019		2020		2021	
	Укупно	Просјечна пензија КМ	Укупно	Просјечна пензија КМ	Укупно	Просјечна пензија КМ
Старосна	0	Н.М.	2.069	370	2.081	393
Инвалидска	0	Н.М.	588	314	577	334
Породична	0	Н.М.	1.082	268	1.082	282
	0		3.739	332	3.740	352

Извор: Републички завод за статистику РС

У табеларном приказу броја пензионера који примају старосну пензију за период 2016 - 2020. година, уочава се благи пораст броја особа које имају право на пензијски доходак, док је број примаоца пензија по другим основима приближно исти.

У посљедњим годинама, уочава се сталан пораст пензије из године у годину, па је тај износ у 2020. години износио 332КМ, а 2021. години износио 352 КМ. Такође и просјечна инвалидска и породична пензија се у овом периоду повећавале за мањи износ. Међутим, износи просјечних пензија су и даље недовољни за задовољење основних потреба пензионера.

На бази броја издатих тзв. животних листи, процјењује се да је број пензионера који примају пензију из иностранства, прије свега из Аустрије, Њемачке и Словеније, у 2022. години је износио око 1.500 пензионера. Овоме броју треба додати и пензионере који своје мјесечне пензије примају у земљи у којој су исте зарадили, а већи дио времена проводе на подручју општине Мркоњић Град (не постоје релевантни извори за процјену овог броја).

2.5. Стање привреде и економска кретања

2.5.1. Број и структура предузећа

Табела: Број регистрованих привредних друштава – класификована по броју запослених

Врста предузећа	2018	2019	2020	2021	2022
Микро (до 9 запослених)	75	70	74	68	82
Мала (од 10 до 49 запослених)	24	25	22	23	22
Средња (50-250 запослених)	11	10	11	10	8
Велика (преко 250 запослених)	1	1	0	1	2
Укупно	111	106	107	88	114

Извор: Извјештаји из АПИФ-а - прилагођено

Табела: Број регистрованих предузетничких радњи – класификоване по дјелатностима

Р.бр.	Област привређивања	Број предузетничких радњи			
		2019.година	2020.година	2021.година	2022.година
1.	Пољопривреда, шумарство, риболов	3	4	5	9
2.	Прерађивачка индустрија	35	33	38	42
3.	Грађевинарство	20	22	22	29

4.	Трговина на велико и мало, поправка возила	103	98	96	91
5.	Саобраћај и складиштење	43	46	42	42
6.	Дјелатнос пружања смјештаја, послуживање хране, хотели и мотели	67	62	62	62
7.	Информације, комуникације	3	5	9	12
8.	Образовање	4	5	5	5
9.	Пословање некретнинама	1	1	1	0
10.	Стручне, научне и техничке дјелатности	13	12	14	16
11.	Остале услужне дјелатности	29	28	29	30
12.	Административне и помоћне услужне дјелатности	0	0	1	3
13.	Умјетност, забава и рекреација	0	0	0	1
	Укупно	321	316	324	342

Извор – Одјељење за прив. и фин.

ВРСТА ПРИВРЕДНЕ ДЈЕЛАТНОСТИ	2018	2019	2020	2021	2022
Пољопривреда, лов и рибарство	13	14	15	17	9
Вађење руда и камена	3	3	4	3	-
Пераћивачка индустрија	56	56	58	57	42
Водоснабдијевање, отпадне воде и управљање отпадом	2	2	2	2	-
Производња и снабдјевање електричном енергијом, плин	4	4	4	4	-
Грађевинарство	17	17	17	17	29
Трговина на велико и мало и одржавање	69	71	72	72	91
Пружање услуга смјештаја, припрема и услуживање хране	27	27	10	10	42
Превоз и складиштење	5	9	27	27	62
Информације и комуникације	4	4	4	4	12
Финансијско посредовање	1	1	1	1	-
Некретнине, изнајмљивање и пословне услуге	1	1	1	1	-
Стручне научне и техничке дјелатности	8	8	10	10	16
Административне и помоћне услужне дјелатности	1	1	1	1	3
Јавна управа и одбрана	2	2	2	2	-
Образовање	9	9	9	9	5
Здравство и социјални рад	11	11	12	13	-

Умјетност, забава и рекреација	26	26	26	26	1
Остале услужне активности	65	67	71	71	30
Укупно	328	333	345	345	342

Извор – РЗС – „Градови и општине РС“ – прилагођено. Извор за 2022.год. Одјељење за прив. и фин.

2.5.2. Кретање укупних прихода пословних субјеката

Табела: Приходи привредних друштава - класификовани по дјелатностима

Р.бр	Област привређивања	Приходи (КМ)		
		2020	2021	2022
1	Пољопривреда, шумарство, риболов	2.669.586,00	3.224.240,00	975.594,00
1.1.	<i>Пословне јединице из области "Пољопривреда, шумарство, риболов"</i>	6.664.721,00	5.107.461,00	6.499.065,00
2	Вађење руда и камена	895.876,00	806.199,00	34.525.494,00
3	Прерађивачка индустрија	88.182,663	186.179.284,00	279.125.650,00
3.1.	<i>Пословне јединице из области "Прерађивачка индустрија"</i>	5.500,000	6.000.000,00	6.411.000,00
4	Производња и снабдијевање ел.енергијом	14.680,951	20.020.672,00	23.158.786,00
4.1.	<i>Пословне јединице - Производња и снабдијевање ел.енергијом</i>	20,179,893	0	0
5	Снабдијевање водом, канализација, управљање отпадом	1.680.175,00	1.881.093,00	2.105.223,00
6	Грађевинарство	27.883.143,00	30.332.447,00	6.812.528,00
7	Трговина на велико и мало, поправка возила	156.723.284,00	155.446.039,00	196.140.313,00
7.1.	<i>Пословне јединице из области "Трговина на велико и мало"</i>	3.899.103,00	5.726.180,00	0
8	Саобраћај и складиштење	11.064.117,00	12.338.221,00	14.108.055,00
9	Дјелатнос пружања смјештаја, послуживање хране, хотели и мотели	989.934,00	1.146.838,00	1.311.844,00
10	Информације и комуникације	48.063,00	42.561,00	47.048,00
11	Финансијске дјелатности и дјелатности осигурања	Нема података	0	0
12	Пословање некретнинама	1.007.442,00	1.150.058,00	102.319,00
13	Стручне, научне и техничке дјелатности	7.587.823,00	8.939.261,00	8.269.052,00
14	Административне и помоћне услужне дјелатности	2.008.227,00	1.303.640,00	1.541.272,00
15	Дјелатност здравствене заштите и социјалног рада	4.065.949,00	4.841.378,00	1.337.343,00
16	Умјетност, забава и рекреација	256.676,00	323.363,00	0
17	Остале услужне дјелатности	165.342,00	214.192,00	241.131,00
	Укупно - привредна друштва	356.152.968,00	445.023.127,00	582.711.717,00
	Укупно - самостални предузетници – двојно књиговодство	9.903.107,00	13.395.853,00	15.859.765,00
	Свеукупно привреда	366.056.075,00	458.418.980,00	598.571.482,00

Извор: АПИФ - прилагођено

Табела: Нето профит привредних друштава - класификован по дјелатностима

Р.бр.	Област привређивања	Пословни резултат		
		(КМ)		
		2020	2021	2022
1.	Пољопривреда, шумарство, риболов	528.636,00	557.106,00	87.754,00
1.1.	Пословне јединице из области "Пољопривреда, шумарство, риболов"	845.532,00	168.709,00	32.583,00
2.	Вађење руда и камена	22.395,00	64.707,00	10.374.025,00
3.	Прерађивачка индустрија	1.855.687,00	8.050.036,00	32.148.288,00
3.1.	Пословне јединице из области "Прерађивачка индустрија"	0,00	500.000,00	0,00
4.	Производња и снабдијевање ел.енергијом	-822.866,00	2.324.327,00	5.443.723,00
4.1.	Пословне јединице из области „Производња и снабдијевање ел.енергијом“	-4.347.997,00	0,00	0,00
5.	Снабдијевање водом, канализација, управљање отпадом	16.603,00	82.661,00	99.271,00
6.	Грађевинарство	9.705.944,00	7.964.011,00	1.250.244,00
7.	Трговина на велико и мало, поправка возила	26.644.439,00	22.443.438,00	32.628.593,00
7.1.	Пословне јединице из области "Трговина на велико и мало"	33.957,00	3.974.800,00	0,00
8.	Саобраћај и складиштење	536.731,00	566.373,00	839.478,00
9.	Дјелатнос пружања смјештаја, послуживање хране, хотели и мотели	87.292,00	165.741,00	187.141,00
10.	Информације и комуникације	8.329,00	7.126,00	3.831,00
11.	Финансијске дјелатности и дјелатности осигурања	Нема података	0,00	0,00
12.	Пословање некретнинама	985.655,00	1.114.494,00	93.686,00
13.	Стручне, научне и техничке дјелатности	448.568,00	187.512,00	324.418,00
14.	Административне и помоћне услужне дјелатности	172.155,00	90.803,00	51.075,00
15.	Дјелатност здравствене заштите и социјалног рада	148.286,00	624.453,00	235.428,00
16.	Умјетност, забава и рекреација	267,00	2.818,00	0,00
17.	Остале услужне дјелатности	0,00	9.321,00	10.275,00
Укупно предузећа		42.042.879,00	48.898.436,00	83.809.813,00
Укупно самостални предузетници		1.262.713,00	1.805.232,00	2.352.896,00
Свеукупно		43.305.592,00	50.703.668,00	86.162.709,00

Извор: Извјештај АПИФ-а - прилагођено

2.5.3. Спољнотрговинска размјена и најзначајнији извозни производи и предузећа

Табела - Спољно-трговинска размјена општине Мркоњић Град

	2018	2019	2020	2021	2022
УВОЗ (КМ)	11.593	8.956	9.397	11.190	14.555

ИЗВОЗ (КМ)	9.637	7.953	15.017	26.031	30.042
-------------------	-------	-------	--------	--------	--------

Извор: Привредна комора РС

Према расположивим подацима, општину Мркоњић Град карактериште константан раст прихода остварених од извозних активности. Главни извозни сектори су дрвопрерада и хемијска индустрија. Земље у које се највише извози производа су: Србија, Њемачка, Италија, Аустрија итд.

2.5.4. Инвестиционе могућности

Након спроведених процеса приватизације или стечаја над бившим привредним друштвима („ФОМГ“ а.д., „Алкон“ а.д., „Мањача“ а.д., „Фабрика вијака“ а.д. „Ударник“ а.д. и др.) у протеклом периоду сви ти капацитети, у мањем или већем капацитету стављени су у функцију привредних активности.

Такође, готово све расположиве „green-fild“ локације, односно пословне зоне у Подбрду и Рудићима су, у складу са законским процедурама, уступљене (продате) инвеститорима, од којих је њих неколико реализовало своје инвестиције.

Табела. Преглед реализованих пословних локација

	Локација		Површина (ха)		Укупно
	Назив	Врста локације	Са инфраструктуром	Без инфраструктуре	
Локација	Пословна зона Подбрдо	green-fild	18,5	18,5	18,5
	Пословна зона Кула Рудићи	green-fild	18,5	0,2	0,2
	Локалитет Мањача	brown-fild	6,76	6,76	8,02
	Локалитет Фабрике вијака	brown-fild			
	Локалитет Младости	brown-fild	0,40	0,00	0,40

(Извор: Одјељење за привреду и финансије општине Мркоњић Град)

2.5.5. Пољопривредни потенцијали и производи

Сточни фонд

Табела. Стање сточног фонда 2018-2022

Године	Стање сточног фонда				
	Говеда	Свиње	Овце	Козе	Живина
2018	3.900	1.800	11.300	220	25.000
2019	3.700	1.800	11.300	220	23.000
2020	7.115	2.000	10.000	220	20.000
2021	6.634	2.500	7.000	200	18.000
2022	6.818	3.000	5.000	180	16.500

Табела ... Преглед производње млијека по мљекарама од 2018-2022. године

Године	Козарска Дубица	Мегле
2018	845.050	80.236
2019	904.310	79.579
2020	1.084.541	80.530
2021	1.094.144	79.881
2022	1.187.183	80.101

(Извор: Мљекаре Козарска Дубица и Мегле)

Пољопривредна механизација

Пољопривредни произвођачи општине Мркоњић Град располажу са значајним капацитетима пољопривредне механизације, која може послужити као солидна основа за организовање успјешне примарне пољопривредне производње (табела 12).

Табела ... Преглед стања пољопривредне механизација у периоду 1991-2010. година

Пољопривредне машине и оруђа	Стање по годинама				
	1991.	1997.	2005.	2009 ⁴ .	2013.
Трактори	813	696	745	816	903
Плугови	609	257	295	-	676
Остали тракторски прикључци	-	-	209	-	1.536
Самоходне косачице	404	122	171	-	514
Мотокултиватори	-	-	226	116	161
Комбајн житни	-	-	-	20	-
Комбајн за кукуруз	-	-	-	3	-
Сило-комбајн	-	-	-	7	-
Пресе	-	-	-	58	88

(Извор: Анкета општинских служби, март 2013. године)

Из табеле 12 се види значајан напредак када је у питању опремљеност пољопривредном механизацијом пољопривредних газдинстава.

Стање у области ратарства, воћарства и повртларства

Стање сјетвених површина помсатрано у периоду од 2015. до 2019. године приказано је у следећем табеларном приказу.

Табела... Стање сјетвених површина 208-2022.

Године	Оранице и башче	Засијано			
		Укупно	Жито	Поврће	Крмно биље
2018	9.883	4.578	3.152	883	543

⁴ Податак за 2009. годину преузет је од локалних активиста.

2019	9.931	4.651	3.213	898	540
2020	9.176	4.534	3.110	884	540
2021	9.176	4.534	3.110	904	540
2022	9.176	4.534	3.120	894	540

Извор: Републички завод за статистику

Анализа стања у области ратарске, воћарске и повртларске производње углавном је базирана на подацима којима располаже Републички завод за статистику.

Када је у питању ратарска производња највише заступљена култура је кромпир, а слиједи пшеница, кукуруз и јечам, што се види из сљедеће табеле.

Табела .. Површина и производња ратарских култура (2018-2022.)

	Пшеница		Кукуруз		Јечам		Кромпир	
	Производња (т)	Принос (т/ха)	Производња (т)	Принос (т/ха)	Производња (т)	Принос (т/ха)	Производња (т)	Принос (т/ха)
2018	1.1070	1,2	792	1,2	336	1,2	1.890	4,2
2019	1.324	1,4	846	1,3	384	1,2	1932	4,2
2020	1.045	1,1	330	0,5	330	1,2	1.800	4,0
2021	1.116	1,2	650	1,0	360	1,2	1.755	3,5
2022	1.209	1,3	726	1,1	336	1,2	1.610	3,5

(Извор: РЗС)

Поред наведених култура, подстицајним активностима општине, покренуте су активности на унапређењу повртларске производње, прије свега у затвореном простору (пластеницима). Према процјенама надлежне општинске службе, на подручју општине под пластеничком производњом се налази око 7.200 м² земљишта (2011. године-7 пластеника од 200 м², 2012. године-5 пластеника од 200м², 2014. године-4 пластеника од 200м², 2018. године- 20 пластеника од 100 м², 2020. године-20 пластеника од 100 м²).

Такође, све више је присутан тренд узгоја и неких старих „заборављених“ ратарских култура као што су: хељда, домаћи кукуруз, те раж за људску исхрану, а које узимају све значајније мјесто у здравој исхрани људи.

Од воћарских култура, најдоминантнија култура је шљива, а слиједи јабука и крушка. У посљедње вријеме знатно је унапријеђен сортимент ових култура, али и све више је присутан свармени приступ узгоју ових врста. Преглед остварене производње у области воћарства дат је у наредној табели.

Табела Производња воћа (2018-2021.)

	Јабука		Крушка		Шљива	
	Производња (т)	Принос (т/ха)	Производња (т)	Принос (т/ха)	Производња (т)	Принос (т/ха)
2018	198	18	114	16	2.548	14
2019	165	15	99	14	1.820	10
2020	165	15	85	12	1.820	10
2021	165	15	85	12	1.820	10

(Извор: РЗС)

Треба имати у виду да је и општина Мркоњић Град, кроз своје подстицајне активности, у знатној мјери допринијела развоју воћарске производње. Диркетним мјерама подржано је подизање око 15 хектара нових воћних засада јабуке, крушке, шљиве, ораса и др.).

Мјере подршке за пољопривредне произвођаче

У циљу унапређења пољопривредне производње СО-е Мркоњић Град од 2005. године усваја програме кориштења средстава за подстицање пољопривредне производње. Овим програмима дефинисане су подстицајне мјере и бесповратна подстицајна средства за унапређење одређених области пољопривредне производње према дефинисаним критеријумима, што подразумева новчана средства која се могу користити за следеће намјене:

- Новчана средства за подстицање развоја сточарства, пчеларства, интегралног воћарства, повртарства на отвореном и у пластеницима и др.,
- Средства за капитална улагања у пољопривреди,
- Новчана средства за samozапшљавање у пољопривреди,
- Средства за подршку младим брачним паровима на селу,
- Средства за подршку покретању прерађивачких капацитета,
- Средства за едукацију пољопривредних произвођача,
- Средства за функционисање система противградне заштите и тако даље.

Табела ... Преглед исплаћених новчаних средстава за унапређење пољопривредне производње у периоду од 2018. до 2022. године из буџета општине Мркоњић Град

Година	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	Укупно
Износ средстава (КМ)	134.490,86	145.501,68	201.897,12	204.714,32	279.082,21	965.686,19

Извор: Одјељење за привреду и финансије општине Мркоњић Град

Табела ... Преглед исплаћених новчаних средстава за унапређење пољопривредне производње у периоду од 2018. до 2022. године из буџета Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде РС

Година	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	Укупно
Износ средстава (КМ)	361.510,78	477.712,54	547.800,70	698.228,21	685.596,85	2.770.849,08

Извор: Агенције за аграрна плаћања

2.5.6. Најзначајнији туристички потенцијали и туристичка инфраструктура

Општина Мркоњић Град располаже са значајним природним и културно-историјским туристичким ресурсима, али и оним који су базирани на традицији. На подручју општине постоје три хотелска објекта мањег капацитета, неколико организованих туристичко-рекреативних излетишта, те већи број веома атрактивних туристичких локација, али без организоване туристичке понуде.

Свакако, најзначајнији туристички ресурс мркоњићке општине је ТЦ Балкана, који посјетцима нуди одмор и рекреацију, како у љетном периоду, тако и зими.

Поред ТЦ Балкана, веома значајни туристички капацитети су Еко зона Зеленковац и Визитор центар Пецка, који својим посјетиоцима нуде веома занимљиве садржаје и уз потенцијале језера Бочац, представљају веома перспективне туристичке ресурсе.

Табела.... Преглед по врсти и броју смјештаја на подручју општине 2022.год.

Врста/дјелатност смјештаја	Број смјештајних објеката	Број кревета
Хотели	1	52
Апартмани	5	41
Мотел	2	28
Хостел	1	30
Ресорт-кућице	1	50
Кућа за одмор	2	4
Соба за изнајмљивање	5	24
Објекат за пружање угоститељских услуга на селу	9	46
Одмаралишта и слични објекти за краћи одмор	8	90
Пружање смјештаја, припремања и послуживање хране	1	4
Дјелатности ресторана и услуге доставе хране и собе за изнајмљивање	2	12
У к у п н о	38	391

Наведена табела показује да општина Мркоњић Град располаже са значајним туристичким потенцијалима, али да они нису довољно у функцији. Од 15 атрактивних туристичких локација, само двије располаже са свих 6 основних елемената туристичке понуде. Најкомплетнију понуду имају ТЦ Балкана и Визитор центар Пецка.

Еко зона Зеленковац и језеро Бочац располажу мањим угоститељским и смјештајним капацитетима, а 6 локација немају нити један уређен елемент туристичке понуде.

Када су у питању трендови у области туризма и угоститељства, у наредним табелама а на бази доступних статистичких података, приказано је кретање броја регистрованих ноћења туриста.

Табела ... Преглед броја остварених долазака и ноћења (2017-2022.)

	Доласци			Ноћења		
	Укупно	Домаћи туристи	Страни туристи	Укупно	Домаћи туристи	Страни туристи
2017	1.441	567	874	2.157	717	1.440
2018	1.595	615	980	2.362	731	1.631
2019	1.322	525	797	2.159	702	1.457
2020	826	565	261	1.343	815	528
2021	912	436	476	1.496	662	834
2022	1253	583	670	2013	812	1201

(Извор: РЗС)

2.5.7. Најзначајнији капацитети прерађивачке индустрије

Када су у питању индустријски капацитети, највише предузећа је у области прерађивачке индустрије, односно дрвопрерађивачке, затим трговине, саобраћаја и грађевинарства.

Од укупних прихода у 2022. години, 55% прихода општине Мркоњић Град остварује се у прерађивачкој индустрији. Привредни субјекти из прерађивачке индустрије остварују највећу добит (око 45%) и највећи су послодавци, 45% од укупног броја запослених ради у прерађивачкој индустрији. Главни извозни сектори и даље су дрвопрерада и хемијска индустрија.

Табела...Приказ неких основних параметара пословања прерађивачког сектора за 2022. годину⁵

	Приходи (КМ)	Бруто добит (КМ)	Бруто додана вриједност (КМ)	Бруто плата (КМ)
Укупно прерађивачка индустрија	312.363.000	40.570.000	72.318.000	1.140
Учшће (%)	55	45	50	
Дрвопрерађивачка индустрија	27.738.000	3.183.000	8.456.000	970
Учшће дрвопрераде (%) у прерађивачкој инд.	8,6	7,8	11,66	

У сектору дрвопрерађивачке индустрије, у 2022. години пословао је 21 субјекат, од којих 6 субјеката је подигло степен обраде дрвета на виши ниво, а у правцу производње неког од полуфиналних или финалних производа.

2.5.8. Најзначајнији капацитети у области пружања услуга

У оквиру услужних дјелатности, свакако најзначајнија дјелатност је трговина, гдје се посебно истиче трговина нафтом и нафтним дериватима и трговина лијековима и медицинским средствима. Са аспекта локалне заједнице посебно мјесто заузима туризам.

Табела...Приказ неких основних параметара пословања услужног сектора за 2022. годину⁶

	Приходи (КМ)	Бруто добит (КМ)	Бруто додана вриједност (КМ)	Бруто плата (КМ)
Укупно услужни сектор	106.300.000	5.530.000	14.401.000	1.109
Учшће (%)	18,6	6,1	9,9	
Туризам	1.311.000	210.000	560.000	1.068
Учшће туризма (%) у услужном сектору	1,2	3,7	3,8	

Општина Мркоњић Град располаже са добрим потенцијалима, који могу послужити као добра основа за развој у сектору туризма, односно области пружања услуга смјештаја, припреме и услуживања хране. Ту можемо издвојити као најзначајније туристичко-рекреативни комплекс „Балкана“ која са својом ужим и ширим окружењем пружа одличну основу за значајније

⁵ Без пословних јединица привредних субјеката из области прерађивачке индустрије који су регистровани изван подручја општине Мркоњић Град

⁶ Без пословних јединица привредних субјеката из области услужних дјелатности који су регистровани изван подручја општине Мркоњић Град

туристичке пројекте, као и шире подручје села Пецка и извора ријеке, еко-зону Зеленковац и др.

Према подацима којима располаже Одјељење за привреду и финансије општинске управе општине Мркоњић Град (за 2022. годину), на подручју општине су регистроване следеће дјелатности у области пружања услуга:

- пружање услуге смјештаја, припрема и услуживања хране (62 предузетника),
- пружање услуге превоза и складиштења (42 предузетник),
- административне и помоћне услужне дјелатности (3 предузетника),
- умјетност, забава и рекреација (1 предузетника),
- остале услужне дјелатности (30 предузетника).

Закључак

Стање привреде у општини Мркоњић Град у многим областима, нарочито у годинама након неизбјежног утицаја негативних посљедица глобалних кризних ситуација проузрокованих различитим факторима (Covid криза, инфлаторна и енергетска криза и др.), показује стабилне трендове (број запослених, укупни приходи, укупна добит и сл.).

Туризам, и поред значајних природних и културно-историјских капацитета, не обезбјеђује пропорционално значајне приходе, како за становништво и туристичка предузећа, тако и за саму општину. Имајући у виду расположиве потенцијале и присутне глобалне трендове у овој области туризам би требао да буде покретачка развојна снага општине Мркоњић Град.

Пољопривредна производња усљед уситњености посједа, недостатка радне снаге и застарјелости опреме и технологије не исказује свој пуни производни капацитет.

Посебан изазов пословне заједнице, не само на подручју општине Мркоњић Град, него и шире, јесте одлазак радне снаге, како у претходном периоду, тако и на даље.

Побројани, али и многи други аспекти који карактеришу стање привреде општине Мркоњић Град, упућују на потребу озбиљнијег ангажмана на тражењу дугорочних и одрживих привредних рјешења.

У том контексту, потребне су значајнији искораци у побољшању ефективности и ефикасности пословања (савремене технологије, дигитална трансформација ии др.), како би се унприједила тржишна позиционираност пословних субјеката на глобалним тржиштима и како би се креирала продуктивнија и одржива радна мјеста.

Такође, стимулисање пословне активности сеоског предузетништва и унапређење туристичких потенцијала су важне стратешке одреднице за наредни период.

На крају, треба радити на продуктивнијем кориштењу потенцијала дијаспоре, те њеног знања, пословних веза и новца, ради отварања нових и побољшања постојећих привредних капацитета, укључујући и оне у пољопривреди и туризму.

2.6. Стање и кретања у области друштвеног развоја

2.6.1 Стање у сектору образовања

Предшколско образовање

Предшколско васпитање и образовање дјеце обавља се у предшколској установи Дјечији вртић “Миља Ђукановић“, а организовано је кроз васпитно-образовне активности које се проводе у

дјечијим јаслицама за дјецу узраста од 1-3 године и у дјечијем вртићу и три подручна одјељења (Подоругла, Подрашница и Бјелајце) за дјецу од 3 године до поласка у школу.

Дјеца су распоређена у:

- ⇒ 3 јасличке групе (1 млађа и 2 старије јасличка група)
- ⇒ 6 васпитних група вртичког узраста
- ⇒ 1 мјешовиту групу (узраста од од 3-6) у подручном одјељењу у Подрашници и
- ⇒ 1 мјешовиту групу(узраста од од 3-6) у подручном одјељењу у Бјелајцу.
- ⇒ 1 мјешовита (3-4,5 година) и
- ⇒ 1 мјешовита од (4,5-6 година).

Наредни преглед указује на тренд раста броја дјеце укључене у предшколско васпитање и образовање. На основу података ЦИПС-ИДЕЕА-е, у 2022.години на подручју општине има 958 дјеце узраста од 1-5 година. У предшколско образовање је укључено 279 дјеце (2022.година). На основу информација добијених од ЈУ „ДЈ Миља Ђукановић“ просторни капацитети још увијек не одговарају потребама заинтеренованих родитеља за боравак дјеце у овој установи.

Табела Преглед кретања укупног броја дјеце у ЈУ „Миља Ђукановић“ (2016-2023)

Назив установе	Број уписане дјеце у вртић 2016-2023				
	2018/ 2019	2019/ 2020	2020/ 2021	2021/ 2022	2022/ 2023
Мркоњић Град	205	210	180	208	214
Одјељење у Подрашници	15	13	10	16	10
Одјељење у Бјелајцу	18	14	12	15	10
Одјељење у Подоругли	-	-	-	-	52
УКУПНО	238	237	302	239	286

(Извор: ЈУ Дјечији вртић „Миља Ђукановић“)

У сљедећој табели су приказани подаци о броју запослених у вртићу. Из прегледа се види да се, упоредо са повећањем капацитета вртића и броја дјеце у њему, стално повећава и број запослених.

Табела 19. Преглед запослених у вртићу М. Град , Подрашница и Подоругла (2017-2023)

Број запослених	Број запослених у вртићу / преглед по годинама				
	2018	2019	2020	2021	2022
Укупно запослени у Мркоњић Граду	38	38	36	39	48
Васпитачи	23	22	22	23	29
Укупно запослени у Подоругли	-	-	-	-	6
Васпитачи	-	-	-	-	4
Укупно запослени у Подрашници	2	2	2	2	2

Васпитачи	1	1	1	1	1
Укупно запослени у Бјелајцу	1	1	1	1	1
Васпитачи	1	1	1	1	1
Укупно запослени	41	41	39	42	57
Укупно васпитачи	25	24	21	25	35

(Извор: ЈУ Дјечији вртић „Миља Ђукановић“)

Број запослених у Дјечијем вртићу „Миља Ђукановић“ у школској 2022/23 години износио је 44, од чега 26 дипломираних васпитача, 1 педагог, 1 медицинска сестра.

Основно образовање

Основно образовање на подручју општине Мркоњић Град одвија се кроз рад четири централне школе, од чега се двије налазе на подручју града, а двије школе у сеоском подручју општине, са њиховим подручним одјељењима.

Табела: Преглед основношколских установа у општини Мркоњић Град

Назив установе	Број подручних школа	Број учионица у функцији	Број ученика					Број наставног особља 2022/2023	Број дјеце која до школе путују више од 4km	Број дјеце са посебним потребама
			2018/2019	2019/2020	2020/2021	2021/2022	2022/2023			
ОШ "Иван Горан Ковачић" Мркоњић Град	1	17	484	453	448	417	424	40	59	4
ОШ "Петар Кочић" Мркоњић Град	2	17	460	437	435	419	425	36	70	3
ОШ "Бранко Ћопић" Бјелајце	3	11	90	82	84	77	79	21	13	0
ОШ "Вук Караџић" Бараћи	4	18	130	140	121	119	95	33	50	1
Укупно	10	63	1.259	1.032	1.006	957	946	130	192	8

Извор: Одјељење за општу управу и друштвене дјелатности

Табела: Преглед централних школа са подручним одјељењима

РЕД. БР.	ЦЕНТРАЛНА ШКОЛА	ПОДРУЧНА ШКОЛА
1.	ОШ „Иван Горан Ковачић“ Мркоњић Град	Шеховци
2.	ОШ „Петар Кочић“ Мркоњић Град	Ођуне Мајдан

3.	ОШ „БРАНКО ЋОПИЋ“ Бјелајце	Густовара Баљвине
4.	ОШ „ВУК КАРАЦИЋ“ Бараћи	Подбрдо, Подрашница, Граци и Ораховљани

Извор: Одјељење за општу управу и друштвене дјелатности

Основну школу у школској 2022/23. години је похађало 946 ученика, од чега 475 дјечака и 471 дјевојчица.

У први разред школске 2022/23. године уписано је 128 дјеце, што је за 16 дјеце више него школске 2021/2022. У свим школама на подручју општине забиљежен је пад броја ученика. Ово је посљедица демографских проблема са којима је суочена општина Мркоњић Град. У наставном процесу учествује укупно 130 наставника, а стручна заступљеност је на задовољавајућем нивоу.

Све централне основне школе на подручју општине, као и неке подручне школе посједују спортску дворану, вањске спортске терене и библиотеку.

Неке од подручних школа сусрећу се са проблемом недостатка питке воде (ПОШ Баљвине).

У погледу образовне инфраструктуре видљиво је значајно унапређење посљедњих година. Значајна материјална средства су уложена у реконструкцију, изградњу, санацију и опремање школских објеката. Извори финансирања су различити од чега су најзначајнија средства Владе Републике Српске, општине Мркоњић Град, као и Владе Републике Србије, а са циљем побољшања рада у образовно васпитним установама, без обзира на ниво образовања које исте пружају (предшколски, основношколски и средњошколски). Изведени су радови на реконструкцији и санацији неколико школских објеката чиме је значајно унапријеђена школска инфраструктура, али и енергетска ефикасност јавних објеката. У посљедњих 10 година у потпуности су реконструисане и у смислу енергетске ефикасности уређене, обе централне основне школе, а добрим дијелом и основне школе у Бјелајцу и Бараћима са њиховим подручним школама.

Табела – Стање и опремљеност основношколских објеката

Образовна установа	Број санитарних чворова унутар објекта	Вода за пиће (ДА/НЕ)	Спортска дворана у објекту (ДА/НЕ)	Библиотека (ДА/НЕ)	Број рачунара на располагањ у по ученику	Омогућен физички приступ дјечи са посебним потребама (ДА/НЕ)
ОШ „Иван Горан Ковачић“ Мркоњић Град	21	ДА	ДА	ДА	0,3	Да
ОШ „Петар Кочић“ Мркоњић Град	14	ДА	ДА	ДА	0,5	Не

ОШ „Бранко Ћопић“ Бјелајце	4	ДА	ДА	ДА	0,10	Да
ОШ „Вук Караџић“ Бараћи	27	ДА	ДА	ДА	0,12	Да

Извор: Одјељење за општу управу и друштвене дјелатности

Средње образовање

Средње образовање на подручју општине одвија се кроз рад двије средње школе: ЈУ Гимназија Прњавор, ЈУ „Средњошколски центар“ Мркоњић Град.

Средњу школу у школској 2022/23. години похађало је укупно 427 ученика, од чега Гимназију 94 ученика, ЈУ Средњошколски центар 333 ученика.

ЈУ Средњошколски центар Мркоњић Град има неколико образовних профила:

- машинство и обрада метала
- електротехника,
- економија, право, трговина,
- текстил, кожарство и
- саобраћај.

У наставном процесу средњошколског образовања учествује укупно 51 професор.

Табела – Стање и опремљеност средњошколских објеката

Образовна установа	Број санитарних чворова унутар објекта	Вода за пиће (ДА/НЕ)	Спортска дворана у објекту (ДА/НЕ)	Библиотека (ДА/НЕ)	Број рачунара на располагању	Омогућен физички приступ дјечи са посебним потребама (ДА/НЕ)
ЈУ ЦСШ „Средњошколски центар“ Мркоњић Град		ДА	ДА	ДА	0,1	Не
ЈУ Гимназија Мркоњић Град		ДА	ДА	ДА	0,2	Не

Извор: Одјељење за општу управу и друштвене дјелатности

Табела: Преглед профила и смјерова средњошколских установа у општини Мркоњић Град

Назив установе и врста образовања	Број ученика														
	2018/19			2019/20			2020/21			2021/22			2022/23		
	М	Ж	Σ	М	Ж	Σ	М	Ж	Σ	М	Ж	Σ	М	Ж	Σ
ЈУ Гимназија Мркоњић Град – општи смјер	80	125	205	75	108	183	70	90	160	60	65	125	34	60	94
ЈУ „Средњошколски центар“ Мркоњић Град	197	150	347	200	146	346	188	136	324	199	141	340	195	138	333
Машинство и обрада метала	113	10	123	105	15	120	101	13	114	131	9	140	118	4	122
Електротехника	42	9	51	59	16	75	65	10	75	52	16	68	67	24	91
Економија, право трговина	17	58	75	11	60	71	15	84	99	7	92	99	8	93	101
Текстил, кожарство	13	54	67	13	37	50	7	29	36	9	24	33	2	17	19
Саобраћај	12	19	31	12	18	30	0	0	0	0	0	0	0	0	0
УКУПНО	277	275	552	275	254	529	258	226	484	259	206	465	229	198	427

Извор: Одјељење за општу управу и друштвене дјелатности

Табела: Број учионица и наставног особља средњошколских установа у општини Мркоњић Град

Назив установе и врста образовања (сви профили за које се врши образовање појединачно)	Број учионица у функцији	Број наставног особља	
		2022/23	
		М	Ж
ЈУ „Срењошколски центар“ Мркоњић Град	17	15	17
ЈУ Гимназија Мркоњић Град – општи смјер	15	6	14
УКУПНО	32	21	31

Високо образовање

На подручју општине Мркоњић Град не постоје установе за високошколско образовање. Студенти са подручја општине углавном похађају факултете на универзитетима у Бањој Луци, а значајан број њих је на студијама и изван граница Републике Српске. Општина Мркоњић Град путем стипендирања пружа подршку младим људима кроз њихово школовање, те се сваке године за ове намјене планирају и издвајају значајна средства у буџету.

Табела...Стипендирање студената са подручја општине Мркоњић Град по годинама

	Академска година			
	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21
Број студената	156	163	156	166
Средства за стипендије (КМ)	190.000,00	178.620,00	189.900,00	202.800,00КМ

Образовање одраслих

На подручју општине Мркоњић Град нема организованог и систематичног начина образовања одраслих. У наредном периоду потребно је јачање сарадње привреде и образовних институција како би се унаприједили механизми усклађивања понуде и потражње за радном снагом.

Око 29% дјеце предшколског узраста похађа неку од предшколских установа на подручју општине.

Основно образовање на подручју општине Мркоњић Град одвија се кроз рад четири централне школа, од чега се двије налазе на подручју града, а двије школа у сеоском подручју општине. У периоду 2018 – 2022. број ученика у основним школама има тенденцију опадања. У наставном процесу учествује 130 наставника, а стручна заступљеност је на задовољавајућем нивоу.

У погледу образовне инфраструктуре видљиво је значајно унапређење школских објеката у посљедњих година.

Средње образовање на подручју општине одвија се кроз рад двије средње школе: ЈУ Гимназија Мркоњић Град и ЈУ Средњошколски центар Мркоњић Град. У наставном процесу средњошколског образовања учествује укупно 52 професора. Школски објекти и инфраструктура је на задовољавајућем нивоу.

Општина Мркоњић град путем стипендирања пружа подршку студентима.

На подручју општине Мркоњић Град нема организованог и систематичног начина образовања одраслих.

У наредном периоду потребно је јачање сарадње привреде и образовних институција како би се унаприједили механизми усклађивања понуде и потражње за радном снагом.

2.6.2. Стање у области културе и спорта

Култура

Основни носиоци културних збивања на подручју општине Мркоњић Град су ЈУ Културно-спортски центар „Петар Кочић“ и ЈУ Народна библиотека Мркоњић Град.

Јавна установа Културно-спортски центар „Петар Кочић“ има 10 запослених радника (2023. година).

Књижни фонд општине Мркоњић Град, којег чине књижни фондови ЈУ Народна библиотека и библиотеке основних и средњих школа.

Укупан библиотички фонд (књижни фонд) износи 32.811 (изражена према инвентарном броју у 16 инвентарних књига и докумената са легатима Ђоке Стојичића и др Мирослава Караулца и 164 библиотечке јединице некњижне грађе и 28 предмета (легат др Мирослава Караулца).

Укупан библиотички фонд (књижна и некњижна грађа и предмети) износи 33.003 библиотечке јединице.

Табела: Установе културе

Назив установе	m ² корисног простора у функцији 2022.	Број регистрованих запослених																													
		2018.						2019.						2020.						2021						2022					
		М	Ж	Σ	М	Ж	Σ	М	Ж	Σ	М	Ж	Σ	М	Ж	Σ	М	Ж	Σ												
ЈУ КСЦ „Петар Кочић“	2040	5	2	7	5	2	7	5	2	7	9	2	11	9	2	11															
ЈУ Народна библиотека Мркоњић Град	290	1	4	5	1	4	5	1	4	5	1	4	5	1	6	7															

Извор: Одјељење за општу управу и друштвене дјелатности

Табела: Финансирање установа за културу

Назив установе	Годишњи буџет установе (КМ)					Износ дотација из општинског буџета (КМ)				
	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
ЈУ КСЦ	201.307,48	203.461,23	176.399,23	191.575,86	210.352,72	184.386,45	183.021,76	168.066,36	181.238,88	206.196,71
ЈУ Народна библиотека	80.647,00	80.142,00	71.528,00	74.711,00	88.200,00	12.000,00	9.400,00	9.800,00	10.300,00	16.700,00

Извор: Одјељење за општу управу и друштвене дјелатности

ДОМ КУЛТУРЕ је знатно оштећен у протеклом рату, а данас представља центар културног и друштвеног живота града. Његова обнова је почела 2006. године. У периоду обнове, реконструисане и обновљене су просторије Агенције за привредни развој, галерије, библиотеке, читаонице, спомен собе и позоришне сале.

Позоришна сала укључује позорницу површине од 150м², партер површине 263м² и галерију од 90м² са укупно 442 сједишта са најсавременијом расвјетом и аудио опремом.

Галеријски простор, који обухвата површину од 160 м² је првенствено намијењен за излагање умјетничких радова, фотографија, ликовне колоније и слично, што га чини простором разноврсног културног и умјетничког садржаја.

Спомен соба палим борцима, на површини од 70м², представља вид музејског садржаја. Соба је оформљена у помен палим борцима са подручја општине Мркоњић Град који су страдали у одбрамбено-отаџбинском рату у периоду од 1991-1995. године.

МУЗЕЈ ЗАВНОБИХ-а, у којем је 25.11.1943. године одржано Друго засједање ЗАВНОБИХ-а, као објекат културе, баштини сјећања на догађаје из тог периода. Током посљедњих ратних дешавања, већим дијелом био је девастриран. Рестауриран је током 2021.године, а извршену су радови на уређењу екстеријера и ентеријера. Преостају активности на опремању музејског простора неопходним мобилијаром. Објекат има укупну површину од 147м² и земљиште око објекта 626 м².

КИНО САЛА се налази у згради општине и поред позорнице располаже са галеријским простором са око 360 мјеста. Дјелимично је реконструисана и користи се организовање различитих културних и друштвених манифестација. За значајније кориштење неопходна је обимнија реконструкција овог објекта.

БИБЛИОТЕКА функционише као јавна установа у просторијама које се налазе у оквирима Дома културе. Укупна површина корисног простора библиотеке износи 215м². Од просторних капацитета располаже са канцеларијским простором, књижним простором, читаоницом и другим пратећим просторијама.

Књижни фонд ЈУ Народна библиотека чини 31.158 библиотечких јединица, а укупан број читалаца у 2023. години износи 503.

Укупан књижни фонд у току 2022. године износи 31.538 библиотечких јединица које припадају ЈУ „Народна библиотека“.

Књижни фонд за одрасле: 23.548

Књижни фонд за дјецу: 5.754

Књижни фонд на страним језицима: 1.094

Стара и ријетка књига: 67

Периодика (*изражава се у броју наслова не у броју библиотечких јед.): 1075

Веома важно је истаћи да библиотека у Мркоњић Граду располаже са два легата:

- Легат Ђоке Стојичића и
- Легат Мирослава Караулца.

Културне манифестације

Календар културних манифестација укључује манифестације које су суфинансиране и организационо подржане од стране Општине Мркоњић Град, које су традиционалне, те промовишу широк спектар културних активности. Ове манифестације најчешће се одржавају у

организацији ЈУ Културно-спортски центар «Петар Кочић», административне службе општине Мркоњић Град и удружења регистрованих за организовање културних дјелатности.

Неке од најзначајнијих **културних манифестација** на подручју општине Мркоњић Град су: „**МГ љето**“ –је културно спортска манифестација која се проводи у периоду јун-август сваке године, гдје се наши мали суграђани упознају и активно учествују у многим културним и спортским активностима и садржајима. Дани позоришта, наступ музичких рок група, промоција књига, маскембали, школе глуме, дани православља, концерти традиционалне српске музике, документарне изложбе вечери поезије, вече фолклора, наступи дјечијег хора, и бројне **спортске манифестације** у оквиру пројекта „МГ љето „

Плес на тргу са плесном школом „Поинт“ „Школа тениса“, „Фитнес љето“, Школа фудбала и TEQBALL, „Школица одбојке и TEQVOLY“, „Мини баскет“ „Дани Балкане“ (Школа пливања и анимације на води, „Мали саобраћајац“, „Стони тенис“, „Мркоњић Опен“ „Ролеријада“ „STREETBALL 3X3“ „Спортске анимације“, „Лоптаријада“ Турнир полазника „Школе тениса „ Мг љето“, „Госпојинска улична трка“, „Школа спорта“ . „Октобарски шаховски турнир“и други.

Поред тога бројне културне манифестације које су већ традиционалне и одржавају се сваке године у нашем граду а то су : Недјеља дјетета, Дјеца пјевају граду, Смотра фолклора КУД „Петар Карађорђевић“, Дани косидбе „Меморијал Лазар Лакета“, Конференција беба, Манифестација „Звуци Европе“, Дани позоришта у Мркоњић Граду, Фестивал дјечијег драмског стваралаштва, Етно фестивал „Јабука“, Фестивал домаће ракије и др.

Финансијска издвајања за културу

Најзначајнији извор финансирања културних манифестација на подручју општине Мркоњић Град је буџет општине, као и широк спектар добротвора који подржавају више манифестација. У наставку је дат преглед издвајања финансијских средстава за културне активности из буџета општине.

Табела...**Финансијска издвајања из буџета општине за културу**

	2018	2019	2020	2021	2022
Износ средстава из буџета општине (КМ)	87.586,73	80.122,01	63.640,31	67.955,90	119.828,62

Извор: Одјељење за привреду и финансије

Основни носиоци културних збивања на подручју општине Мркоњић Град су Одјељење за општу управу и друштвене дјелатности и ЈУ Културно-спортски центар „Петар Кочић“, заједно са организацијама из области културе.

Општина Мркоњић Град располаже са објектима културе ккоји пружају добру основу за организацију културних садржаја (Културни центар, кино-сала, Музеј ЗАВНОБиХ-а, градска и школске библиотеке, вјерски објекти и сл.). У наредном периоду потребно је функционалност ових објеката подићи на још виши ниво (енергетска ефикасност Културног центра, реконструкција кино-сале, стављање музеја ЗАВНОБиХ-а у пуну функцију и сл.).

Спорт

Спорт представља активност од општег интереса, дио је опште културе и квалитета живота појединаца и заједнице, те је због тога и једно од битних опредјељења општине Мркоњић Град. На подручју општине Мркоњић Град регистровано је 10 спортских клубова који функционишу у 8 спортских грана (фудбал, кошарка, одбојка, стони тенис, атлетика, шах, џудо и taekwondo).

Активни спортски клубови су:

- Фудбалски клуб „Слобода“,
- Кошаркашки клуб „Младост“,
- Женски одбојкашки клуб „Балкана МП“,
- Стоно-тениски клуб „Мимоза“,
- Шаховски клуб „Ан Пасан“,
- Џудо клуб „Атос“,
- Кик -бокс клуб „Тигар“.

Сви неведени спортски клубови се финансирају већим дијелом из буџета општине Мркоњић Град, а мањим дијелом из других извора (чланарине, донације и спонзора). Број активних спортских клубова и активних спортиста у предходном периоду одржава се на приближно истом нивоу.

Табела... Преглед броја спортиста по спортским клубовима и по годинама

Број спортиста по спортским клубовима и годинама	2019	2020	2021	2022
ФК „Слобода“	132	120	169	239
КК „Младост“	115	125	125	100
ЖОК „Балкана“	56	65	105	104
СТК „Мимоза“	24	16	15	15
ЏУДО КЛУБ „Атос“	65	65	20	19
КИК -БОКС „Тигар“	-	31	36	44
УКУПНО	392	422	470	521

(Извор: Анкета општинских служби)

Када су у питању спортски терени, у посљедњих 10-так година стање спортских објеката је знатно унапређено, тако да се може констатовати да општина Мркоњић Град располаже са задовољавајућим нивоом доступне спорстке инфраструктуре за развој спорта и физичке културе. Поред изграђене спортске дворане, тениских терена и физкултурне сале у Подрашници, у периоду од 2018. до 2022. године извршена је потпуна реконструкција оба стадиона за велики фудбал, чиме су корисници ових објеката добили модеран стадион са вјештачком подлогом и реконструисан главни стадион са природном травом.

Поред наведеног, изграђени су и терени за мале спортове у градском дијелу, већи број малих спортских терена у приградским насељима и већини мјесних заједница (Бркића башта, Подоругла-Ђусе, Подоругла - Стражбеница, Брдо, Подбрдо, Горњи Граци, Бјелајце, Котор, Копљевићи, Подрашница, Ођуне, Мајдан, Баљвине и др).

Преглед неких од најзначајнијих спортских објеката у општини дат је у наставку.

- ⇒ **Спортска дворана** је изграђена у новембру 2006. године. Завршетком изградње спортске дворане створени су оптимални услови за бављење различитим спортовима. Опремљена је најсавременијом опремом и има капацитет 1.200 гледалаца са 750

- сједећих мјеста. Тренутно се користи за активности школа, спортских клубова као и грађана који овај простор користе за рекреацију.
- ⇒ **Градски стадион** је реконструисан 2022. године. Том приликом извшена је нивелација терена са новом оградом дренажом и травнатом подлогом. Још преостају радови на наткривању трибине на сјеверној страни стадиона капацитета за око 1800 гледалаца, као и инсталација рефлектора и семафора. Такође, неопходно је изградити нове клупске просторије са свлационицама и другим пратећим простором, за што постоји урађена пројектно-техничка документација.
 - ⇒ **Помоћни фудбалски стадион са вјештачком подлогом** изграђен је на мјесту помоћног стадиона током 2020.године и представља одличну основу за тренажне активности током цијеле године. На стадиону су инсталирани рефлектори и монитиране трибине капацитета 100 столица. Недостају свлационички простори.
 - ⇒ **Фискултурна сала при Средњошколском центру** – укупне површине 375м².
 - ⇒ **Фискултурна сала при ОШ „И.Г.Ковачић“**
 - ⇒ **Фискултурна сала при ОШ „Петар Кочић“ – мала сала**
 - ⇒ **Фискултурна сала при ОШ „Бранко Ћопић“ Бјелајце**
 - ⇒ **Фискултурна сала Подрашница** која се налази у оквиру ОШ у Подрашници. Сала је дуга 26 метара, широка 16 метара, и има капацитет 100 сједећих мјеста.
 - ⇒ **Тениски терени** - у 2011. години изграђена су два тениска терена.
 - ⇒ **Терени за мале спортове** – поред постојећих малих сортских терена са асфалтном подлогом, изграђено је још неколико терена за мале спортове у мјесним заједницама Подоругла (Ћусе и Стражбеница), Котор, Подбрдо, Бјелајце, Баљвине, Копљевићи, Брдо, Ораховљани и Ођуне, као и терен са травнатом подлогом на Грабежу (код Репетитора).
 - ⇒ **Мала дјечија игралишта** – насеља Збориште, Бркића башта, Брешин поток, Каменица, Луке (код старог градског стадиона), Ријека, Котор и др. посједују дјечија игралишта (играонице) на којима су постављени кошеви, клацкалице за дјецу, тобогани, пењалице, љуљашке, клупе, дрвени базени са пјеском и дрвени столићи.
 - ⇒ **Бицикличке стазе** – одређене су мапе стаза. Већи дио је у функцији, а неке је неопходно привести планираној намјени.
 - ⇒ **Планинарске стазе** – мапирание и обиљежене, те као такве у функцији су развоја излетничко-планинарског рекреативног туризма.
 - ⇒ **Параглајдинг стаза** – својим природним карактеристикама пружа идеалне услове за ову врсту спортске рекреације.

Спортске манифестације

Најзначајније спортске манифестације на подручју општине Мркоњић Град су:

1. Избор спортисте и спортског колектива општине Мркоњић Град,
2. Госпојинска улична трка,
3. Божићни турнир у малом фудбалу,
4. Градски турнир у малом фудбалу поводом Дана општине,
5. Streetball,
6. Меморијални турнир у малом фудбалу у Бјелајцу,
7. Меморијални шахоски турнир,
8. Дани косидбе на Балкани,
9. Спорстки догађаји у оквиру манифестације „Мркоњићко љето“.

Госпојинска улична трка први пут је одржана у септембру 2005. године. Промовише спортске активности и спорт на подручју општине Мркоњић Град. Организатор ове манифестације је ЈУ Културно-спортски центар «Петар Кочић» у сарадњи са Одјељењем за друштвене дјелатности.

Манифестацији присуствује и у трци учествује велики број становника наше општине. Велики значај овој манифестацији даје учешће великог броја младих људи и дјеце предшколског и школског узраста.

Градски турнир у малом фудбалу одржава се поводом Дана општине, а први пут је организован 2007. године. Организатор ове манифестације је ЈУ Културно-спортски центар «Петар Кочић» са партнерским организацијама. На турниру учествује око 50-так екипа из Републике Српске и Федерације БиХ.

STREETBALL – Организатор ове манифестације је КК «Младост» уз помоћ ЈУ Културно-спортски центар «Петар Кочић».

Резултати спорстких клубова

У досадашњим такмичарским активностима спортски клубови из Мркоњић Града су остварили добре спортске резултате:

- ⇒ ФК „Слобода“ се у сезони 2022/23. години такмичи у Првој лиги РС. Посебно треба истаћи да је играчки кадар клуба заснован на домаћим фудбалерима који су поникли у ФК „Слобода“.
- ⇒ КК „Младост“ је један од најуспјешних спортских колектива општине Мркоњић Град. У 2022/23. години такмичи се у Премијер лиге БиХ.
- ⇒ **ЖОК „Балкана“** - У току 2022/2023. године клуб се такмичио у оквиру програма и календара Одбојкашког савеза Републике Српске и постигао солидне резултате.
- ⇒ Учешће на манифестацији „МГ љето“ у Мркоњић Граду.
- ⇒ ЖОК „Балкана- МП“ је успоставила сарадњу са сусједном општином Рибник гдје се ради на организовању секције школе одбојке у склопу ЖОК „Балкана –МП“ у Рибнику.
- ⇒ **Џудо клуб „Атос“** се такмичи у свим ранговима, од првенства РС, БиХ, балканског и европског првенства У току 2022. године клуб је учествовао на :
 - „Лакташи опен“ –освојене 2 медаље , 3 мјесто.
 - Сениорско првенство РС –освојена 1 медаља -3 мјесто.
 - Првенство на Палама - освојена 1 медаља -3 мјесто.
 - Првенство јуниори –Бања Лука - освојена 1 медаља -3 мјесто
 - Првенство БиХ –Лукавица -1 медаља, 2 мјесто
 - Камп –Требиње 2022 (Учешће Марија Тица и Весна Еремија)

Клуб је у 2022. години обиљежио мали јубилеј **20. година рада и постојања**.

- ⇒ **СТК „Мимоза“** учествује на првенствима РС и првенству БиХ.

Клуб окупља 15 активних такмичара, распоређених у 3 групе, у свим старосним категоријама, како у мушкој тако и у женској конкуренцији. Клуб ради активно са млађим категоријама због већег обима такмичења у тим категоријама (**сениори : = 7, јуниори: --,млађи кадети:=3, најмлађи кадети: =5**. СТК „Мимоза“ Мркоњић Град се у категирији сениора такмичи у другој лиги РС с тим да су сви играчи из Мркоњић Града. Такође у категорији сениора клуб се такмичи у Рекреативној лиги Јајце

- ⇒ **Шаховски клуб „Ан Пасан“** такмичио се на републичком и државном нивоу, а значајни резултати су постигнути на Омладинском и кадетском првенству РС.

- **КИК БОКС клуб „Тигар“** у такмичарској 2011/2012 години постигао је значајне резултате на међународним турнирима у Загребу и Београду. У 2022. године наступа на државном првенству БиХ које се одржавало у Коњицу 11.05.2022. године. Клуб је

представљала такмичарка Наташа Рајковић у женској конкуренцији сениорки -56 кг, која је освојила 2. мјесто и постала вицешампион БиХ у дисциплини LOW KIK. Други наступ –Државно првенство БиХ у Срајеву гдје су се такичили Драженко Киза и Димитрије Гаврић. Драженко Киза освојио је 2. мјесто и постао вицешампион у Кик боксу у Full контакту до -75 кг.

Основни носиоци спортских збивања на подручју општине Мркоњић Град су Одјељење за општу управу и друштвене дјелатности и ЈУ Културно-спорсткки центар „Петар Кочић“, заједно са спортским колективима.

Спортски клубови и спортисти са подручја општине Мркоњић Град имају солидну инфраструктурну основу за тренажне процесе и такмичења. Овдје се посебно истичу спортски терени за велики фудбал и спортска дворана за дворанске спортове. Уз потпуну реконструкцију и модернизацију наведних спотрких објеката, спортка инфраструктура бииће употпуњена.

У наредном периоду потребно је радити на развијању људских потенцијала у области спорта и рекреације, како би се услови за развој спорта подигли на још виши ниво.

Стање у здравству

Организација здравствене заштите

У општини Мркоњић Град, примарну и секундарну здравствену заштиту пружа Јавна здравствена установа Дом здравља „Др Јован Рашковић“ Мркоњић Град, као и неколико приватних здравствених установа. У складу са реформом здравства, од 7.10.2004. године Дом Здравља се налази у систему модела породичне медицине, а исти је завршен и почео је са примјеном од 2010. године. У том контексту, Дом здравља организује основни облик здравствене заштите - примарну здравствену заштиту становништва, као и дио секундарне здравствене заштите, те консултативно-специјалистичку здравствену заштиту из одређених специјалности (педијатрија, гинекологија и акушерство, пнеумофтизиологија и зубо-здравствена заштита и биохемијска лабораторија). У циљу приближавања здравствених услуга пацијентима, Дом Здравља организује и консултативно-специјалистичку заштиту из неких других специјалности: оториноларингологија, офталмологија, неуропсихијатрија и др.

Услуге болничког лијечења, грађани Мркоњић Града најчешће користе у оквиру Клиничког болничког центра Бањалука. Здравствена заштита становништва са подручја општине Мркоњић Град се највећим дијелом финансира из Фонда здравствене заштите РС (ФЗО), а мањим дијелом партиципацијом пацијената. На подручју општине Мркоњић Град регистровано је 16.945 осигураних лица.

Табела. Преглед расположивих финансијских средстава за ЈЗУ Дом здравља (2017-2022)

Година	Висина уплаћених средстава по основу доприноса за здравствено осигурање (у КМ)	Грант општине (КМ)
2017.	2.669.000	52.200
2018.	2.791.000	45.000
2019.	2.807.000	80.000
2020.	2.981.000	60.000
2021.	3.600.000	90.000

2022.	3.300.000	25.000
-------	-----------	--------

Извор: ЈЗУ Дом здравља „Др Јован Рашковић“

Систем организације породичне медицине

У самом Дому здравља формирано је 12 амбуланти породичне медицине у којима, у двије смјене, ради седам тимова породичне медицине. Четири амбуланти породичне медицине организоване су у већим околним селима: Бјелајцу, Бараћима, Подрашници и Горњим Грацима, а постоји и 1 амбуланта породичне медицине за општину Језеро. У сваком од наведених насеља организује се здравствена заштита за околна села, као што се може видјети из наредној табели, док становници осталих насељених мјеста примарну здравствену заштиту остварују у амбулантама породичне медицине у Мркоњић Граду.

Табела. Распоред амбуланти породичне медицине у руралном подручју општине⁷

АМБУЛАНТА ПОРОДИЧНЕ МЕДИЦИНЕ	ПОДРУЧЈЕ ПРУЖАЊА ПРИМАРНЕ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ
<i>Амбуланта Бараћи</i>	Бараћи, Пецка, Убовића Брдо, Јасенови Потоци, Подгорја, Герзово, Трново
<i>Амбуланта Бјелајце</i>	Бјелајце, Баљвине, Дабрац
<i>Амбуланта Подрашница</i>	Подрашница, Медна, Шибови
<i>Амбуланта Граци</i>	Горњи и Доњи Граци

Извор: ЈЗУ Дом здравља „Др Јован Рашковић“

У области породичне медицине, позитивни ефекти су видљиви у мјестима гдје је сједиште амбуланти породичне медицине, док код осталог становништва који гравитира тим амбулантама постоје одређени недостаци који се огледају у доста компликованом приступу тога становништва услугама здравствене заштите.

Људски ресурси у области здравства

На подручју општине Мркоњић Град на 1000 становника долази 3,6 медицинских радника, што је ниже од просјека у Републици Српској који је за 2011. годину био 6,3. Структура и број запослених у ЈЗУ Дом здравља у Мркоњић Граду представљена је у наставку.

Табела. Структура запослених према занимању (на дан 31.12.2022. године)

ВСС		ВШС МЕД.	ССС		ВКР	НК и КВ	УКУПНО
Мед. особ.	Немед. особ.		Медицинско особље	Немед. особ.			

⁷ ЈЗУ Дом здравља „Др Јован Рашковић“ Мркоњић Град, у смислу здравствене заштите становништва на ппориимарном нивоу, покрива и општину Језеро.

СПЕЦИЈАЛИСТИ	ОПШТА ПРАКСА	СТОМАТОЛОЗИ	ЕКОНОМИСТИ	ПРАВНИЦИ	МЕД. СЕСТРА. ТЕХ.	ЛБОРАТОР. ТЕХ.	АКУШЕР. ТЕХ	ЗУБНИ ТЕХНИЧАР	СТОМАТОЛ. СЕСТРА	РТГ ТЕХНИЧАР	ВОЗАЧИ, ЛОЖАЧИ И КУЋНИ МАЈСТОРИ		
7	10	3	2	2	30	7	2	1	3	3	8	20	96

Извор: Дом здравља „Др Јован Рашковић“

У претходном прегледу није садржано медицинско особље из приватног сектора, које се углавном односи на кадар из области стоматологије, као и неких других области здравствене заштите.

Општина Мркоњић Град, односно ЈЗУ Дом здравља „Др Јован Рашковић“, као и остале здравствене установе из Републике Српске се сусреће са озбиљним изазовом недостатка љекарског кадра, што треба бити један од фокуса у наредном периоду.

Просторно-технички капацитети у области здравства

С обзиром да се највећи обим здравствених услуга остварује у ЈЗУ, уобичајено се даје преглед техничких ресурса са којим располаже ова установа. Пружање здравствених услуга у ЈЗУ врши се у просторијама које испуњавају техничке и нормативне услове, уз потпуну искориштеност капацитета. Просторни капацитети у централној згради Дома здравља износе укупно 2.546m². Поред овог, одређени ниво здравствених услуга врши се и у приватним здравственим установама (нарочито стоматолошке услуге).

Поред наведених просторних капацитета, Дом здравља располаже и са шест теренских амбуланти укупне површине од 265 m², и то:

- Теренска амбуланта Бараћи.....50 m²
- Теренска амбуланта Герзово.....45 m²
- Теренска амбуланта Подрашница..... 50 m²
- Теренска амбуланта Медна.....35 m²
- Теренска амбуланта Баљвине.....35 m²
- Теренска амбуланта Језеро.....50 m²
- Теренска амбуланна Граци39 m²

Када је у питању техничка опремљеност, Дом здравља „Др Јован Рашковић“ Мркоњић Град, располаже следећом опремом и дијагностичким апаратима: опремом за РТГ, УЗВ опрема, стоматолошка опрема, различита лабораторијска опрема и апаратура, мамограф, санитарска возила и др.

На подручју општине Мркоњић Град ради пет апотека које су на услузи грађанима.

ЈЗУ Дом здравља „Др Јован Рашковић“ своју дјелатност обавља у 12 амбуланти, од чега и 7 амбуланти које се налазе у кругу Дома здравља и 5 теренских амбуланти. Објекат Дома здравља је током претходних година реконструисан према правилима енергетске ефикасности.

Поред ЈЗУ Дом здравља „Др Јован Рашковић“, становништво општине здравствену заштиту може оставрити и у неколико приватних љекарских и стоматолошких ординација.

На подручју општине Мркоњић Град ради пет апотека.

Кључни приоритет за локалну заједницу у наредном периоду у области здравствене заштите становништва је обезбиједити квалитетан медицински кадар, способан да одговори изазовима савремених трендова.

Такође, један од приоритета је унаприједити обим и квалитет здравствених услуга.

Стање у социјалној заштити

Центар за социјални рад Мркоњић Град основала је Скупштина општине Мркоњић Град као установу социјалне заштите са јавним овлаштењима у области социјалне, дјечије, породичне заштите и старатељства, извршавања васпитних мјера и мјера заштитног надзора, те установу за обављање услуга социјалног рада без смјештаја.

Основну дјелатност Центра представљају непосредни облици социјалне, дјечије и породичне заштите.

Поред ЈУ Центра за социјални рад, као установе социјалне заштите постоји и испостава Фонда за дјечију заштиту.

Услуге смјештаја старих и изнемоглих лица лица пружају три приватне установе и то:

- "Агапе" који има смјештајни капацитет од 45 корисника,
- "Нови дом код Миће" са капацитетом од око 80 лежајева у двије пословне јединице и
- „Видик“ са капацитетом од 30 лежајева.

Општина Мркоњић Град и Центар за социјални рад Мркоњић Град у сарадњи са UNICEF-ом формирали су Дневни центар за дјецу са сметњама у развоју који је 31.01.2013. званично почео са радом. Дневни центар је током протеклих година пружао услугу рехабилитације и боравка дјеце са сметњама у развоју, а средства за финансирање ове услуге су обезбијеђена у буџету општине Мркоњић Град.

Примјетан је сталан пораст броја становника општине за које Центар за социјални рад пружа неку од услуга у складу са законом или лица која остварују неко од права из закона о социјалној и дјечијој заштити.

У наредној табели дат је приказ укупног броја корисника права центра за социјални рад по разним основама и износ дозначених средстава. Средства за финансирање датих права обезбјеђују се из буџета општине Мркоњић Град (око 40%) и буџета Републике Српске, односно Министарства здравља и социјалне заштите (око 60%).

Табела: Корисници права и услуга Центра за социјални рад Мркоњић Град по разним основама

	2018	2019	2020	2021	2022
Број корисника услуга и права	1.099	1.075	1.050	1.022	1.103
Износ дозначених средстава (КМ)	1.194.692	1.271.129	1.353.732	1.502.115	1.679.386

Извор: Центар за социјални рад Мркоњић Град

Табела..Структура корисника права по основу нсоцијалних давања

Р.бр.	БРОЈ КОРИСНИКА	2018	2019	2020	2021	2022
1	Новчана помоћ	54	57	63	65	46
2	Додатак за његу и помоћ другог лица	546	549	575	580	617

3	Једнократна новчана помоћ	206	208	160	131	144
4	Здравствено осигурање штићеника	62	66	54	50	42
5	Смјештај у установу соц. заштите, смјештај у другу породицу, оспособљавање за рад дјеце и омладине	5	4	3	5	5
6.	Кућна нега и помоћ у кући	17	5	5	3	2
7.	Оспособљавање за живот	0	2	2	0	0
Укупно		1.099	1.075	1.050	1.022	1.103

Извор: Центар за социјални рад Мркоњић Град

У Центру је тренутно запоселних 6 радника, од чега је 3 стручна сарадника.

У складу са Правилником о условима за оснивање установа социјалне заштите и обављање дјелатности социјалне заштите, неопходно је да се повећа број стручних радника на 10.

Центар посједује адекватну рачунарску опрему и теренске аутомобиле, организовано дежурство, обучене стручњаке за пружање психолошке подршке лицима која су захваћена кризном ситуацијом, међутим уочава се да су недовољани кадровски капацитети да би се ниво дјеловања подигао на још виши ниво.

Анализа потреба рањивих група становништва

Дневни центар пружа услугу дневне рехабилитације и окупационе терапије за дјецу са сметњама у развоју. Међутим на подручју општине значајан број је одраслих лица са сметњама у психофизичком функционисању и особа са инвалидитетом који бораве у својим породицама и практично су искључени из друштвеног живота локалне заједнице. Центар у оквиру својих могућности организује окупљања и рехабилитационе активности за лица из поменуте категорије, али то не одговара реалним потребама.

Услугу коју пружа Центар за социјални рад дјечи која су васпитно запуштена и занемарена и њиховима породицима је на нивоу индивидуалног рада, што је често недовољано. Закон даје могућност укључивања ове категорије дјеце у савјетовалишта или дневне центре за дјецу и младе, што центар није у могућности пружити на нивоу локалне заједнице усљед недовољних кадровских и просторних капацитета и техничких капацитета.

Стручни радници Центра врше надзор над породицима гдје се препозна да је развој дјеце угрожен породичним приликама. Кроз стручне савјете и посјете на терену настоји се радити са родитељима на корекцији њиховог понашања, јачању родитељских компетенција и едукативни рад са дјецом. За значајан број породица било би у интересу да се организује вишечасовни седмични рад са дјецом и породицима, а за такав начин рада потребани су нам простор и стручна лица. Кроз рад са овом категоријом корисника превенирао је раздвајање дјеце од родитеља.

Све три наведене рањиве групе на нивоу општине Мркоњић Град су ускраћене за једну квалитетнију и свеобухватнију услугу која би се могла ријешити кроз обезбјеђивање адекватног простора и стручњака за рад.

Табела... Износ исплаћене помоћи путем Центра за социјални рад

Врста помоћи	Износ помоћи (КМ)				
	2018	2019	2020	2021	2022

Стална новчана помоћ	80.572	84.228	86.493	95.370	98.545
Новчана накнада за помоћ и његу друге особе	658.234	716.195	779.885	868.350	1.000.627
Друга материјална помоћ	40.600	87.600	117.807	131.441	147.338
Оспособљавање за живот и рад	10160	6750	5333	6050	7129
Смјештај у другу породицу	32.683	25.999	23.934	25.668	25.668
Смјештај у установе социјалне заштите	218.694	210.763	212.186	246.552	268.564
Једнократне новчане помоћи	88.029	74.274	67.004	71.621	87.469
Здравствено осигурање	48.102	51.101	50.520	47.544	34.442
Дјечији додатак	15.600	12.200	8.550	7.498	7.582
Укупно средстава	1.194.692	1.271.129	1.353.732	1.502.115	1.679.386

Извор: Центар за социјални рад Мркоњић Град

Табела...Рањиве групе

Малољетници									
Година	Дјеца без родитељског старања			Одгојно занемарена и запуштена дјеца	Дјеца чији је развој ометен породичним проблемима	Дјеца са менталним и физичким сметњама			
2018	0			0	0	36			
2019	0			0	0	36			
2020	0			0	0	39			
2021	0			7	10	39			
2022	0			3	1	37			
Одрасли									
Година	Особе ометене у психичком и физичком развоју и особе са инвалидитетом			Материјално неосигуране и за рад неспособне особе	Старе особе без породичног старања	Особе друштвено негативног понашања	Особе и породице у стању соц. потребе којима је услед посебних околности потребна помоћ		
	М	Ж	С				М	Ж	С
2018	98	34	132	54	51	0	12	20	32
2019	79	46	125	53	50	0	12	18	30
2020	81	45	126	53	48	0	28	42	70
2021	81	46	128	52	47	1	31	42	73
2022	81	46	127	46	32	6	30	40	70

Извор: Центар за социјални рад Мркоњић Град

Табела...Приходи Центра за социјални рад

Приходи	2018	2019	2020	2021	2022
Остварени приходи (КМ)	1426432	1496725	1588763	1757216	1920074
Буџет Општине	959081	952502	971815	1083759	1102592
Буџет Републике	0	0	0	0	0

Учешћа прихода остварених властитом дјелатношћу установе	32835	34329	40285	37484	49785
Учешћа других извора	434516	509894	576663	635973	767697

Извор: Центар за социјални рад Мркоњић Град

Табела: Расходи Центра за социјални рад

Расходи	2018	2019	2020	2021	2022
Планирани расходи	1.446.200	1.555.800	1.688.000	1.785.000	1.946.500
Остварени расходи	1.426.432	1.496.725	1.588.763	1.757.216	1.920.074
Трансфери корисницима	1.197.519	1.280.029	1.359.547	1.504.394	1.680.364
Трошкови Центра за социјални рад (плате и накнаде запосленим, струја, итд)	228.913	216.696	229.216	252.822	239.710

Извор: Центар за социјални рад Мркоњић Град

У периоду од 2018. године примјетан је сталан пораст броја становника општине који остварују неко од права из закона о социјалној заштити, а расте и износ исплаћене помоћи путем Центра за социјални рад. У наредном периоду неопходно је обезбиједити број стручних радника усклађен са реалним потребама.

На подручју општине послују три пословна субјекта (са укупно четири објекта) из области социјалне заштите, односно смјештаја старих и изнемоглих лица, чији је укупни капацитет око 160 лежајева.

Стање цивилног друштва

На подручју општине Мркоњић Град регистровано је 35 активних удружења грађана која окупљају значајан број чланова (укупно 1.384 члана, од чега 910 жена и 474 мушкарца). Међу регистрованим удружењима на подручју општине доминирају удружења из области спорта, затим културе, а значајан број је и оних чија је основна дјелатност хуманитарни рад, али и разне друге дјелатности.

Табела: Структура невладиних организација

НВО	Број
НВО из области спорта	7
НВО из области културе	10
Омладинске НВО	1
НВО из области пољопривреда/екологија	8
НВО које окупљају осјетљиве и социјално искључене групе	7
Остале НВО	2
УКУПНО	35

Извор: Одјељење за општу управу и друштвене дјелатности

Табела Број и финансијска издвајања НВО од 2018-2022

Приходи	2018	2019	2020	2021	2022	УКУПНО
---------	------	------	------	------	------	--------

Број пројеката	23	23	23	21	22	112
Издавања из буџета општине за НВО пројекте	39.630,00	22.930,00	23.700,00	21.050,00	22.000,00	129.310,00

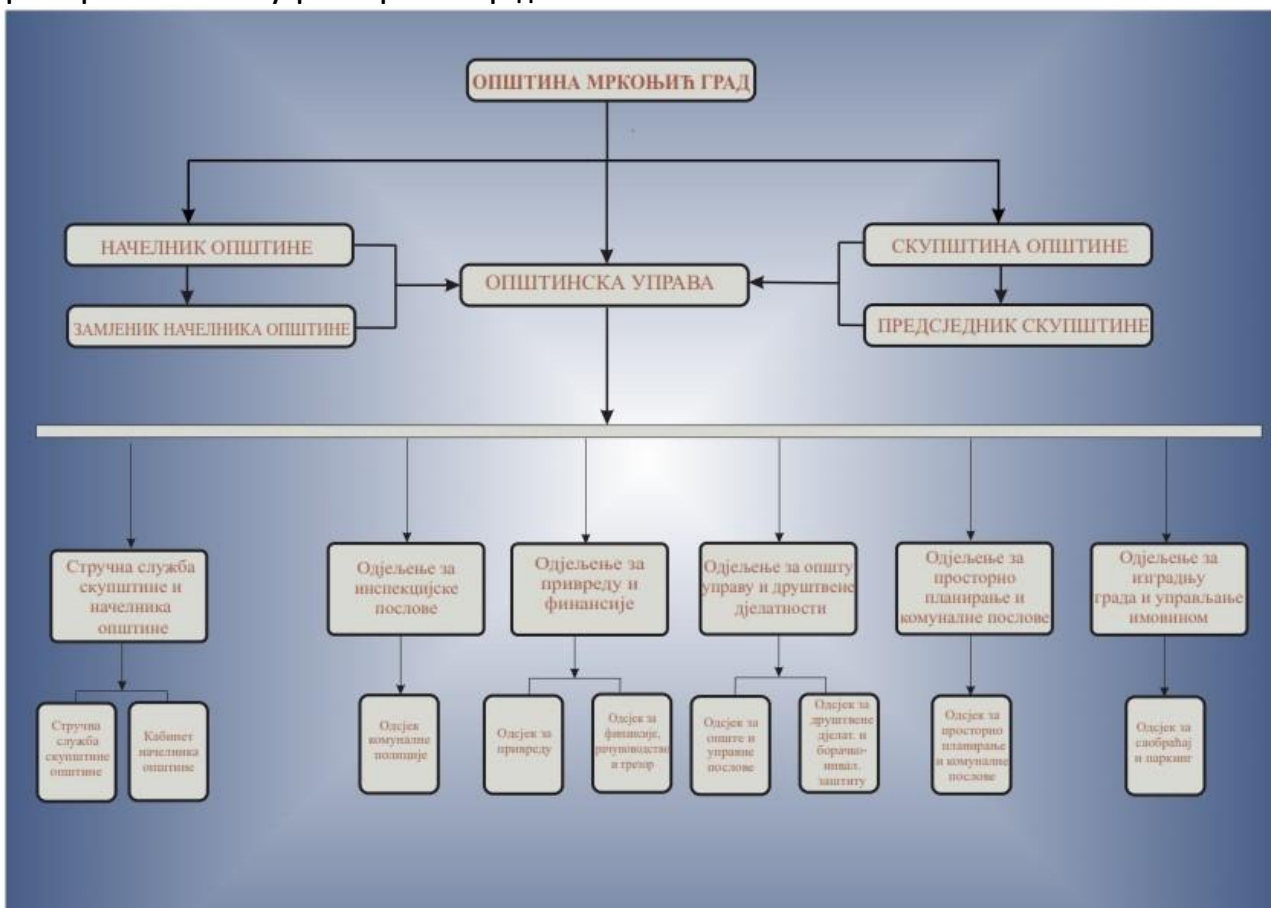
Извор: Одјељење за општу управу и друштвене дјелатности

На подручју општине дјелује веома проактиван невладин сектор из различитих области: спорта, културе, умјетности, привреде, људских права и др. Укупно броје 1.384 члана. И њих је такође потребно категоризовати према њиховом доприносу развоју локалне заједнице и укључивати у развојне процесе.

Стање капацитета управе

Општинска управа Мркоњић Град запошљава укупно 78 радника, од чега су три функционера (Начелник општине, Замјеник начелника и Предсједник СО-е). Општинску управу чине 5 Одјељења, што се види из органограма који је у наставку.

Органограм Општинске управе Мркоњић Град

Табела...Општинске административне услуге

	2018	2019	2020	2021	2022
Износ финансијских улагања у техничко опремање (информатизација и сл.) у КМ	11.232	14.698	14.495	39.385	27.285
Број рачунара	7	6	5	10	5
Број предмета	6.686	4.607	5.277	4.958	5.736

постотак (%) ријешених предмета	78,7	89,3	90,1	88,6	94,3
постотак (%) пренесених предмета	21,3	10,7	9,9	11,4	9,5
Стопа задовољства корисника****	-	-	-	-	73%

**** Подаци из Извјештаја о испитивању задовољства грађана радом општинске управе/анкете

Извор: Одјељење за општу управу и друштвене дјелатности

Што се тиче капацитета за управљање развојем, Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста Општинске управе општине Мркоњић Град, а у оквиру Кабинета начелника, дефинисана су два радна мјеста која се баве овом облашћу. Најзначајнији њихови послови и задаци су: организација, координација и реализација послова управљања развојем (стратешко планирање, имплементација, праћење, вредновање, извјештавање и др.), те праћење доступних средстава за финансирање пројеката из Стратегије развоја и аплицирање код потенцијалних донатора.

Када је ријеч о стандарду контроле квалитета, општина Мркоњић Град посједује стандард ISO 9001:2015.

Уз подршку Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) и Отвореног регионалног фонда за модернизацију општинских услуга, „BFC SEE“ („Business Friendly Certification South East Europe“ - Сертификат повољног пословног окружења у Југоисточној Европи) Општина Мркоњић Град је добила „BFC SEE“ сертификат у јануару 2016. Године, што је једно од значајнијих признања општини у пољу привредног развоја и привлачења нових инвестиција.

Табела...Преглед мјесних заједница

Редни број	Назив мјесне заједнице	Доступност канцеларијског простора	Број активних чланова савјета	Посједовање техничке опреме за рад
1	МЗ БАЉВИНЕ	Нема	5	
2	МЗ БАРАЋИ	Има	9	Дјелимично
3	МЗ БЈЕЛАЦЕ	Има	5	
4	МЗ ГУСТОВАРА	Нема	5	
5	МЗ ПОДРАШНИЦА	Има	5	Дјелимично
6	МЗ МАЈДАН	Нема	5	
7	МЗ ЦЕНТАР	Нема	5	
8	МЗ НОВО НАСЕЉЕ	Нема	7	Дјелимично
9	МЗ ПОДОРУГЛА	Има	5	
10	МЗ КАМЕНИЦА	Нема	7	
11	МЗ ПОДБРДО	Има	7	Дјелимично
12	МЗ ГЕРЗОВО	Има	7	
13	МЗ ГОРЊИ ШЕХОВЦИ	Има	5	
14	МЗ МЕДНА	Нема	5	
15	МЗ ПОДГОРЈА	Нема	7	
16	МЗ МАГАЉДОЛ	Нема	5	
17	МЗ СТУПАРИ	има	5	
18	МЗ ЗБОРИШТЕ	Нема	5	
19	МЗ ОРАХОВЉАНИ	Нема	5	
20	МЗ ГОРЊА ПЕЦКА	Нема	5	
21	МЗ БРКИЋ БАШТА	Нема	5	
22	МЗ ГОРЊИ ГРАЦИ	Нема	5	

Извор: Одјељење за општу управу и друштвене дјелатности

У Општинској управи Мркоњић Град запослена су --- радника, од чега су три функционера. Општинску управу чине 5 одјељења и Кабинет начелника. Општина Мркоњић Град послује у складу са стандардом ISO 9001:2015 и „BFC SEE“ („Business Friendly Certification South East Europe“ - Сертификат повољног пословног окружења у Југоисточној Европи). Изграђени су капацитети за управљање развојем. Директну комуникацију са грађанима остварује путем Мјесних заједница.

Стање безбједности грађана

Табела: Криминалитет и јавни ред и мир: степен откривености

	Укупан број кривичних дјела	Укупан број пријављених починилаца	Расвјетљеност по НН (%)	Процент укупне расвјетљености	Број починилаца малољетника	Укупан број пријављених прекршаја
2018	52	45	76,92	83,02	-	3911
2019	60	55	85,71	92,00	-	3823
2020	61	56	81,25	90,16	-	2900
2021	52	51	87,5	92,72	1	4449
2022	58	57	88,88	96,55	-	4101

Извор: Министарство унутрашњих послова РС, Полицијска станица Мркоњић Град

Табела: Структура прекршаја

	2018		2019		2020		2021		2022	
	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%
Јавни ред и мир	107		104	-2,80	143	37,50	59	-58,74	60	1,69
Безбједност саобраћаја	3778		3685	-2,46	2900	-21,30	4389	51,34	4036	-8,04
Оружје и муниција	5		13	160,00	1	-92,31	1	-	-	-
Закон о заштити насиља у породици	21		21	0,00	5	-76,19	-	-	20	-
Остали прекршаји	-		-	-	-	-	4	-	5	25,00
УКУПНО	3911		3823	-2,25	3049	-20,25	4449	45,92	4101	-7,82

Извор: Министарство унутрашњих послова РС, Полицијска станица Мркоњић Град

У структури прекршаја највише се издвајају дјела из области безбједност саобраћаја и нарушавања јавног реда и мира. У односу на 2018. годину када је укупан број прекршаја био 3911, у 2022. години се уочава раст броја кривичних дјела за 4,6%.

Генерално, оцјена безбједности на подручју општине је задовољавајућа, што можемо у многоме да захвалимо систему камера (46 камера) које су постављене и инсталиране у центру града као и на неким важнијим позицијама (школе) и на одређеним локацијама на улазима у град. Самим тим и проценат расвјетљености кривичних дјела је у константном порасту, па је и сигурност грађана на вишем нивоу у односу на претходне године када није било камера. Постављено је и више нових стационарних радара контроле брзине па је за очекивати и повећање сигурност на путевима.

На подручју општине Мркоњић Град у посматраном периоду стање безбједности је било на задовољавајућем нивоу, чему су допринијеле имплементирана техничко-технолошка достигнућа (систем камара, стационарни радари и др.).

Стање заштите и спасавања од природних непогода и других несрећа

Цивилна заштита

Цивилна заштита је интегришући и оперативни дио система заштите и спасавања који координира мјерама и активностима заштите и спасавања.

Цивилна заштита је увијек активна и неодојиви дио система заштите и спасавања, а најактивнија је у условима елементарних непогода и других несрећа, односно по проглашењу ванредног стања, када је неопходно на организован начин ангажовати све расположиве ресурсе на подручју општине, у циљу што ефикаснијег пружања заштите и спасавања онима којима је то потребно, материјалних добара и животне средине, те што успјешнијег ублажавања негативних посљедица елементарне непогоде и друге несреће и што бржег успостављања стања нормалног функционисања свих друштвених функција. У том погледу неопходно је континуирано радити на унапређењу овог сегмента заштите становништва и имовине (организационо и технички).

Ватрогасно друштво

Ватрогасно друштво Мркоњић Град у току године има највећи број интервенција које се односе на разне пожаре (стамбених, индустријских и помоћних објеката као и пожаре ниског растиња, шумске и слично). Мањи дио односи се на техниче интервенције саобраћајних незгода, спасавања у елементарним непогодама, превоз воде у сушном периоду и асистенције другим службама.

У 2022. години ватрогасна јединица је бројала 6 запослених.

Посједује возни парк који је на задовољавајућем ниову.

Постоји објективна потреба за запошљавањем додатног броја извршилаца, као и за редовним занављањем опреме.

У циљу идентификације могућих ризика/несрећа у општини Мркоњић Град и заштите ризичних група (људи, имовине, животне средине и инфраструктуре), општинска служба цивилне заштите је прикупила информације о ризичним објектима и потенцијалним несрећама у општини Мркоњић Град, у којој су утврђене:

1. Могуће природне несреће:

- Земљотрес,
- Поплава,
- Клизишта,
- Високи снијег и сњежни наноси,
- Епидемија заразних болести,
- Суша,
- Високе и ниске температуре ваздуха и појава мраза,
- Пролом облака, олујни вјетар и град,
- Топлотни таласи.

2. Техничко-технолошке несреће:

- Велики пожари,
- Рушење или преливање брана на акумулацијама,
- Експанзије или експлозије гасова и опасних материја.

3. Остале пријетње од несрећа већих размјера:

- Неексплодирана убојна средства и мине (НУС),
- Велике несреће у друмском саобраћају,

Организациона структура система заштите и спасавања-цивилне заштите

Снаге заштите и спасавања - цивилне заштите организоване су по сљедећем: Самостални стручни сарадник за цивилну заштиту, Општински штаб за цивилну заштиту, Јединица цивилне заштите специјализоване намјене за заштиту од пожара, Јединица цивилне заштите специјализоване намјене за пружање прве медицинске помоћи, Јединица цивилне заштите специјализоване намјене за спасавање из рушевина, Јединица цивилне заштите специјализоване намјене за евакуацију и збрињавање, Јединица цивилне заштите специјализоване намјене за асанацију терена, Повјереници заштите и спасавања. Саставни дио система заштите и спасавања чини и систем осматрања, обавјештавања и узбуњивања, као и организација система веза. Поред наведених снага за реализацију послова, задатака, мјера и активности заштите и спасавања приоритетно се ангажују постојеће професионалне снаге и средства које своју дјелатност обављају на подручју општине, а посебно Ватрогасно друштво, Полицијска управа, ЈЗУ Дом здравља, Црвени крст, ветеринарске станице и амбуланте, Шумско газдинство „Лисина“, ЈКП „Парк“, ЗП „ХЕ на Врбасу“, грађевинска и друга привредна друштва од значаја за заштиту и спасавање и одређена удружења грађана.

Током планског периода, тежиште ће бити на успостављању ефикасне, економичне и рационалне структуре, а која ће моћи да пружи адекватан одговор на ризике и опасности изазване елементарном непогодом и другом несрећом.

Посебна пажња биће усмјерена развоју капацитета система заштите и спасавања-цивилне заштите у смислу опремања материјално-техничким средствима и обука припадника специјализованих јединица.

Територијална ватрогасна јединица Мркоњић Град у току године има највећи број интервенција које се односе на разне пожаре (стамбених, индустријских и помоћних објеката као и пожаре ниског растиња, шумске и слично). Мањи дио односи се на техничке интервенције саобраћајних незгода, поплаве, спасавања у елементарним непогодама и асистенције другим службама. Тренутан број припадника ове јединице је 6, а број возила је 10, (навално возило, аутоцистерне, возила за шумске пожаре, теренска возила и сл. Цивилна заштита општине Мркоњић Град функционише на основу законских прописа који регулишу ову област. У наредном периоду потребно је радити на унапријеђењу организационо-техничких капацитета цивилне заштите, која ће пратити реалне потребе шире друштвене заједнице.

2.7. Стање просторно-планске документације, инфраструктуре и јавних услуга

Стање просторно-планске документације

Стање планских докумената у односу на претходне анализе (2013. године) је на знатно вишем нивоу, првенствено из разлога што су за подручје општине донесени „кровни“ документи-којима су дефинисани просторно плански циљеви и правци развоја општине, а то су:

- Просторни план општне Мркоњић Град 2016-2036.година,

- Урбанистички план општине Мркоњић Град 2018-2038. година,
- Зонинг план подручја посебне намјене ТРЦ Балкана.

Одјељење за просторно планирање и комуналне послове располаже са детаљним документима који су, са временског аспекта, сврстани у сљедеће категорије:

- документи који су донесени прије 10 и више година,
- документи из периода 2000.-2013. година,
- документи усвојени у периоду 2013-2023.
- документи чија је израда у току,
- остали документи (одлуке, студије и сл.).

Документи просторног уређења који су донесени прије 10 и више година :

1. Просторни план општине Мркоњић Град 1986.-2005.
2. Регулациони-урбанистички план у насељеном мјесту Мркоњић Град
3. Урбанистички редови: Доњи Бараћи, Подрашница, Подбрд, Мајдан и Бјелајце
4. Регулациони план „ Центар"
5. Регулациони план „ Подоругла"
6. Регулациони план „ Брдо"
7. Регулациони план „ Збориште-Грабеж"
8. Регулациони план „ Мале привреде Подоругла".

Ове документе је потребно ревидовати, односно приступити изради нових.

Документи просторног уређења из периода 2000.-2013. година

1. Урбанистички пројекат - „ за локалитет Дома културе и музеј ЗавноБиХ-а"
2. Регулациони план Индустријска зона - „ Подови"
3. Измјена регулационог плана Центар - „Спортска дворана"
4. Измјена регулационог плана Подоругла
5. Измјена регулационог плана Центар за изградњу парка и Трга краља Петра I Карађорђевића'
6. Измјена регулационог плана Центар -Локалитет зелене пијаце, за изградњу тржног центра и гараже
7. Измјена регулационог плана Центар на локалитету Рудине
8. Измјена регулационо-урбанистичког плана на локалитету бившег фабричког комплекса “Мањача“
9. Измјена регулационог плана Центар-Улица др Јована Рашковића“
10. Измјена регулационо-урбанистичког плана -Локалитет градски стадион поред улице Симе Шолаје
11. Измјена регулационо-урбанистичког плана- Уз Транзитни пут Мркоњић Град- Црна Ријека
12. Измјена регулационог плана Центар- локалитет улице Бораца Српских
13. Измјена регулационог плана Центар-локалитет улице Стевана Синђелића

Већину ових докумената потребно је ревидовати и ажурирати у планском периоду ове Стратегије.

Документи просторног уређења у периоду од 2013-2023:

- Измјена регулационог плана Збориште-Грабеж на локалитету каменолома
- Измјена регулационог плана Центар за изградњу парка и Трга краља Петра I Карађорђевића - пословни објекат
- Измјена регулационог плана Центар на локалитету Бркића Башта
- Измјена регулационо-урбанистичког плана на локалитету бившег фабричког комплекса

Документи чија је израда у току:

-Регулациони план „Пословна зона 2“ Подбрдо

-Измјена регулационо-урбанистичког плана -бивши фабрички комплекс “Мањача”-јавно зеленило

-Зонинг план подручја посебне намјене ТРЦ “Балкана”-измјена у ширем обухвату.

Финализација ових докумената ће се радити у оквиру планског периода ове Стратегије.

Сву просторно-планску документацију потребно је ускладити са другим документима и прописима, попут:

1. Одлука о уређењу простора и грађевинском земљишту.
2. Стратегија развоја општине Мркоњић Град 2014.-2024.
3. Студија о отпадним водама

У циљу унапређења стања у области израде, припреме и провођења докумената просторног уређења, остварено је низ циљева од којих издвајамо:

- ✓ Вођење електронске евиденције о издатим документима у програму DocNova
- ✓ Прикупљање информација о просторној организацији, инфраструктури, подлогама, векторизација катастарских планова, аерофотограмetriја (израђен дигитални ортофотоснимак, дигитални модел рељефа, топографија),
- ✓ Вођење активности на успостављању јединственог геоинформационог система општине Мркоњић Град-ГИС и базе података која би служила како запосленим, тако и грађанима доступност и стављање информација на јавни увид странкама који имају неки интерес на простору чијим подацима систем управља, рецимо преко web странице општине.

7.3. Стање саобраћајне инфраструктуре

Табела: Путна мрежа на подручју општине (2022.година)

Опис	Дужина (км)	%	Стање (добро/лоше)
Некатегорисани	248	47,65	Добро
Локални	163,95	31,48	Добро
Регионални	21.689	4,16	Добро
Магистрални	87.038	16,71	Добро
Аутопут	0	0	Добро
Укупно	520,90	100,00	Добро

Извор: Одјељење за изградњу града и управљање имовином

Табела: Путна мрежа у надлежности општине

Опис	Дужина укупна (км)					Асфалтирани (км)				
	2018	2019	2020	2021	2022	2018	2019	2020	2021	2022
Некатегорисани	248.230	248.230	248.230	248.230	248.230	11,1	5,5	17	3,3	6,9
Локални	163.950	163.950	163950	163.950	163.950	2,2	2,65	2,2	0	10,63
Укупно	412.180	412.180	412.180	412.180	412.180	13,3	8,15	19,2	3,3	17,53

Извор: Одјељење за изградњу града и управљање имовином

Табела: Путна мрежа - финансијска улагања и повезаност

	2018	2019	2020	2021	2022
Износ финансијских средстава из буџета општине који је уложен у санацију и изградњу некатегорисаних путева (КМ)	866.221	410.301	1.162.488	353.940	737.621
Износ финансијских средстава из буџета општине који је уложен у санацију и изградњу локалних путева	184.596	347.301	174.367	0	982.979
Износ финансијских средстава из буџета општине који је уложен у редовно одржавање путева	343.068	456.833	197.684	302.834	426.190
Износ финансијских средстава из буџета општине који је уложен у изградњу и одржавање хоризонталне и вертикалне сигнализације	19.879	19.687	19.687	17.546	19.452
Укупна финансијска средства из буџета општине уложена у изградњу и санацију саобраћајне инфраструктуре	435.858	504.471	504.471	348.475	1.022.366
Број километара асфалтираних путева на подручју општине	14.048	10.913	16.228	5.052	18.528
Број километара уређених тротоара на подручју општине	0	0	0	0,2	0
Број МЗ-а чији центри нису асфалтним путем повезани са центром општине	0	0	0	0	0
Број насељених мјеста чији центри нису асфалтним путем повезани са центром општине	2	2	2	2	2

Извор: Одјељење за изградњу града и управљање имовином

Саобраћајну мрежу општине Мркоњић Град чине саобраћајнице које су подијељене на: магистралне, регионалне, локалне и некатегорисане путне правце. Из претходних табела се види структура путне мреже закључно са 2022. годином, као и развој путних комуникација у периоду од 2018. године.

У периоду од 2018. године, у развој и одржавање путне мреже на подручју општине Мркоњић Град, општина је обезбиједила средства у укупном износу од око 9.860.000КМ.

Санација и изградња саобраћајне инфраструктуре се ради континуирано, из године у годину и посматрајући целокупну саобраћајну мрежу може се рећи да је стање задовољавајуће. Међутим, иако је последњих година уложено много средстава на реконструкцији и санацији путне мреже, потребно је наставити са овим активностима (нарочито код некатегорисаних и локалних путева) како би се обезбиједила што квалитетнија повезаност становништва са центром општине и других центара.

Нарочит значај за развој путне инфраструктуре општине Мркоњић Град је најављена изградња ауто-пута Бања Лука – Млиништа.

У наредном периоду посебно се истиче потреба за реконструкцијом постојећих путних комуникација према Бања Луци (пут Шеховци-Црна ријека и пут Црна ријека Бања Лука), као и завршетак асфалтирања путне комуникације према Бања Луци преко села Сурјан (који није асфалтиран на територији која припада граду Бања Лука).

Такође, један од приоритета треба да буде саобраћајно увезивање насељених мјеста унутар општине, као и према насељеним мјестима са подручја других општина (у протеклом периоду у оквиру сличног приоритета успостављене су или модернизоване путне комуникације између

насељених мјеста Ступари-Рогољи, ДДоњи Граци-Орахоовљани, Густовара-Бјелајце, Превиле-Шибови, Баљвине-Бочац и др.). У том смислу, постоји оправдана потреба за повезивањем повезивање села Дабрац и Сурјан, Јовандићи-Јована-Томићи, асфалтирање пута Магаљдол-Копљевићи-Бјелајце, трасирање и насипање пута Баљвине-Брегови (општина Кнежево) и други путни правци.

На подручју општине Мркоњић Град постоји око 522 јавна и 50 приватних паркинг мјеста. Од укупног броја јавних паркинг мјеста 208 је покривено системом наплате.

На подручју општине Мркоњић Град за путну инфраструктуру се може констатовати да је у задовољавајућем стању. Све МЗ и већина насељених мјеста (осим Дубице и Шибова) су асфалтним путем повезани са сједиштем општине. Асфалтирање путева и у преостала два насељена мјеста, као и неких стратешких комуникација између насељених мјеста унутар општине, активности општине Мркоњић Град би усмјерило на квалитетно инвестиционо и текуће оржавање локалне путне мреже.

Када су у питању магистрални и регионални путеви, приоритети су модернизација постојећих путних праваца према Бања Луци (Мркоњић Град- Црна Ријека-Бања Лука). Такође, постоји оправдана потреба за успостаљање путне комуникације између Мркоњић Град и Кнежева, преко села Баљвине. С обзиром да се ради о пројектима који су у надлежности републичких органа власти, општина Мркоњић Град своје активности треба усмјерити на рреализацију ових пројеката у сарадњи са истима.

2.8. Стање техничке инфраструктуре

Стање електро-енергетске мрже

На подручју општине Мркоњић Град према подацима којима располажемо, дужина електро мреже износи _____64 km, од чега је _____ km мрежа високог напона а _____ km је мрежа ниског напона. У односу на период из 2018. године када је дужина електро мреже износила _____ km, види се пораст у дужини електро мреже од _____ km или _____% што је задовољавајуће гледано са нивоа покривености.

Међутим, инфраструктура електро – дистрибутивне мреже није задовољавајућа и потребна су значајнија улагања и побољшања исте, што треба да буде приоритет у наредном периоду.

Табела.. Стање електро-дистрибутивне мреже на подручју општине Мркоњић Град

Опис	2018	2019	2020	2021	2021
1. Дужина електро мреже	3026,8	3039,8	3049,8	3055,3	3064
На високом напону (km)	416,0	421,0	423,5	423,5	426,2
На ниском напону (km)	2.610,8	2.618,8	2.626,3	2.631,8	2.637,8
2. Дужина реконструисане електро мреже	21,1	27,6	17,2	20,7	27,9
На високом напону (km)	7,6	7,6	8,7	7,1	9,7
На ниском напону (km)	13,5	20,0	8,5	13,6	18,2
3. Дужина изграђене електро мреже	9,8	13,74	9,34	5,5	8,7
На високом напону (km)	1,8	5,7	1,8		2,7
На ниском напону (km)	8,0	8,0	7,5	5,5	6,0

Извор: Електрокрајина, Теренска јединица Мркоњић Град

Број купаца/потрошача електричне енергије на подручју општине Мркоњић Град према најновијим подацима такође је у порасту па је тренутно стање ___ прикључака што у односу на период из 2018. године када је број прикључака био ___ је увећање за _____ прикључака или _____%. Од тог броја на ниском напону имамо _____ корисника а на високом напону имамо _____ корисника. Највећи број корисника ниског напона су домаћинства (_____).

Табела: Број купаца/потрошача електричне енергије у општини Мркоњић Град

Опис	2018	2019	2020	2021	2022
1. На високом напону					
2. На ниском напону					
а) Домаћинства					
б) Јавна расвјета					
в) Остала потрошња					
Укупно					

Извор: Електрокрајина, Теренска јединица Мркоњић Град

Телекомуникације, интернет и РТВ сигнал

Када је у питању инфраструктура у области телекомуникација, интернета и РТВ сигнала генерално се може констатовати да је стање добро. Општина Мркоњић Град је у потпуности покривена сигналом мобилне мреже, те се у континуитету улажу средства (компаније из ових области) у имплементацију и развој технологија с циљем пружања најсавременијих услуга приступа интернету, фиксне и мобилне телефоније и IPTV-а. На овај начин је становништву општине омогућена комуникација по највишим стандардима, а привредним субјектима су створени предуслови за раст и развој пословања.

На подручју општине Мркоњић Град доступни су слjedeћи кабловски оператери: Мтел, Елта кабел и Телемах.

Поштански саобраћај

Предузеће за поштански саобраћај Републике Српске на подручју општине Мркоњић Град обавља дјелатност поштанског саобраћаја који обухвата пријем и слање свих врста поштиљака, пакета, брзе поште, робе, врши пружање финансијских услуга (уплате, трансфери новца у земљи и иностранству преко различитих сервиса за слање новца – пријем и слање, кредити и друго), маркетиншких услуга, филателије и друго. На подручју општине Мркоњић Град послују пошта 70260 Прњавор, са издвојеним шалтерима у Бараћима и Подрашници.

Када су у питању курирске службе за отпрему/доставу различитих врста роба широм Републике Српске и Босне и Херцеговине, подручје општине покрива више различитих оператера.

Стање јавне расвјете

Табела: Јавна расвјета

	2018	2019	2020	2021	2022
% покривености становништва општине јавном расвјетом - процјена	40%	42%	45%	45%	50%
Број расвјетних тијела	2454	2569	2794	2794	2917

Износ финансијских средстава из буџета општине који је уложен у изградњу и одржавање јавне расвјете	60,037.28	115,233.88	183,137.40	49,988.72	287,553.30
Износ финансијских средстава из буџета општине који је уложен за функционисање јавне расвјете	152,595.56	163,792.25	189,624.23	243,213.40	233,383.48

Извор: Одјељење за изградњу града и управљање имовином

На подручју општине Мркоњић Град у периоду од 2018. до 2022. године су уложена велика финансијска средства на изградњи, одржавању и функционисању јавне расвјете. Према процјенама, јавном расвјетом је покривено око 50 % укупног становништва општине, те се може констатовати да је стање задовољавајуће у погледу покривености општине.

Међутим, с обзиром да је највећи дио јавне расвјете изграђен 2005. и 2006. године и да већину сијалица чине натријумске, може се констатовати да је иста енергетски неефикасна, односно представља озбиљан изазов за општину Мркоњић Град у погледу трошкова електричне енергије и њеног одржавања. Из тих разлога, приоритет у овом сегменту ће бити потпуна реконструкција јавне расвјете у правцу унапређења њене енергетске ефикасности, односно замјене свјетлећих тијела савременијим, енергетски ефикаснијим сијалицама (ЛЕД).

Локални превоз

Организованим локалним превозом становништва на подручју општине покривено је 7 мјесних заједница, односно насељених мјеста, као крајних тачака аутобуских линија и мјесне заједнице и насељена мјеста која се налазе на путу до тих крајњих тачака, као и мјесне заједнице и насељена мјеста која се налазе на регионалним и магистралним путевима којима се обављају међуградске аутобуске линије.

Приватни превозници не врше услуге превоза у мјесним заједницама у којима не могу остварити позитивно пословање. У Мркоњић Граду постоји једна аутобуска станица.

На основу Закона о превозу у друмском саобраћају Републике Српске („Сл. Гласник РС“, бр.47/17) и Правилника о усклађивању и регистрацији редова возње аутобуских линија на подручју општине Мркоњић Град („Сл. Гласник општине М.Град“, бр.7/19) регистровано је 8 аутобуских линија које обављају 4 регистрована аутопревозника на подручју општине Мркоњић Град:

1. Мркоњић Град-Бараћи, аутопревозник „Мркоњић Експрес“ д.о.о. Мркоњић Град,
2. Мркоњић Град-Сурјан, аутопревозник „Атос турс“ Вученовић Гаврило, с.п. Шеховци,
3. Мркоњић Град-Тријебово, аутопревозник „Атос турс“ Вученовић Гаврило, с.п. Шеховци,
4. Мркоњић Град-Густовара, аутопревозник „Атос турс“ Вученовић Гаврило, с.п. Шеховци,
5. Мркоњић Град-Тријебово (Милићи)-Шеховци (Анови), аутопревозник „Атос турс“ Вученовић Гаврило, с.п. Шеховци,
6. Мркоњић Град-Подсело, аутопревозник „Чивчија -Промет“ д.о.о. Подрашница,
7. Мркоњић Град-Горњи Граци, аутопревозник „Граци -превоз“ д.о.о. Г. Граци,
8. Мркоњић Град-Доњи Граци, аутопревозник „Граци -превоз“ д.о.о. Г. Граци.

Дужина електро мреже износи _____ km, од чега _____ са нивоа покривености, али инфраструктура електро – дистрибутивне мреже није задовољавајућа и потребна су додатна улагања и побољшања. Број купаца/потрошача електричне енергије на подручју општине Мркоњић Град према најновијим подацима такође је у порасту па је тренутно стање _____ прикључака.

Када је у питању инфраструктура у области телекомуникација, интернета и РТВ сигнала генерално се може констатовати да је стање добро, као и пружање поштанских услуга. Према процјенама, јавном расвјетом је покриврено око ___% укупног становништва општине, те се може констатовати да је стање задовољавајуће у погледу покривености општине, али не и у погледу енергетске ефикасности и економичности јавне расвјете, те је исту потребно у потпуности реконструисати. Организованим локалним превозом становништва на подручју општине покривено је _____ мјесних заједница и насељених мјеста.

2.9. Стање комуналне инфраструктуре и услуга

На подручју општине Мркоњић Град адекватно ријешено водоснабдијевање има 4.250 домаћинстава, што представља 68,9% од укупног броја домаћинстава на општини. Од тога је 2.710 домаћинстава у градском и 1.540 у сеоском подручју. Треба додати да су и 407 привредних субјеката кориници градског водовода. Сви водоводи који су у надлежности КП "Парк" а.д. се редовно контролишу, а губици воде у систему се процењују на 26%.

Водоводни систем на подручју општине Мркоњић Град чини више засебних цјелина:

⇒ **Водоводна мрежа изграђена са водозавата извора „Сокочица“** - врши водоснабдијевање сљедећих насељених мјеста:

- МЗ Герзово (без Трнова),
- МЗ Бараћи и
- Убовића Брдо и
- МЗ Пецка.

Тренутно стање водоводне мреже МЗ Бараћи је задовољавајуће са аспекта техничке опремљености водовода и дистрибуције воде јер је изграђен нови водозахват _____ 2005. године. Са система водоводне мреже Сокочица у Доњим Бараћима воду не користе засеоци (Царевац, Тодићи, Василићи, Давидовићи, Тошићи, Новаковићи, Јовановићи, Васићи, Лазића Грета, Лазићи, Берићи и Стојичићи), већ имају своје локалне водоводе који су у лошем стању.

⇒ **Водоводна мрежа изграђена са водозавата Зеленковац** са изграђеним системом водоснабдијевања питком и санитарном водом снабдијева становништво и јавни сектор у највећем дијелу територије општине Мркоњић Град:

- МЗ Подрашница изузев засеока Мрачај, Џевери, Радића бријег и Јанковићи, који имају локалне водоводе.
- МЗ Подбрдо без домаћинстава Солдати, Лакићи, Сукаре, Рудићи и Кула који имају властите водоводе.
- МЗ Шеховци изузев Сурјана и дијела Тријебова,
- Насељено мјесто Мркоњић Град – урбани дио и приградска насеља: Брдо, Котор, Старо Село, Копљевићи, Томићи, Чулићи, Ступари, Комленићи, Шормази.
- МЗ Бјелајце.
- Насељено мјесто Дабрац, које је на водоводни систем Зеленковац прикључен током 2018. године.

⇒ **Насељена мјеста која имају локалне водоводе:**

- приградска мјеста: Рогољи, Лакетићи и Балкана водом се снабдијевају из властитих водовода,
- Млиништа, Јасенови Потоци, Трново, Медна, Оканџије, Антонићи, Горњи и Доњи Граци, Доњи Шеховци, Подоругла, Магаљдол, Мајдан, Чираковац (имају више локалних водовода).

- Током 2018. године изграђен је нови локални водоводни систем, односно базен са секундарном и примарном водоводном мрежом у МЗ Оћуне, који има техничке могућности спајања на водовод Зеленковац, чиме се постиже додатна сигурност при водоснабдјевању.
 - ⇒ МЗ Ораховљани су ----. Године, новоиззграђеним водоводом прикључени на водоводни систем Бањица, којим управља КП „Рибник“ из Рибника. Због лошег вода од базена Бањица до прикључног шахта за Ораховљане (велики губици воде), евидентни су проблеми у функционисању овог сегмента водоснабдијевања општине Мркоњић Град.
 - ⇒ Горња и Доња Подгорја су, заједничким активностима општина Мркоњић Град и Шипово, -----године, прикључени на новоизграђени водовод _____. Међутим, због одређених техничких недостатака и несавјесних потрошача, често долази до проблема у водоснабдјевању наведених насељених мјеста.
 - ⇒ **Насељена мјеста која немају ријешен систем водоснабдјевања:**
 - Дубица, Сурјан, Баљвине, дио Тријебова (Чулићи и Алексићи).
- Општина Мркоњић Град самостално или заједно са заинтересованим странама, израдила је пројектно-техничку документацију за унапређење постојећег или изградњу нових система водоснабдјевања за:
- МЗ Баљвине – изградња примарне и секундарне водоводне мреже са базеном (водоснабдјевање из села Бочац, град Бања Лука),
 - Насељено мјесто Рудићи – пројекат реконструкције постојећег водовода са водозахватом на Лисини,
 - Пројекат изградње водовода за село Сурјан – наставак водовода из села Тријебово,

Када је у питању стање канализационе мреже на подручју урбаног дијела града, може се закључити да је већи дио овог простора покривен канализационим системом. Процјењује се да је око 50% становништва покривено канализационим системом општине.

Стање канализационе мреже на подручју мјесних заједница указује да је канализациона мрежа дјелимично урађена, односно обухвата само уже центре мјесних заједница: Подрашница, Подбрдо, Бараћи и Бјелајце.

У наредном периоду неопходно је посветити више пажње заштити и очувању водозахватних подручја у циљу осигурања и даљег уредног снабдјевања грађана и привредних субјеката довољним количинама квалитетне воде. Ипак, највећи посао у воом домену укључује пречишћавање отпадних вода, што је захтјев савремених стандарда управљања отпадним водама.

Снабдјевање водом у већем дијелу општине Мркоњић Град је на задовољавајућем нивоу. На овом пољу приоритет је квалитетно управљање водоснабдјевањем, односно правовремено инвестиционо и текуће одржавање. Рјешавање водоснабдјевања у насељеним мјестима који немају ријешено ово питање је изазов са којим ће се и даље суочавати општина Мркоњић Град. Такође, и у области управљања канализационим мрежом, поред текућег и инвестиционог одржавања, главни приоритет биће управљање отпадним водама у складу са савременим стандардима и захтјевима.

2.10. Управљање отпадом

С обзиром да општина Мркоњић Град нема индустријских постројења која значајније утичу на животну средину, највећи проблем је чврсти комунални отпад, који није у потпуности адекватно збринут и представља велику опасност и по здравље људи и по животну средину. Количина прикупљеног отпада на годишњем нивоу, према подацима КП „Парк“ а.д., износи 15.101м³. На подручју општине има 4.500 домаћинстава (72% од укупног броја домаћинстава) која користе услугу одвоза отпада.

Од 15.10.2011. године, на основу Одлуке о сакупљању комуналног отпада, на ванрубном подручју општине Мркоњић Град се почео сакупљати отпад у насељеним мјестима Бараћи, Подрашница, Подбрдо и Горњи Граци, а накнадно су укључена и насељена мјеста: Бараћи, Подрашница, Подбрдо, Доњи и Горњи Граци, Брдо, Копљевићи и Бјелајце, који се даље транспортује на градску депонију. У осталим сеоским подручјима не постоји организован одвоз отпада.

Потребно је одвојено сакупљање корисног и издвајање опасног отпада, јер свакодневни отпад из домаћинстава (остаци хране, папир, крпе, картон, предмети од гуме, дрва, коже, стакла, порцулана, намјештај, бијела техника и др.) није опасан по здравље људи, осим у случајевима када се мијеша са отровним материјама (стари лијекови, средства за заштиту биљака и уништавање штеточина, остаци боја и лакова, љепила, остаци уља, батерије, разне хемикалије и средстава за чишћење, разређивачи и средства за растварање).

Сакупљање, одвоз и депоновање чврстог комуналног отпада на подручју Општине Мркоњић Град обавља Комунално предузеће „Парк“ а.д.

Основни проблеми по питању управљања отпадом су:

- Градска депонија у потпуности не задовољава верло строге стандарде које треба да испуњавају слични објекти.
- Слаб је ниво едукације становништва из области заштите животне средине и здравља људи. Потребно је подизати свијест грађана како би се отпад одлагао на за то предвиђена мјеста, као и да се не одлажу запаљиве и опасне материје.
- Количина отпада непрекидно расте, а капацитет градске депоније се смањује што представља велики проблем. Идеално рјешење би било селективно прикупљање отпада који би се могао подвргнути процесу рециклаже или неком другом процесу прераде у циљу добијања корисне енергије и сировина. Прије свега, то се односи на папир, стакло, пластику и жељезо.
- Као посљедица неријешеног одвоза отпада и недовољне еколошке свијести становника у селима, дошло је до формирања већих дивљих депонија док су мање формиране углавном уз корита водотока. Дивље депоније су углавном настале на стрмим падинама са којих се врло тешко може организовати чишћење и одвоз депонованог материјала, па је за њихову санацију потребан озбиљан приступ и ангажовање значајних средстава.

Тренутно, активне дивље депоније су:

1. Баљвине-у странама ка Врбасу на кривини пред селом,
2. Власиње-у окну подземног копа рудника и на двије локације уз пут,
3. Бараћи-мала депонија поред пута послје кривине ка Лазића греди, преко пута путарске куће и уз пут ка засеоку Јаковљевићи,
4. Герзово-крај пута према Трнову код рудника на десну страну а прије корита; код борова ка Шипову,
5. Густовара-око цркве; уз пут ка Тријебову 500 м на лијеву страну,

6. Магаљдол-прије гробља на лијеву страну,
7. Медна-Штрбина на лакат кривини,
8. Ступари-десни прикључни пут на путу Ступари-Рогољи, 100 м на лијеву страну,
9. Центар Мркоњић Град-уз поток Црљеница у склопу ЖГП барака,
10. Подоругла-низ стране ка Црној ријеци иза контејнера,
11. Горњи Дабрац-одвајање за Рајаково брдо.

На подручју општине Мркоњић Град постоји једна уређена депонија за одлагања отпада (Подови). Тренутно је на подручју општине Мркоњић Град предузеће КП Парк а.д. задужено за сакупљање и транспорт мијешовитог комуналног отпада са ширег подручја општине, односно из 11 сеоских и свих градских насељених мјеста од укупно 38. Постојећи систем сакупљања отпада на је релативно добро организован са разрађеном динамиком сакупљања и одвоза на депонију, али тај систем тренутно обухвата само мијешани комунални отпад. Неконтролисане дивље депоније регистроване су на 11 локација. Приоритет у наредном периоду, биће обезбиједити услове за рад депоније која ће ипуњавати све минималне техничке услове за рад и функционисање сличних објеката у складу са савременим захтјевима и стандардима.

2.11. Стање животне средине

Земљиште

Брдско-планински карактер Општине ствара природне услове за појаву и развој егзогених појава, као што су нестабилност терена и клизишта. Поред конфигурације терена, појава клизишта је узрокована и непланском изградњом инфраструктуре, насеља, неконтролисаном сјечом шума, појавом поплава усљед неуређених корита ријека, бујица и дјеловања површинских – оборинских вода.

Долинска подручја су релативно скромна и налазе се уз водоток Врбаса – дио Бочачког поља, Црне Ријеке – Бјелајце, долине Медњанске ријеке, Коране у Пецкој и др. Висинска разлика терена се креће у распону од 300 до 1.500 метара.

Од укупне површине општине, 54% отпада на пољопривредно земљиште. Од тога, ораничне површине чине 15% и углавном се користе за сјетву житарица, поврћа и крмног биља. Површине под воћњацима обухватају 1% пољопривредних површина и на њима се налази преко 200.000 родних стабала воћа, од чега 91% отпада на засаде шљива. Највећи дио пољопривредног земљишта налази се под ливадама и пашњацима.

На подручју Општине Мркоњић Град постоје и минерални ресурси (руде боксита, бентонита, кварца, мермера, кречњака и доломита, гипса и глине у мањем обиму), али са веома ниским степеном истражености.

Основни проблем у области земљишта је непостојање мериторних података о стварним земљишним површинама што је посљедица ратних дејства на подручју Општине Мркоњић Град. Промјене (губитак територије) нису адекватно праћене у катастру (неажурираност и застарјели катастарски планови). Друга последица ратних дејстава је девастација шума и воћњака.

У послеријатном периоду долази и до експанзије бесправне градње (кроз узурпацију друштвеног земљишта), те промјене власништва на приватном земљишту, као и промјене намјене земљишта. Изграђен је велики број објеката које није пратила изградња адекватне инфраструктуре.

Земљиште, посебно обрадиво, је кључни и лимитирајући ресурс развоја производње хране и укупног руралног простора. Заштита најбољих земљишта од трајних губитака, смањења плодности, ерозија и контаминација треба да буде саставни дио политике према пољопривредном земљишту, али и укупном простору. Стога је неопходно провођење донијете законске регулативе у циљу адекватног управљања и заштите земљишта, односно изарада основе за кориштење и управљање пољопривредним земљиштем за подручје општине Мркоњић Град. Тиме би се употпуниле информације о стварном стању пољопривредног земљишта, али и унаприједио систем његовим ефикаснијим управљањем.

Квалитет ваздуха

Главни проблеми у вези са стањем ваздуха у Мркоњић Граду могу се сумирати у следећем:

- аерозагађеност је посљедица, у првом реду, урбаног загађења (емисија од гријања и издувних гасова моторних возила),
- емисија од гријања настаје као посљедица спаљивања горива, у сврху снабдјевања топлотном енергијом стамбеног и пословног простора,
- емисија из мобилних извора настаје као посљедица функционисања саобраћаја, нарочито кроз урбану зону града,
- емисија из индустрије (индустријско загађење) настаје као посљедица снабдјевања енергијом технолошких процеса и усљед одвијања технолошких процеса у индустријским постројењима,
- деградација квалитета ваздуха ван градског подручја није значајније присутна, али се, с обзиром на планирану динамику привредног развоја и концентрацију становништва, може очекивати пораст нивоа аерозагађености у приградским насељима.

Домаћинства свој проблем загријавања углавном рјешавају кориштењем дрвеног огријева и угља у индивидуалним ложиштима. На овај се начин озбиљно угрожава квалитет ваздуха у зимским мјесецима, кад су метеоролошке прилике, са аспекта кретања ваздушних маса, најнеповољније. Промјеном структуре горива може се битно поправити квалитет ваздуха на подручју Општине.

Праћење квалитета ваздуха на подручју Општине Мркоњић Град не постоји, нити је икад успостављена мјерна станица. Због тога није могуће представити податке о квалитету ваздуха, као што је концентрација CO и CO₂, црног дима, чађи и других честица.

Са аспекта осјетљивости на лош квалитет ваздуха, најосјетљивији дио становништва су старе и болесне особе и дјеца, те се приликом одређивања концентрација које су штетне по људско здравље као референтни узимају управо ове групе популације. Нивои загађења у односу на живи свијет су категорисани како слиједи:

најниже концентрације које могу угрозити здравље,

вриједности које краткотрајно не угрожавају здравље здравог човјека,

концентрације код којих се не појављује акутно штетно дејство,

концентрације које не могу проузроковати никакве сметње,

највише концентрације које са сигурношћу не могу дјеловати штетно.

Управљање квалитетом ваздуха се састоји у одређивању пожељне концентрације за свако од једињења присутних у ваздуху и одржавање исте непромијењеном и то на начин да се циљано

и плански коригује емисија полутаната. Ово подразумијева успостављање система мониторинга квалитета ваздуха. Основ за управљање квалитетом ваздуха је успостављање базе загађивача што омогућује сагледавање реалне ситуације, те израду катастра загађености подручја.

Први корак на путу постизања дугорочно доброг квалитета ваздуха је израда примјерених урбанистичких планова. Ово подразумијева пројектовање и изградњу саобраћајница и индустријских постројења изван стамбених подручја, успостављање заштитних зелених појаса око њих, изградњу заобилазница и прилагођавање саобраћајница постојећим капацитетима возила.

У циљу смањења енергетских губитака, неопходно је остварити побољшање топлотне изолације у стамбеним објектима.

Смањивање загађења ваздуха узрокованог саобраћајем подразумијева правилно димензионисање и регулисање градског саобраћаја.

Квалитет воде у водотоковима

Када су у питању водни ресурси, на подручју општине Мркоњић Град постоје двије хидрографске цјелине и то:

- воде које гравитирају водотоку Врбаса (око 85%) и
- воде које гравитирају водотоку Сане око (15%).

На територији Општине Мркоњић Град објективно нема реалних опасности од поплава које би изазвале велике воде. Због конфигурације терена могу се јавити само бујице које стварају ерозију тла. У наредном периоду треба се окренути ка санацији (чишћењу корита) водотока рјечица који стварају бране, што доводи до поплава мањег интензитета.

Отпадне воде су највећи проблем насељених мјеста на подручју Општине Мркоњић Град. Непланирање и непровођење планова система одводње и пречишћавања отпадних вода довело је до веома сложене ситуације у овој области. Постојеће канализационе воде испуштају се директно у водотокове без претходног третмана. Локалитет градског језгра Мркоњић Града је такав да је систем одводње отпадних вода директно сведен у водоток Црне Ријеке. Мјеста испуста у водоток Црне Ријеке по својој физиономији, дозвољавају изградњу постројења за пречишћавање отпадних вода.

Процјењује се да око 50% становништва има приступ канализационом систему општине.

Отпадне вода из индустријских капацитета – бивших великих фабрика су биле ријешене властитим колектором за сакупљање отпадних вода. Данас су оне промјениле намјену тако да у свом пословању немају индустријске воде.

Што се тиче третмана отпадних вода у руралним подручјима, стање је слично. У селима Општине Мркоњић Град нема урађених система за одводњу отпадних вода. Већином су то септичке јаме које кроз земљу загађују подземне воде, а њихов садржај преко отпадних вода одлази у водотоке. Поред овог треба нагласити да се ни привредни субјекти не придржавају еколошких дозвола које су добили, па долази до испуштања недопустивих материја у водотоке.

Стање шумских екосистема

Обновљиви природни ресурси и биодиверзитет су велики потенцијал развоја овог подручја. Развој нових привредних грана одрживим коришћењем ових ресурса је изазов и шанса за локално становништво. У том погледу, од велике важности је јачање еколошке свијести

друштвене заједнице, јер грађани углавном имају пасиван однос по питању мултифункционалног коришћења шума, а тиме и унапређења и заштите животне средине.

С обзиром на снажно изражен антропогени притисак на биодиверзитет у ратним и послератним годинама, може се рећи да је управљање, заштита и кориштење шума и шумских земљишта на подручју Општине у основи на задовољавајућем нивоу, иако су бројни проблеми и даље присутни. Подаци о стању шумских екосистема указују на најважније узгојне проблеме, које можемо сврстати у неколико група, као што је то представљено у наредном тексту.

Неповољна је структура шума према узгојном облику, гдје је високо учешће изданачких, нископродуктивних шума. Превођење изданачких букових шума у високи узгојни облик је свакако један од приоритетних задатака и проблема у газдовању шумама на овом подручју, с обзиром да изданачке састојине букве заузимају 51% од укупне површине букових шума на подручју, 42% од укупне површине изданачких шума и 18% од укупно обрасле површине подручја. Мелиорација изданачких шума ће утицати на унапређење, заштиту и очување животне средине у цјелини и омогућити веће коришћење добара на принципима одрживог развоја. При извођењу мелиоративних радова, веома је важно одредити њихов степен хитности, и избјегавати интродукцију четинарских на типичним стаништима лишћарских шума. Стање и квалитет вјештачки подигнутих шумских култура захтјева озбиљан програм провођења мјера његе у свим развојним фазама. Посебан проблем је и доминантност четинарских монокултура, што има за посљедицу смањење биолошке стабилности и виталности, односно њихове способности да трајно испуњавају бројне еколошке функције и утицаје.

Код високих шума са природном обновом, дебљинска и старосна структура је неповољна јер доминирају средњедобне, а постоји мањак зревајућих и зрелих састојина. Узроке таквог стања треба тражити у грешкама газдовања и прекомјерним сјечама у прошлости, као и у неусклађености продукционе способности шума са дрвнопрерађивачким капацитетима, када су се углавном сјекла најбоља стабла у већим дебљинским степенима. Такав однос према шумском ресурсу је био нарочито изражен у поратном периоду. Посљедица таквога односа је и смањено учешће смрче у омјеру смјесе код високих тродоминантних мјешовитих шума.

Минираност шумских површина је значајна, а преко 55% миниране површине (748 ha) је у високим шумама са природном обновом. Посљедица тога је немогућност приступа и примјене одговарајућих система газдовања, што може довести до нестабилности екосистема и штетног утицаја на околне просторе.

Недовољна је и неравномјерна отвореност подручја и покривеност шумском путном мрежом. Велики значај за спровођење свих мјера на рјешавању узгојних проблема и побољшању стања шума је стварна отвореност шумског комплекса. Чак двије („Димитор“ и „Врановина Осоје“), од укупно пет газдинских јединица, укупне површине шума и шумског земљишта од 5.330 ha, гдје изданачке шуме заузимају 47%, веома су слабо или потпуно неотворене. Један од узрока оваквог стања је одсуство функционалне примјене намјенског фонда за коришћење општекорисних функција шума.

Посебну пажњу треба посветити узгоју и заштити дивљачи, јер ловни туризам је најпропулзивнији вид валоризације дивљачи, нарочито оне крупне гдје вриједност трофеја вишеструко надмашује вриједност туристичких услуга.

Шумскопривредне основе, као базни плански документи дугорочног газдовања шумама, садржајем углавном третирају дрво као шумски ресурс. Оне представљају углавном само суви „збир бројева“ добијених таксационим премјерима. Мора се унаприједити квалитет израде основа у погледу веће садржајности података о диверзитету флоре, фауне и гљива, грађи састојина, о предјелима посебних природних вриједности, заштити шума, неопходним мелиоративним радовима, итд.

Енергетска ефикасност

Пројекти енергетске ефикасности на подручју општине Мркоњић Град до 2022. године:

1. Пројекат реконструкције основе школе „Петар Кочић“ Мркоњић Град – 2017. година, вриједност инвестиције 210.000КМ – пројекат унапређења енергетске ефикасности (замјена вањске столарије, термоизолација фасаде и крова, ревитализација система расвјете)
2. Пројекат енергетске ефикасности на објекту средњошколског центра-замјена вањске столарије
3. Пројекат реконструкције основе школе „Бранко Ђопић“ Бјелајце – 2020. година, вриједност инвестиције 75.036,50КМ КМ – пројекат унапређења енергетске ефикасности (замјена вањске столарије),
4. Пројекат реконструкције ЈУ Дјечији вртић „Миља Ђукановић“ – 2018. година, вриједност пројекта: 164.753,34КМ – замјена вањске столарије, реконструкција котловнице и замјена енергента (пелет)
5. Пројекат реконструкције ЈУ Дом здравља „Др Јован Рашковић“ – 2014. година, вриједност пројекта: 481.570,00КМ – замјена вањске столарије, термоизолација крова и фасаде, замјена енергента (пелет)
6. Пројекат реконструкције зграде средње школе – 2020. година, вриједност пројекта: 355.794,00КМКМ – термоизолација крова и фасаде
7. Пројекат реконструкције зграде Центра за социјални рад – 2021. година, вриједност пројекта: 102.500КМ – замјена вањске столарије, термоизолација крова и фасаде.
8. Пројекат енергетске ефикасности зграде Црвеног крста – 2021. година, вриједност пројекта: 28.200КМ – замјена вањске столарије, термоизолација крова и фасаде.
9. Реконструкција система гријања и замјена енергента у згради Општинске управе (пелет).
10. Реконструкција система гријања за Културно-спортски центар „Петар Кочић“ у Мркоњић Граду-2021. година, вриједност инвестиције 191.049,30КМ.
11. Пројекат реконструкције основе школе „Иван Горан Ковачић“ Мркоњић Град – радови у току, вриједност инвестиције 1.112.221,29КМ – пројекат унапређења енергетске ефикасности (замјена вањске столарије, термоизолација крова и фасаде, реконструкција котловнице и замјена енергента – пелет) и реконструкција унутрашњег ентеријера.
12. Реконструкција крова и замјена вањске столарије на Дому пензионера
13. Примјена мјера енергетске ефикасности на објекту Ватрогасног дома: термоизолација крова и фасаде, замјена вањске столарије

У претходном периоду уложена су одређена средства у циљу модернизације јавне расвјете, замјеном постојећих сијалица LED расвјетом, што је допринијело побољшању квалитета расвјете, као и уштедама за трошкове електричне енергије. Са овим активностима треба наставити и у будућем периоду.

Емисије CO₂

Општина Мркоњић Град је у току 2021. године спроводила активности на изради Акционог плана одрживог управљања енергијом и прилагођавања климатским промјенама (SECAP) за период до 2030. године. С тим у вези, општина Мркоњић Град потписала је Споразум градоначелника за климу и енергију (енг. The Covenant of Mayors - CoM) који представља највећу свјетску иницијативу усмјерену на локалне енергетске и климатске активности с циљем смањења енергетске потрошње, емисија CO₂ и утицаја климатских промјена те адаптације на климатске промјене.

Потписници споразума обвезују се на:

- смањење емисија CO₂ (по могућности и осталих стакленичких гасова) на локалном подручју за најмање 40% до 2030. године у односу на референтну годину, кроз унапријеђену енергетску ефикасност те повећање кориштења обновљивих извора енергије;
- повећање отпорности на климатске промјене услијед примјене принципа прилагођавања климатским промјенама;
- размјену искустава, визија, резултата и пракси с локалним и регионалним властима унутар ЕУ и шире, кроз директну кооперацију и размјену знања, унутар контекста "Global Covenant of Mayors " споразума;
- израду Акционог плана одрживог енергетског развоја и климатских промјена (енг. Sustainable Energy and Climate Action Plan – SECAP) унутар двије године од датума приступања Споразуму те припадајуће документације о извјештавању provedбе Акционог плана.

У складу с препорукама Европске комисије, сектори енергетске потрошње општине Мркоњић Град подијељени су на три основна сектора: Зградарство (јавне зграде које су у власништву општине, јавне зграде које нису у власништву општине, стамбене зграде (зграде колективног становања и индивидуални стамбени објекти); саобраћај (јавни пријевоз на подручју општине, приватна и комерцијална возила) и сектор јавне расвјете коју чини електрична мрежа јавне расвјете на подручју општине Мркоњић Град.

Укупна потрошња енергије у сектору зградарства у базној години општине Мркоњић Град – 2014. година

Укупна гријана површина у сектору зградарства износи 1.747.837,60 m², а укупна потрошња енергије у сектору зградарства износи 495.038,60 MWh.

Најзаступљенији енергент у потрошњи енергије је дрвна биомаса, док је најмање заступљен енергент природни гас.

Табела: Потрошња енергије у сектору зградарства у базној години

Врста зграде	Потрошња енергије (MWh/god)					
	Електрична енергија	Природни гас	Лож уље	Лигнит	Мрки угаљ	Дрвна биомаса
Јавне зграде у надлежности општине Мркоњић Град	1.070,92	0,00	0,00	1.991,70	1.991,70	1.147,80
Јавне зграде које нису у надлежности општине	607,45	0,00	32,71	203,54	203,54	2.079,28
Стамбене зграде	54.809,97	1.082,65	2.604,02	12.994,54	12.994,54	401.224,22

Извор: Акциони план одрживог управљања енергијом и прилагођавања климатским промјенама (SECAP) општине Мркоњић Град за период до 2030. године

Табела: Контролни инвентар емисије CO₂ сектора зградарства општине Мркоњић Град

Врста зграде	Емисије CO ₂ tCO ₂ /год					
	Електрична енергија	Природни гас	Лож уље	Лигнит	Мрки угаљ	Дрвна биомаса
Јавне зграде у надлежности општине Прњавор	877,31	0,00	0,00	353,75	337,92	9,65
Јавне зграде које нису у надлежности општине	573,07	0,00	8,77	82,76	79,05	14,33
Стамбене зграде	38.414,96	643,29	4,86	3.163,82	3.022,27	1.915,92

Укупно	39.865,35	643,29	13,63	3.600,32	3.439,24	1.939,90
--------	-----------	--------	-------	----------	----------	----------

Извор: Акциони план одрживог управљања енергијом и прилагођавања климатским промјенама (SECAP) општине Мркоњић Град за период до 2030. године

Табела: Укупан утрошак енергије из сектора саобраћаја у 2020. години

Подсектор	Утрошак енергије (MWh)			Укупно
	Дизел	Бензин	ЛПГ	
Возила у власништву општине	39,5	16,5	0	56
Јавни пријевоз	4.026	0	0	4.026
Приватна и комерцијална возила	100.302	18.315	3.246	121.863

Извор: Акциони план одрживог управљања енергијом и прилагођавања климатским промјенама (SECAP) општине Мркоњић Град за период до 2030. године

Табела: Укупне емисије CO₂ из сектора саобраћаја у 2020. години

Подсектор	Емисија CO ₂ [t CO ₂]			Укупно
	Дизел	Бензин	ЛПГ	
Возила у власништву општине	10,6	4,1	0	14,7
Јавни пријевоз	1.079	0	0	1.079
Приватна и комерцијална возила	26.881	4.579	737	32.197

Извор: Акциони план одрживог управљања енергијом и прилагођавања климатским промјенама (SECAP) општине Мркоњић Град за период до 2030. године

Табела: Потрошња електричне енергије за јавну расвјету на административном подручју општине Мркоњић Град и припадајући контролни инвентар емисије CO₂ у 2020. години

Јавна расвјета	Потрошња ел. енергије (MWh)	Емисиони фактор tCO ₂ /MWh	Емисија tCO ₂
	1.264	0,76	961

Извор: Акциони план одрживог управљања енергијом и прилагођавања климатским промјенама (SECAP) општине Мркоњић Град за период до 2030. године

Табела: Емисије CO₂ eq по секторима и енергентима у 2020. години

Енергент	Емисија tCO ₂ eq/год				Укупно по енергентима	Удио по енергентима
	Зградарство	Саобраћај	Јавна расвјета	%		
Дизел		27.970		27.970	33%	
Лож уље	14			14	0%	
Моторни бензин		4.583		4.583	5%	
ЛПГ		737		737	1%	
Природни гас	643			643	1%	
Електрична енергија	39.865		961	40.826	49%	
Угаљ	7.039			7.039	8%	
Дрвна биомаса	1.940			1.940	2%	
УКУПНО	49.501	33.290	961	83.752	100%	

Извор: Акциони план одрживог управљања енергијом и прилагођавања климатским промјенама (SECAP) општине Мркоњић Град за период до 2030. године

На подручју општине Мркоњић Град, с обзиром на конфигурацију терена, постоје услови за развој егзогених појава (ерозија и клизишта).

Појава поплава, изузев бујица након већих падавина не представља опасност за становништво и имовину општине.

Не постоје систематизован начин праћења стања загађења земљишта, али општи закључак је да оно није у риизику од неких већих загађења. За потребе сагледавања стварног стања и ефикасније управљање земљиштем неопходно је у складу са законском регулативом урадити основу кориштења и управљања земљиштем.

Такође, на подручју општине Мркоњић Град не постоји систематизован начин праћења квалитета ваздуха.

По питању квалитета вода, основни изазов који се налази пред општином Мркоњић Град је стварање услова за пречишћавање отпадних вода, чиме би се њихов квалитет у знатној мјери унаприједио.

Структура шумских екосистема у погледу структуре изданичких и шумских култура је нарушена и није на потребном нивоу, што је утицало и на укупни квалитет шумских дрвних сортименат.

Због реконструкције јавних објеката, а у складу са захтјевима енергетске ефикасности, енергетска ефикасност јавних објеката, у посљедњих неколико година је подигнута на знатно виши ниво. Овоме у прилог говори чињеница да ни један јавни објекат са подручја општине Мркоњић Град као енергент не користи лож-уље. Такође, тренд енергетске ефикасности све више присутан и на објектима у приватном власништву. Како би се овај просец убрзао и подигао на још вишии ниво, потребна је подршка шире друштвене заједнице.

2.12. Заштита природног и културно-историјског наслеђа

На основу документације Завода за заштиту културно-историјског и природног наслеђа Републике Српске на простору општине Мркоњић Град се налазе сљедећи објекти културно-историјског наслеђа:

1. Национални споменици БиХ на територији општине Мркоњић Град:

- Мјесто и остаци градилишта - Хамиди џамија (Џамија у Ријечи, Ријечка џамија, Ричка џамија) у Мркоњић Граду;
- Мјесто и остаци градилишта Кизларагине џамије у Мркоњић Граду;
- Историјски споменик – кућа породице Гашић у Мркоњић Граду;
- Музеј I засједања Земаљског антифашистичког вијећа народног ослобођења (ЗАВНОБиХ-а) у Мркоњић Граду са сталном музејском поставком и унутрашњом опремом;
- Стари град Бочац, грађевинска целина;
- Стећак у Баљвинама, археолошко подручје.

2. Привремена листа БиХ на територији општине Мркоњић Град

- Жупна црква Светог Филипа и Јакова
- Жупна црква Светог Илије Пророка, Лисковица.

3. Културно-историјско наслеђе у евиденцији Завода

За општину Мркоњић Град је израђена валоризација културно-историјског и природног наслеђа општине Мркоњић Град од стране Републичког завода за заштиту културно-историјског и природног наслеђа Републике Српске, 2009. године.

Списак евидентираног културно-историјског наслеђа:

Табела бр. Евидентирано културно-историјсконаслеђа ужег градског језгра Мркоњић Града:

Р.б..	Назив објекта и адреса	Хронолошка припадност	Валоризација	Зона заштите	Опште мјере заштите	Напомена
1	Зграда општине Мркоњић Град, Трг краља Петра I Карађорђевића	Аустроугарски период	Архитектонска вриједност	II	Рестаурација, текуће одржавање	Првобитна богата пластична декорација је уклоњена; објекат дограђен за потребе административне службе града
2	Кизлар - агина џамија, мјесто и остаци, Трг краља Петра I Карађорђевића	Ранији објекат је изграђен у турском периоду, крај XVI вијека	Мјесто и остаци градитељске цјелине уврштени на Листу националних споменика БиХ	I	Највиши степен заштите мјеста и остатака	Објекат је био уписан у регистар споменика културе од 1951. године
3	Џамија у Ријечи (Хамидија), Улица Симе шолаје, код улице Старине Новака	Новоизграђени објекат; ранији објекат из 1908. године	Мјесто и остаци првобитног објекта уврштени на Листу националних споменика БиХ	I	Највиши степен заштите мјеста и остатака	
4	Православна црква Пресвете Богородице, Трг српске војске	1884. год.; објекат запаљен у II свјетском рату, а обновљен 1960. год. Оштећен и запаљен 1995.год. реконструкција извршена 2014.год.	Споменичка вриједност,	II	Рестаурација, санација, текуће одржавање	
5	Жупна црква Св. Филипа и Јакова, простор између улица Његошеве и Хајдук Вељка и Црне Ријеке	1881. год.	Објекат уврштен на Привремену листу националних споменика БиХ	I	Највиши степен заштите мјеста и остатака	Обнова објекта у току
6	Музеј I засједања ЗАВНОБИХ-а, угао улица Карађорђевице и Светог Саве	Изграђен 1896. год. А постао Музеј 1954.год.	Објекат уврштен на Листу националних споменика БиХ	I	Највиши степен заштите мјеста и остатака	Припадајућа покретна добра су однесена или уништена

7	Споменик Петру I Карађорђевићу - Мркоњићу, Трг краља Петра I Карађорђевића	Првобитни споменик из 1924. год., нова биста из 1996. год.	Садашња биста није валоризована као културно добро	II	Израда нове бисте, текуће одржавање, уклапање у ново рјешење трга	Предложена израда новог споменика по узору на изворни или прибављање рјешења путем јавног конкурса, те промјена позиције у складу са новим рјешењем трга
8	Дом културе (Дом ЗАВНОБИХ-а), улица Светог Саве	Посљедња четвртина XX вијека, 1973	Архитектонска вриједност	III	Рестаурација, текуће одржавање	Објекат је обновљен 2007 - 2008. год.
9	Зграда старе гимназије, Његошева улица	Аустроугарски период	Објекат историјско - амбијенталних карактеристика	III	Рестаурација, конструкција, санација, адаптација, текуће одржавање	Објекат је девастиран и не користи се
10	Српска православна основна школа, улица Симе Шолаје.	Аустроугарски период	Амбијентална вриједност	II	Рестаурација, адаптација, текуће одржавање	
11	Кућа породице Медић, улица Светог Саве	Аустроугарски период	Објекат историјско - амбијенталних карактеристика	III	Рестаурација, санација, адаптација, текуће одржавање	

Извор: Завода за заштиту културно-историјског и природног наслеђа Републике Српске

Табела бр. Евидентирано културно-историјско наслеђе околине Мркоњић Града:

Ред. Бр.	Назив објекта и локација	Хронолошка припадност	Валоризација	Опште мјере заштите	Напомена
1	Православни Храм Светог пророка Илије у мјесту Доња Пецка	Средина XIX в. - 1858. год.; звоник дограђен касније	Споменичка вриједност	Рестаурација, текуће одржавање	Фасада је у новије вријеме малтерисана; аутентичан иконостас је замијењен

2	Храм Светог Богојављења у мјесту Герзево	1858. год.; звоник дограђен почетком XX в.	Споменичка вриједност	Рестаурација, текуће одржавање	Фасада је у новије вријеме малтерисана; аутентични камени под и иконостас су замијењени
3	Школа у мјесту Герзово	1857. год.	Споменичка вриједност	Рестаурација, конструкција, санација, текуће одржавање	Објекат је запаљен и девастиран 1995. год. током грађанског рата
4	Храм Св. Апостола Петра и Павла у мјесту Густовара	Аустроугарски период, почетак XX в.	Споменичка вриједност	Текуће одржавање	Објекат је саниран 2007. године
5	Жупна црква Св. Илије Пророка у мјесту Лисковица	-	Објекат уврштен на Привремену Листу националних споменика БиХ	Највиши степен заштите објекта	Објекат је срушен током грађанског рата
Храм Рођења Пресвете Богородице у мјесту Медна	Првобитни храм изграђен 1883 - 1886. год.; звоник дограђен двадесетих година XX вијека	Споменичка вриједност	Рестаурација, текуће одржавање	Објекат је због дотрајалости порушен 1977. год., а изградња новог је трајала од 1977 - 1988. Објекат је оштећен у грађанском рату, а саниран је у периоду од 2001 - 2004.	Храм Рођења Пресвете Богородице у мјесту Медна

Храм Покрова Пресвете Богородице, село Подрашница	Подигнут од дрвета 1883.,	Споменичка вриједност	Текуће одржавање	1972. године је почела изградња новог Храма око новог, који је касније срушен. Храм је завршен 1990.год. У току 1995.год. оштећен, којег је Владика бихаћко-петровачки Г.Хризостом 2002. год. осветио чином трносања.	Храм Покрова Пресвете Богородице, село Подрашница
---	---------------------------	-----------------------	------------------	---	---

Извор: Завода за заштиту културно-историјског и природног наслеђа Републике Српске

Заштићена подручја природе

Увидом у Регистар заштићених природних добара утврђено да се на територијама општина Мркоњић Град (2/3 заштићеног подручја и Рибник 3 заштићеног подручја), налази заштићено подручје: Споменик природе "Врела Сане", III категорије IUCN, површина 320,69 (ha) управљачи ШГ "Лисина" и ШГ "Рибник"- Одлука о проглашењу Споменика природе "Врела Сане" (Службени гласник РС бр. 92/21).

2.13. Финансијска основа стратегије за наредни седмогодишњи период

Преглед планираних и остварених прихода у посљедњих пет година

Табела: Укупни планирани и остварени приходи општинског буџета

	2018	2019	2020	2021	2022
Укупни планирани приходи	10.228.000	10.467.000	12.417.000	13.189.000	20.280.000
Укупни остварени приходи	10.431.901	10.520.369	11.321.255	13.083.797	18.912.157

Извор: Одјелјење за финансије општине Мркоњић Град

Преглед учешћа пореских и непореских прихода у укупном буџету (за посљедњих пет година)

Табела: Листа прихода општине и њихово процентуално учешће у укупним приходима (000КМ)

Врста прихода	2018 (000 КМ)	(%)	2019 (000 КМ)	(%)	2020 (000 КМ)	(%)	2021 (000 КМ)	(%)	2022 (000 КМ)	(%)
ПОРЕЗНИ ПРИХОДИ (укупно)	5.915.693,20	66,09	6.440.546,00	69,42	6.122.830,00	67,99	7.342.486,00	71,18	8.485.720,00	57,90

Порез на добит појединаца и подuzeћа	63.121,90	0,71	68.878,00	0,74	59.895,00	0,67	76.912,00	0,75	113.252,00	0,77
Порез на плате	543.451,30	6,07	409.036,00	4,41	406.972,00	4,52	382.702,00	3,71	483.188,00	3,30
Прорез на имовину	340.401,00	3,80	349.376,00	3,77	328.224,00	3,64	407.520,00	3,95	352.444,00	2,40
Порез на промет производа и услуга	219,00	0,00	92.208,00	0,99	7.887,00	0,09	1.956,00	0,02	1.958,00	0,01
Индиректни порези	4.961.006,00	55,42	5.506.353,00	59,35	5.287.291,00	58,71	6.442.382,00	62,45	7.466.795,00	50,95
Остали порески приходи	7.494,00	0,08	14.695,00	0,16	32.561,00	0,36	31.014,00	0,30	68.083,00	0,46
НЕПОРЕЗНИ ПРИХОДИ (укупно)	2.657.977,00	29,69	2.772.050,00	29,88	2.392.442,00	26,56	2.871.432,00	27,84	5.844.207,00	39,88
Приходи од нефинанцијских институција и финансијских институција	43.606,00	0,49	24.444,00	0,26	37.521,00	0,42	42.187,00	0,41	31.965,00	0,22
Остали приходи од имовине		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00
Административне таксе	90.696,00	1,01	82.686,00	0,89	67.675,00	0,75	50.804,00	0,49	75.167,00	0,51
Комуналне таксе	433.331,00	4,84	394.074,00	4,25	341.464,00	3,79	331.417,00	3,21	141.390,00	0,96
Прпачунске накнаде	1.669.229,00	18,65	1.796.396,00	19,36	1.604.081,00	17,81	1.960.581,00	19,01	1.844.110,00	12,58
Посебне накнаде и таксе		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00
Приходи од властитих дјелатности	320.441,00	3,58	358.719,00	3,87	268.011,00	2,98	359.557,00	3,49	3.650.287,00	24,91
Новчане казне	3.650,00	0,04	1.550,00	0,02	2.542,00	0,03	3.220,00	0,03	4.160,00	0,03
Остали непорески приходи	97.024,00	1,08	114.181,00	1,23	71.148,00	0,79	123.666,00	1,20	97.128,00	0,66
ГРАНТОВИ (укупно)	377.683,00	4,22	65.507,00	0,71	490.786,00	5,45	101.438,00	0,98	325.011,00	2,22
Грантови од виших разина власти	377.683,00	4,22	65.507,00	0,71	490.786,00	5,45	101.438,00	0,98	325.011,00	2,22
ПРИХОДИ (укупно)	8.951.353,20	100,00	9.278.103,00	100,00	9.006.058,00	100,00	10.315.356,00	100,00	14.654.938,00	100,00

Кретање намјенских прихода буџета општине

Табела: Листа намјенских прихода и врста намјене (000 КМ)

Врста намјенских прихода	Година	Остварени приходи (КМ)	Врста расхода за које су намијењени наведени приходи
Концесиона накнада	2018	501.232	Изградња и реконструкција примарних инфраструктурних објеката (водовод, канализација, топловод, локални путеви и друго) и нових привредних капацитета који су у функцији привредног развоја и запошљавања и заштита животне средине и друге расходе осим расхода за лична примања
	2019	1.021.632	
	2020	629.244	
	2021	962.049	
	2022	856.060	

Накнада за кориштење шума	2018	438.909	Изградња, реконструкција и одржавање инфраструктуре и других објеката на руралним подручјима са којих потичу дрвни сортименти
	2019	370.236	
	2020	637.582	
	2021	516.642	
	2022	549.588	
Накнаде за воде	2018	155.234	Израда планова за управљање водама, изградња водних објеката и система, трошкови рада и функционисања јавних предузећа за воде, и сл.
	2019	155.561	
	2020	113.251	
	2021	161.084	
	2022	149.535	
Накнаде за заштиту од пожара	2018	67.413	Техничко опремање ватрогасно-спасилачких јединица, изградња објеката за њихове потребе, као и за одржавање средстава и опреме.
	2019	86.999	
	2020	68.134	
	2021	63.394	
	2022	89.888	

Извор: Одјељење за финансије општине Мркоњић Град

Структура расхода буџета општине (КМ)

Табела...Структура расхода буџета општине у задњих пет година

Врста расхода	2018	(%)	2019	(%)	2020	(%)	2021	(%)	2022	(%)
ПЛАТЕ И НАКНАДЕ ТРОШКОВА	3.506.725	40,90	3.690.170	44,92	3.807.230	39,54	3.932.505	40,14	7.506.865	46,70
Бруто плате запослених	2.045.835	23,86	2.191.290	26,68	2.182.733	22,67	2.418.460	24,69	5.108.607	31,78
Накнаде трошкова запослених и одбоорника	704.145	8,21	766.320	9,33	771.405	8,01	650.217	6,64	724.494	4,51
Доприноси	756.745	8,83	732.560	8,92	853.092	8,86	863.828	8,82	1.673.764	10,41
Текући грантови	1.131.541	13,20	1.138.413	13,86	1.329.926	13,81	1.312.829	13,40	1.398.631	8,70
Капитални грантови	138.924	1,62	61.853	3,78	153.503	4,04	159.866	4,07	190.985	2,47
Субвенције	319.255	3,72	310.269	16,01	388.888	16,08	398.856	18,34	396.660	13,24
Дознаке	1.252.913	14,61	1.315.393	0,75	1.547.961	1,59	1.796.752	1,63	2.127.955	1,19
КАПИТАЛНИ ИЗДАЦИ (укупно)	1.941.732	22,65	1.430.939	17,42	2.141.825	22,25	1.904.773	19,45	4.139.586	25,76
Дознаке вањским корисницима (услуге социјалне заштите)	281.982	3,29	266.631	3,25	257.837	2,68	290.068	1,96	311.943	1,94
РАСХОДИ И ИЗДАЦИ (укупно)	8.573.072	100	8.213.668	100	9.627.170	100	9.795.649	100	16.072.625	100

Табела: Приходи за период 2023-2027. године

Позиција	Буџетска средства	2023	2024	2025	2026	2027	Укупно
713111	Порез на приходе од самост.дјелатности	120.000	120.000	120.000	120.000	120.000	600.000
713113	Порез на лична примања	481.000	481.000	481.000	481.000	481.000	2.405.000
	Порез на доходак	601.000	601.000	601.000	601.000	601.000	3.005.000
714000	Порез на имовину	416.000	416.000	416.000	416.000	416.000	2.080.000
	Порез на имовину	416.000	416.000	416.000	416.000	416.000	2.080.000
715100	Порез на промет производа и услуга	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000	50.000
717111	Индиレクトни порези-ПДВ	7.400.000	7.500.000	7.500.000	7.500.000	7.500.000	37.400.000
	ПДВ и порез на промет	7.410.000	7.510.000	7.510.000	7.510.000	7.510.000	37.450.000
719000	Остали порези	70.000	70.000	70.000	70.000	70.000	350.000
	Укупно порески приходи	8.497.000	8.597.000	8.597.000	8.597.000	8.597.000	42.885.000
721222	Прих. од закупа	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000	50.000
721223	Прих.од земљ.ренте	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	250.000
721224	Прих. од закупа земљ. у својини републике	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000	50.000
721300	Приход од камата	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	5.000
	Остали приходи од имовине	71.000	71.000	71.000	71.000	71.000	355.000
722000	Прих. Фонда здравства	3.612.000	3.612.000	3.612.000	3.612.000	3.612.000	18.060.000
722118	Такса на нафтне деривате	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000	25.000
722121	Општин.административне таксе	80.000	80.000	80.000	80.000	80.000	400.000
722312	Комун.таксе за истиц.фирме	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000	50.000
722319	Ком.такса за кориштење прост.за парк.	120.000	120.000	120.000	120.000	120.000	600.000
722314	Ком.такса за коришт. прост.у посл.сврхе	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000	25.000
722318	Комун. такса за истицане рекл.паноа	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000	25.000
722391	Комун.таксе за кор.соб.површ.за камп	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000	25.000
722396	Комун.таксе за ватрогаство	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000	50.000
	Приходи од таксе	240.000	240.000	240.000	240.000	240.000	1.200.000
722461	Комунална накнада	70.000	70.000	70.000	70.000	70.000	350.000
722411	Нак.за уређ.грађ.земљишта	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	250.000
722412	Нак.за кориш.грађ.земљишта	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	250.000
722424	Нак.за кор.минералних сировина	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	250.000
722425	Нак.за промј.намј.пољоп.земљ.	35.000	35.000	35.000	35.000	35.000	175.000
722467	Нак.за заштиту од пожара	110.000	110.000	110.000	110.000	110.000	550.000
722435	Нак.за кор.шума-рента	600.000	550.000	600.000	600.000	600.000	2.950.000
722440	Накнада за кориштење вода	170.000	170.000	170.000	170.000	170.000	850.000
722491	Концесиона накнада	1.100.000	1.150.000	1.200.000	1.200.000	1.200.000	5.850.000
	Приходи од накнада	2.235.000	2.235.000	2.335.000	2.335.000	2.335.000	11.475.000
722500	Прих.општинских органа и буџетских кор.	445.000	445.000	445.000	445.000	445.000	2.225.000
723121	Новч.казне у прекр.поступку	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000	50.000
729100	Приходи од спонзорства	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000	50.000
729121	Допринос за спорт	75.000	75.000	75.000	75.000	75.000	375.000
729124	Остало	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	250.000
	Остали непорески приходи)	135.000	135.000	135.000	135.000	135.000	675.000
	Укупно непорески приходи	6.748.000	6.748.000	6.848.000	6.848.000	6.848.000	34.040.000
731000	Грантови	320.000	320.000	320.000	320.000	320.000	1.600.000
781300	Трансфери	1.911.000	1.911.000	1.911.000	1.911.000	1.911.000	9.555.000
810000	Примици за неф.имовину	150.000	150.000	150.000	150.000	150.000	750.000
911000	Прим.од финансијске имовине	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000	500.000

928000	Прим.од зајмова узетих од банака	0	0	0	0	0	0
930000	Остали примици	160.000	160.000	160.000	160.000	160.000	800.000
	Пренос неутрошених средстава	910.000	910.000	910.000	910.000	910.000	4.550.000
	УКУПНО ПРИХОДИ	18.796.000	18.896.000	18.996.000	18.996.000	18.996.000	94.680.000

Табела: Расходи за период 2023-2027. године

Позиција	Буџетска издаци	2023	2024	2025	2026	2027	Укупно
411100	Бруто плате запослених	5.790.000	5.810.000	5.810.000	5.810.000	5.810.000	29.030.000
411200	Нето накнаде трошкова запослених	619.000	619.000	619.000	619.000	619.000	3.095.000
411200	Расходи за дневнице за сл. путовања	10.600	10.600	10.600	10.600	10.600	53.000
411200	Порези и доприноси на ост.лична прим. запослених	343.000	343.000	343.000	343.000	343.000	1.715.000
411300	Расходи за плате за вријеме боловања (бруто)	14.000	14.000	14.000	14.000	14.000	70.000
411400	Расходи за отпремнине и једнократне помоћи (бруто)	62.600	62.600	62.600	62.600	62.600	313.000
	Бруто плате и остала бруто лич примања	6.839.200	6.859.200	6.859.200	6.859.200	6.859.200	34.276.000
412200	Расходи енергије, комунал.и комуник.услуга	414.500	424.500	424.500	424.500	424.500	2.112.500
412300	Расходи за режијски материјал	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000	500.000
412400	Расходи за материјал за посебне намјене	88.500	88.500	88.500	88.500	88.500	442.500
412500	Расходи за текуће одржавање	484.000	494.000	494.000	494.000	494.000	2.460.000
412600	Расходи по основу путовања и сјештаја	31.700	31.700	31.700	31.700	31.700	158.500
412600	Расходи по основу утрешка горива	82.500	82.500	82.500	82.500	82.500	412.500
412700	Расходи за услуге осиг. и стручне услуге	221.400	221.400	271.400	271.400	271.400	1.257.000
412800	Расходи комуналних услуга	577.000	577.000	577.000	577.000	577.000	2.885.000
412900	Остали непоменути расходи	427.400	427.400	427.400	427.400	427.400	2.137.000
412900	Расходи за бруто накнаде ван радног односа-ОИК	288.000	308.000	288.000	338.000	288.000	1.510.000
412900	Расходи за бруто накнаде ван радног односа	60.000	60.000	60.000	80.000	60.000	320.000
	Расходи по основу коршћења роба и услуга	2.775.000	2.815.000	2.845.000	2.915.000	2.845.000	14.195.000
413000	Расходи по основу камата на примљене зајмове	35.000	35.000	35.000	35.000	35.000	175.000
	Расходи по основу камата на примљене зајмове	35.000	35.000	35.000	35.000	35.000	175.000
414000	Субвенције	450.000	450.000	450.000	450.000	500.000	2.300.000
	Субвенције	450.000	450.000	450.000	450.000	500.000	2.300.000
416100	Дознаке грађанима из буџета	2.522.000	2.572.000	2.622.000	2.672.000	2.722.000	13.110.000
416300	Дознаке пружаоцима услуга социјалне заштите	310.000	310.000	310.000	310.000	310.000	1.550.000
	Дознаке	2.832.000	2.882.000	2.932.000	2.982.000	3.032.000	14.660.000
415200	Текући грантови организацијама и остали тек. грантови	1.443.900	1.463.900	1.463.900	1.463.900	1.463.900	7.299.500
415200	Капитални грантови непрофитним субјектима	180.000	190.000	190.000	190.000	190.000	940.000
	Грантови	1.623.900	1.653.900	1.653.900	1.653.900	1.653.900	8.239.500

419000	Расходи по судским рјешељима	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000	125.000
	Расходи по судским рјешељима	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000	125.000
487000	Трансфери између различитих јединица власти	68.000	68.000	68.000	68.000	68.000	340.000
	Трансфери између различитих јединица власти	68.000	68.000	68.000	68.000	68.000	340.000
511000	Издаци за произведену сталну имовину	3.361.400	3.385.402	3.405.402	3.322.234	3.476.400	16.950.838
513000	Издаци за прибављање земљишта	60.000	60.000	60.000	60.000	60.000	300.000
516000	Издаци за залихе	181.500	181.500	181.500	181.500	181.500	907.500
	Издаци за нефинансијску имовину	3.602.900	3.626.902	3.646.902	3.563.734	3.717.900	18.158.338
621300	Издаци за отплате главнице зајмова	285.000	220.998	220.998	184.166	0	911.162
	Издаци за отплату кредита	285.000	220.998	220.998	184.166	0	911.162
638000	Остали издаци	160.000	160.000	160.000	160.000	160.000	800.000
	Буџетска резерва	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000	500.000
	УКУПНО БУЏЕТСКА ПОТР - ТЕКУЋИ РАСХОДИ	18.796.000	18.896.000	18.996.000	18.996.000	18.996.000	94.680.000

Кредитна задуженост и кредитни потенцијал буџета

Табела Преглед стања задужености општине у посљедњих пет година

	Године				
	2018	2019	2020	2021	2022
Тренутно задужење	966.400	962.691	678.917	1.031.151	530.882
Пројекција изворних прихода општине	7.700.000	7.830.000	7.930.000	8.010.000	8.090.000
Дозвољено задужење (18%)	1.386.000	1.409.400	1.427.400	1.441.800	1.456.200
Процент задужења	12,55	12,29	8,56	12,87	6,56

Извор: Одјељење за привреду и финансије

Табела Кредитни потенцијал у наредних седам година

	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Кредитни ануитет	484.300	2.843.010	1.170.324	1.133.491	1.049.326	791.105
Пројекција изворних прихода општине	15.392.100	15.794.500	15.794.500	15.794.500	15.794.500	15.794.500
Процент задужења	3,15	18	7,41	7,18	6,64	5,01

Извор: Одјељење за привреду и финансије